

ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์

ของ

นางสาวนภรเพ็ญ อุดวงศ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ร.๒๑.๖๕
ร.๒๑.๖๕
๖.๖

ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

๒๑๐๓.๖๕, 2548

บทคัดย่อ
ของ
นางสาวนภรเพ็ญ อุดวงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2548

๒๑๐๓.๖๕

นภรเพ็ญ อุดวงศ์. (2548). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภาคินรเศรษฐ) เขตหนองจอก
กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง.

บท

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทใน
สังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภาคินรเศรษฐ) เขตหนอง
จอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2
ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสมจำนวน 16 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร
แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับ
การใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสังเกตมารยาท
ในสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน และแมน – วิทนี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิค
แม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิค
แม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านัก
เรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01

THE EFFECT OF MODELING TECHNIQUE ON SOCIAL ETIQUETTE OF
PRATHOMSUKSA II STUDENTS OF WATNONGJOK(PAKDEENORASET) SCHOOL
IN KHET NONGJOK , BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
MISS NAPHORNPHEN UTTAWONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2005

Naphornphen Uttawong. (2005). *The Effect of Modeling Technique on Social Etiquette of Prathomsuksa II Students of Watnongjok(Pakdeenoraset) School in Khet Nongjok , Bangkok*. Masters Project. M.Ed. (Educational Psycholgy). Srinakharinwirot University. Advisor's Project : Assist. Prof. Pannarat Ploylearmsang.

The purpose of this experimental research was to study the effect of modeling technique on social etiquette of prathomsuksa II students of Watnongjok (Pakdeenoraset) school in Khet Nongjok , Bangkok in academic year 2004. The subjects were 16 inappropriated classroom etiquette students who were randomly from population. Then they were randomly divided into two groups . Each group was consisted of 8 of students. The experimental group was exposed to the effects of modeling technique on social while the control group was not exposed to the effects of modeling technique on social. The instrument was observational record of social etiquette. The data was analysed by the Wilcoxon Matched Paris Signed – Rank test and the Mann – Whitney U test.

The results were as follows :

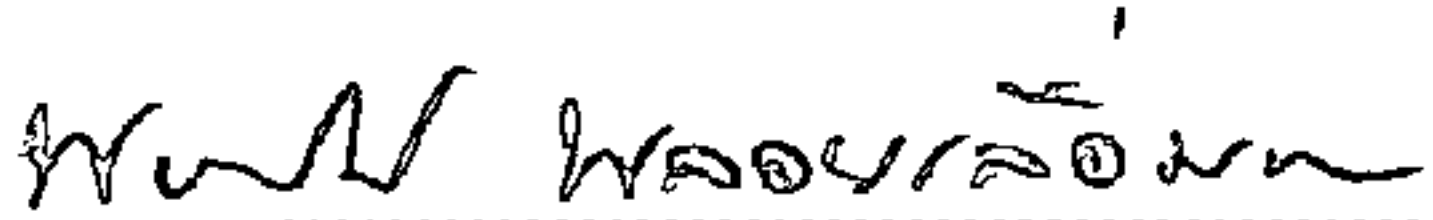
1. The social etiquette of the students who were exposed to modeling technique got significantly more appropriated than before the experiment at .01 level.

2. The social etiquette of the students who were exposed not to modeling technique got significantly more appropriated than before the experiment at .01 level.

3. The social etiquette of the students who were exposed to modeling technique got significantly more appropriated than the others students who were not exposed to modeling technique at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ เวธนี กรีทอง)

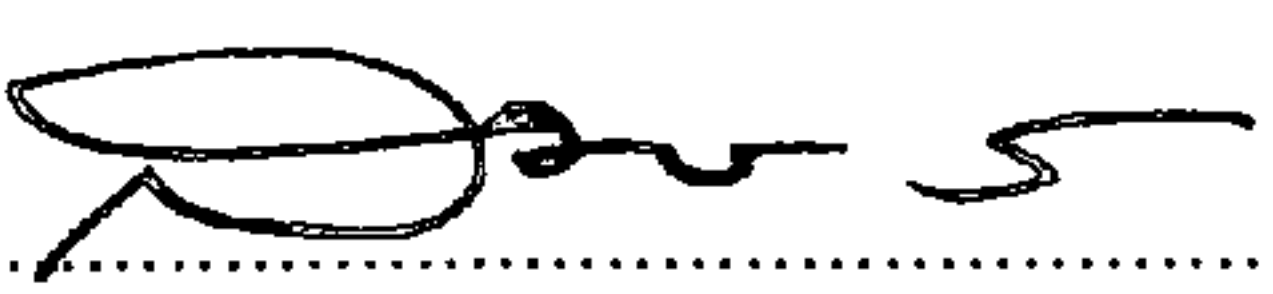
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ เวธนี กรีทอง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)
วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ เวชนี กรีทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ กรรมการสอบปากเปล่าที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้ คำแนะนำ ปรีกษา ชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ เวชนี กรีทอง อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และอาจารย์ ดร.พาสนา จุฬรัตน์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณนายยุทธนา เสือจัญญ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) ที่ได้สนับสนุนให้ใช้สถานที่ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ดลยา แดงสมบูรณ์ อาจารย์โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) ที่เป็นผู้ให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล อาจารย์ศิริประภา ฟุ้งรุ่ง อาจารย์ชลันธร วงศ์มนตรี อาจารย์คมนิรันดร์ จันแดง และเพื่อนครูโรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นผู้ช่วยผู้วิจัย ประเมินมารยาทใน สังคม ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และจัดพิมพ์สารนิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ที่ได้ช่วยดำเนินการวิเคราะห์การ วิจัยในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ และให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ สนับสนุนผู้วิจัยให้ศึกษาค้นคว้า จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ คุณพ่อจวนสว่าง คุณแม่เฉลิม อุดวงศ์ คุณยาย คุณป้า คุณย่า ป้า น้ำ และอา ที่เป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาในครั้งนี้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย เป็นอย่างดีเสมอมา จนทำให้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าทำให้อาจารย์พรรณรัตน์สำเร็จสมบูรณ์

ขอให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ต่อการมีส่วนร่วมของผู้มี พระคุณทุกๆ ท่านโดยผู้วิจัยรำลึกถึงสิ่งดีๆ เช่นนี้ ที่ได้รับจากทุกท่านตลอดไป

นภรเพ็ญ อุดวงศ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	1
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ	19
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทในสังคม.....	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมารยาท	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท	30
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	32
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	32
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	33
การเตรียมการก่อนการสังเกตพฤติกรรม	34
ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต	35
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	35
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สัญลักษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	45
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	45
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	45
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	46
การดำเนินการทดลอง.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	48
อภิปรายผล.....	48
ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	52
ภาคผนวก.....	60
ภาคผนวก ก	61
ภาคผนวก ข	88
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	108

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การแสดงผลการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ	40
2	แสดงผลการเปรียบเทียบมารยาทในสังคม ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม.....	41
3	แสดงผลการเปรียบเทียบผลต่างมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม นักเรียนกลุ่ม ควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ	42
4	แสดงคะแนนมารยาทในสังคมเป็นรายบุคคลของนักเรียนในกลุ่ม ทดลองตลอด 3 ระยะ.....	89
5	แสดงคะแนนของมารยาทในสังคมเป็นรายบุคคลของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ตลอด 3 ระยะ.....	90
6	แสดงผลการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม	91
7	แสดงผลการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง ไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม	92
8	แสดงผลการเปรียบเทียบผลต่างของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อน และหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม	93

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภาพแสดงระยะต่างๆของการทดลอง.....	36
2 มัธยฐานของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	43
3 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 1.....	94
4 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 2.....	95
5 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 3.....	96
6 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 4.....	97
7 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 5.....	98
8 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 6.....	99
9 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 7.....	100
10 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองคนที่ 8.....	101
11 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 1.....	102
12 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 2.....	103
13 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 3.....	104
14 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 4.....	105
15 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 5.....	106
16 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 6.....	107
17 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 7.....	108
18 แสดงความถี่มารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมคนที่ 8.....	109

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชาติไทยเป็นชาติที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่รู้จักกันดีและเผยแพร่ไปทั่วโลกมีทั้งด้านวัฒนธรรมทางวัตถุและจิตใจ เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม นาฏศิลป์ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ ความกตัญญูกตเวที ฯลฯ ในปัจจุบันเอกลักษณ์เหล่านี้มีเหลืออยู่น้อยเต็มที ทั้งนี้เพราะอารยธรรมของชาติอื่นๆ ได้แพร่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ได้แทรกซึมเข้ามาสู่วิถีชีวิตของคนไทย ทางสื่อมวลชนทุกชนิด เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ต่างๆ (นิตยสาร) คนไทยที่ชอบเห่อและตื่นของใหม่ มักขาดสติและปัญญา ลืมความเป็นไทยในสายเลือดของตนเอง ที่สืบทอดกันมานับพันๆ ปีพากันเห็นผิดเป็นชอบ เห็นของเดิมซึ่งดั้งเดิมถูกต้องอยู่แล้ว เป็นของคร่ำครึไปเสีย จึงถูกอารยธรรมแผนใหม่กลืนเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไปเสียเกือบหมดสิ้น แทบจะไม่มีโอกาสได้พบได้เห็นและได้แสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ มารยาทไทยจึงทำให้คนไทยขาดความละมุนละไม สุภาพอ่อนโยนไปมาก ต่างไม่ทราบว่าประเพณีปฏิบัติอย่างไรจึงจะต้อง จึงควรจะได้มีการศึกษากันอย่างจริงจังและปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้สืบไป (สมทรง ปุณณฤทธิ์. 2539 : 10) มารยาทไทยซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ไทยนั้น ก็นับเป็นสิ่งที่สำคัญโดยเหตุที่ว่าในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเกิดปัญหาจากการไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้แนวคิด ความรู้สึก และวิธีการดำเนินชีวิตเริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะแนวความคิดที่ว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ มีความเสมอภาคทางความคิด ควรมีโอกาสในการตัดสินใจในการปฏิบัติตนในสังคมทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันจากช่องว่างที่ทำให้เกิดขึ้นนี้ ทำให้เกิดปัญหาสังคมได้ง่าย และนับวันจะมากขึ้นปัญหาในเรื่องมารยาทไทยนั้นมีตัวอย่างให้เห็นได้ชัดเจนว่า เยาวชนไทยในปัจจุบันมักไม่ยำเกรง พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ควรเคารพ แม้ในการกราบไหว้หรือการปฏิบัติตนตามมารยาทที่พึงปฏิบัติก็ไม่มั่นใจ ในที่สุดก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเลยจนไปนึกคิดว่าเป็นเรื่องที่ล้าสมัยไม่ทันกาลเวลา ผลจึงปรากฏว่าเป็นคนที่มีความหยาบกระด้างทั้งกายและวาจา ซึ่งจะมีผลเสียถึงจิตใจด้วย (สมจินตนา ภักดีศรีวงศ์. 2538 : 6 – 8)

มารยาทของคนไทยเป็นวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงลักษณะนิสัยใจคอและค่านิยมในทางสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่แข็งกระด้างต่อบุพการี ครู อาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ที่จะสั่งสอนฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยลูกหลาน อนุชนให้เป็นคนดี มีกิริยามารยาทงาม อันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของชาวไทย สมควรที่คนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่ให้คงอยู่ตลอดไป

(สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. มปป : 1) ในสมัยก่อนเด็กไทยจะได้รับการฝึกฝนเรื่องกิริยามารยาทจากครอบครัวจากโรงเรียนตั้งแต่อายุน้อยทำให้เด็กไม่ว่าจะอยู่มีอิริยาบถใดจะเป็น นั่ง เดิน ยืน รับประทาน หรือนอน จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมบุคลิกลักษณะของตนเองให้เป็นผู้มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชม นิยมหรือนับถือแก่ผู้พบเห็น ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพดี เพราะท่วงทำนองเป็นมารยาทอันดีงามทำให้ร่างกายมีความสมดุล ไม่เป็นสาเหตุของโรคภัยในภายหลัง เพื่อสังคมส่วนรวมมีความสุข ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (ผอบ โปษะกฤษณะ. 2530 : 2) มารยาทเป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย คือ กระทำเป็นประจำด้วยความเคยชิน ผู้มีมารยาทที่ดีงาม นอกจากช่วยสร้างเสริมบุคลิกลักษณะที่ดี เป็นที่ยกย่องนับถือแก่บุคคลทั่วไปแล้วยังแสดงถึงการเป็นผู้มีความเจริญทางจิตใจ และวัฒนธรรมอันดีงาม (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2529 : 24) มารยาทเป็นคุณธรรมอันดีงาม หลักพระพุทธศาสนาที่ทุกคนจะต้องยึดหลักประพฤติปฏิบัติเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรม แบบแผนความคิด ความรู้ และผลงานที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นมา สถาบันต่างตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องสร้างและปลูกฝังมารยาทของเยาวชนควบคู่กับการพัฒนาประเทศชาติในด้านอื่นๆ ดังแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 7 พุทธศักราช 2535 – 2539 ได้กำหนดไว้ในนโยบายที่ 2 ว่า ควรพัฒนาการศึกษาทุกระดับทุกประเภทให้นักเรียนมีคุณภาพเป็นคนดี มีทักษะในการประกอบสัมมาชีพ สามารถวิเคราะห์แก้ปัญหาและดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงาม ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 7 พุทธศักราช 2535 – 2529. 2535 : 64) (กรมศาสนา. 2521 : 22) ได้กำหนดหลักการในการปลูกฝังความดีเกี่ยวกับมารยาทไว้ว่า ควรปลูกฝังให้เยาวชนมีความสุขอ่อนโยน คือ การมีกิริยาวาจาสุภาพ รู้จักที่ต่ำที่สูง มีสัมมาคารวะแก่คนทั่วไป และมีมารยาทอันดีงาม คือ การรู้จักปฏิบัติตนไม่ขัดต่อจารีตนิยมของสังคม

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่สามารถจัดการศึกษาให้การอบรมสั่งสอนและฝึกปฏิบัติให้นักเรียนเป็นผู้มีมารยาทอันดีงาม หรือปรับปรุงตัวนักเรียนให้เข้าสู่เกณฑ์ที่สังคมต้องการ เป็นการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่นักเรียน ดังนั้นโรงเรียนทุกโรงเรียนจึงมีข้อบังคับและระเบียบให้นักเรียนถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสุขในการอยู่ร่วมกันสอดคล้องกับคำกล่าวของ (อ่ำไพ สุจริตกุล. 2517 : 167) ที่กล่าวว่าบุคคลจะอยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อยก็เพราะแต่ละคนมีมารยาทอันดีงาม มารยาทเป็นสิ่งที่ควรอบรมสั่งสอนและฝึกปฏิบัติให้แก่นักเรียน เพราะถ้าหากนักเรียนมีมารยาทที่ดีแล้วจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีกิริยา วาจาที่สุภาพ เรียบร้อย รู้จักกาลเทศะ รู้จักการวางตัวให้เหมาะสมกับความนิยมของชุมชนที่อยู่ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความสุข เมื่อนักเรียนมีมารยาทที่ดีก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพไปด้วย เนื่องจากนักเรียนรู้จักวางตัวได้เหมาะสม รู้จักกาลเทศะและไม่ประพฤติในสิ่งที่แสดงถึงการก่อกวนให้ผู้อื่นรำคาญ การที่นักเรียนปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของโรงเรียนหรือ

กฎเกณฑ์ของโรงเรียนด้วยการแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อยยิ้มแย้มแจ่มใสรู้จักควบคุมอารมณ์ แสดงว่านักเรียนมีกิริยามารยาทที่ดี (แถม ชอบฝึก. 2526 : 69)

จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นเวลา 2 ปี จากการสังเกตด้วยตนเองและจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องหลายท่าน พบปัญหานักเรียนในด้านมารยาทในสังคม ได้แก่ มารยาทในการทำความเคารพ เวลาเดินผ่านครูจะเดินตัวตรงผ่านไปเลยและเฉียดกรายเข้าไปใกล้ ไม่มีการไหว้หรือแสดงความเคารพ เวลาครูนั่งอยู่ก็จะยืนมุงและกอดอกมือเท้าเอว เวลานั่งเรียนในห้องเรียนก็นั่งกางขา เขยียดขา และโยกเก้าอี้ พูดคำไม่สุภาพ ได้แก่ กู มึง พูดสอดแทรกขณะที่ครูอธิบายและพูดล้อเลียนเพื่อน ส่งเสียงดังขณะที่ครูสอน

ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาเบื้องต้น จากการสังเกตด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่งกับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 494 คน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 150 คน มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 36.66 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 160 คน มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 184 คน มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39

จากผลการสำรวจปัญหาเบื้องต้นดังกล่าว พบว่านักเรียนในช่วงชั้นที่ 1 มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม ดังที่ พัว อนุรักษรัชมณเฑียร (2530 : 1) ได้กล่าวถึงมารยาทไทยว่า การมีมารยาท หมายถึง การมีกิริยาวาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิดล้วนแต่เหมาะสม และอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัยได้ กิริยามารยาทของไทยในแต่ละแบบ ล้วนไม่ขัดกับการใช้วิถีระบอบทำทางจึงเป็นทำทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดา ไม่ว่าชาติใดถ้าได้รับการศึกษาอบรมมาดีแล้ว ทั้งกาย วาจา ใจ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเหนียวรั้งจิตใจตนเองมีความละเอียดใจตนเอง ย่อมไม่ประพฤติกิริยาที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

ในการพัฒนามารยาทในสังคมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจการใช้เทคนิคแม่แบบ เพราะเทคนิคแม่แบบเป็นกลวิธีหนึ่งที่จะสามารถสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้น โดยเสนอเพียงแม่แบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้สังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และเป็นเป้าหมาย (วีระ อุดาหะ . 2534 : 4) การเรียนรู้ของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำตามแบบที่ผู้อื่นกระทำจึงควรให้บุคคลเป็นแบบอย่างก่อนที่จะเลียนแบบ แบบดาราจำแนกตัวแบบออกเป็น 2 ชนิด คือ แม่แบบที่มีชีวิต (Live Model) แม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ตัวแบบเหล่านี้จะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เลียนแบบเกิดความสนใจที่จะเลียนแบบ และมีแรงจูงใจที่จะ

ยอมรับแม่แบบได้ (Bandura .1997 : 40 – 41) การเรียนรู้ของเด็กจากแม่แบบนั้น เด็กจะเรียนรู้โดยแม่แบบทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้า และเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนรู้สังเกต เลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย แบนดูรา (Bandura .1997 : 40 – 51) แบ่งแม่แบบเป็น 25 ชนิด คือ แม่แบบจากตัวจริงกับแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งอาจเป็นคำพูด เอกสาร หรือใช้วัตถุทัศนวัสดุ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกตัวครูเป็นแม่แบบที่เป็นตัวจริงและผลการวิจัยพบว่า สามารถพัฒนาตัวแปรตามได้ เช่น ผลการวิจัยของ วีระ อูสาหะ (2534 : 66 – 69) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบและการให้ข้อเสนอแนะมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคข้อเสนอแนะอย่างเดียวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และของวิเชียร สุขจันทร์ (2540 : 70 – 73) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเผชิญกับความขัดแย้งสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเผชิญกับความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชำนาญ นิตารัตน์ (2521 : 86 – 87) ได้แบ่งจรรยาบรรณไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ จรรยาบรรณทางกาย และจรรยาบรรณทางวาจา ซึ่งจรรยาบรรณทางกายได้แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพ การเข้าพบผู้ใหญ่ และการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ส่วนจรรยาบรรณทางวาจา ได้แก่ การระวังไม่กล่าววาจาเท็จ การสำรวจวาจา การไม่กล่าววาจาขู่มขู่ การไม่กล่าวคำหยาบคาย หรือคำไม่สุภาพ การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้พูดและเป็นผู้ฟังที่ดี การกล่าวคำขอบคุณและการขอโทษ และลงท้ายคำพูดว่า ครับ / ค่ะ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

3. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียน ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และผู้ปกครอง ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคแม่แบบ และนำการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาเสริมสร้างมารยาทในสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสมต่อไป

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 74 คน

* 2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรและสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

* 3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนามารยาทในสังคมโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มารยาทในสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้เทคนิคแม่แบบ หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยทำให้นักเรียนปฏิบัติตนเกี่ยวกับมารยาทในสังคมจากแม่แบบ โดยแม่แบบซึ่งเป็นครูผู้สอน โดยการสังเกต การเลียนแบบ พฤติกรรมมารยาทในสังคมจากแม่แบบ การใช้เทคนิคแม่แบบมี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนาและซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะทีครูสอน

ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยเสนอแม่แบบซึ่งเป็นเพื่อนของนักเรียนร่วมชั้นที่นักเรียนอยู่ชั้นเดียวกันเป็นผู้ที่มีมารยาทดีในด้านมารยาทในสังคมและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมห้อง

2) ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกมารยาทในสังคมทุกคน โดยเลียนแบบจากเพื่อนนักเรียน ถ้านักเรียนเลียนแบบได้ถูกต้องก็ให้การเสริมแรงโดยกล่าวชมเชย ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ผู้วิจัยให้กำลังใจและฝึกต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับการเลียนแบบว่ามารยาทในสังคมต้องทำอะไรบ้าง แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและมอบหมายให้นักเรียนไปฝึกที่บ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

2. มารยาทในสังคม หมายถึง การแสดงกิริยา วาจา ที่สุภาพเรียบร้อยของนักเรียนในโรงเรียนและในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคลและสถานที่ ดังนี้

2.1 มารยาทในการใช้ถ้อยคำ หมายถึง การที่นักเรียนไม่กล่าวคำหยาบหรือคำไม่สุภาพทั้งในห้องเรียนและขณะเล่นกับเพื่อน ได้แก่

2.1.1 พูดคำสุภาพ

2.1.2 ไม่พูดสอดแทรก

2.1.3 ไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด

2.1.4 ไม่ส่งเสียงดังเกินควร

2.2 มารยาทในการนั่ง หมายถึง มารยาทที่นักเรียนนั่งเรียนในห้องเรียนในขณะที่นักเรียนอยู่ในห้องเรียน ได้แก่

2.2.1 ไม่นั่งโยกเก้าอี้

2.2.2 ไม่นั่งกางแขนและขา

2.3 มารยาทในการทำความเคารพ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติต่อบุคคลด้วยความเคารพ อ่อนน้อม มีความเกรงใจ

2.3.1 ไม่ยืนคำติชมผู้ใหญ่

2.3.2 ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่

2.3.3 ไม่เดินเฉียดกรายเข้าไปใกล้ขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้น

2.3.4 แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์

3. กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ จำนวน 8 คน

4. กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ จำนวน 8 คน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทในสังคม
  - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมารยาท
  - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคนิคแม่แบบ

1.1.1 ความหมายของเทคนิคแม่แบบ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 79) กล่าวถึง ความหมายการใช้เทคนิคแม่แบบว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลสังเกตหรืออ่านเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลหรือสัญลักษณ์แทนบุคคลแล้วประมวลเป็นข้อมูลในการแสดงพฤติกรรมของตนต่อไป

✓ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 61) แม่แบบหรือตัวแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบอย่างถือเป็นบรรทัดฐานเป็นแบบ หรือเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบที่เขาสนใจ

Patterson (1974 : 38 –139) กล่าวถึง เทคนิคแม่แบบว่า การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของเด็กเกิดจากการทำตามผู้อื่น เด็กจะเรียนรู้จากแม่แบบ โดยแม่แบบจะทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้า ให้ผู้เรียนสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นวิธีการเรียนรู้แบบพื้นฐานที่ให้ฐานที่เป็นประโยชน์กว้างขวาง และมีข้อดีตรงที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในโลกทัศน์ที่ซับซ้อนหรือยากๆ ได้ดีและรวดเร็ว

จากความหมายของเทคนิคแม่แบบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าเทคนิคแม่แบบ หมายถึงวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต เลียนแบบและแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่อพฤติกรรมของตัวแบบ

1.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานการวิจัยครั้งนี้คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 10 –29) ซึ่งอธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังนี้ พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนจะเลียนแบบ ตัวแบบ การเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบรวมถึงการสังเกตการตอบสนองและปฏิกิริยาต่างๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ความมีชื่อเสียงของตัวแบบผลกรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแบบ คำบอกเล่าเกี่ยวกับ ความน่าเชื่อถือของตัวแบบ ฯลฯ ผลจากการสังเกตจะทำให้ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือแสดงพฤติกรรมใหม่ได้ ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์พฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้น ความรู้ที่มนุษย์ก็เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดตามมาได้ ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวล ความกลัวขึ้นล่วงหน้า ความคาดหวังนี้ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำพฤติกรรมหนึ่งให้เกิดผลตามที่ตนปรารถนา

1.1.3 กระบวนการเรียนรู้จากแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 22 – 27) ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากแม่แบบเป็นส่วนมาก การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แปลกใหม่และเหมาะสมจากผู้อื่นจะช่วยชี้แนะการกระทำของเขาได้และยังช่วยมิให้เกิดการผิดพลาดจากการกระทำนั้นๆ ด้วยในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม แม่แบบจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มากเมื่อบุคคลได้เห็นการกระทำของตัวแบบก็จะสามารถรับรู้กระบวนการเรียนรู้ความหมายของการกระทำนั้นได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้แม่แบบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยสังเกต (Observation Learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ

1. กระบวนการให้ความสนใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญๆ ของแม่แบบไว้อย่างละเอียดโดยการสังเกตและรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาเป็นขั้นตอน บุคคลจะไม่สามารถเรียนรู้ได้เลยถ้าขาดความสนใจและขาดการรับรู้พฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการให้ความสนใจในการเรียนรู้ด้วยการสังเกตนี้คือ

1.1 ลักษณะของผู้สังเกตในด้านการรับรู้ การรวบรวมและการแปลความหมายจากสิ่งที่ได้สังเกตอันเป็นผลจากประสบการณ์เดิมของผู้สังเกต ได้แก่ อารมณ์ การรับรู้ การเสริมแรงหรือรางวัลที่เคยได้รับ

1.2 ลักษณะหรือการแสดงออกของแม่แบบที่เด่นชัดจดจำได้ง่ายแปลทหรือดึงดูดความสนใจ นอกจากนี้ถ้าพฤติกรรมกิจกรรมและลักษณะของแม่แบบความสำคัญใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้สังเกตรวมทั้งพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกมีประโยชน์ต่อผู้สังเกต จะโน้มน้าวจิตใจผู้สังเกตให้สนใจได้มาก

2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมของแม่แบบที่ได้สังเกตทุกครั้ง การเก็บจำนี้จะทำในรูปของสัญลักษณ์ที่จะช่วยให้จำพฤติกรรมของแม่แบบแม้ว่า จะเห็นแม่แบบเพียงช่วงเวลาอันสั้น

3. การเก็บจำในรูปสัญลักษณ์กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ มโนภาพ (Imaginal Coding) และสัญลักษณ์ทางภาษา (Verbal Coding) การเก็บจำในรูปมโนภาพจะง่ายเมื่อแม่แบบแสดงให้เห็นบ่อย ส่วนการเก็บจำในรูปภาษาพัฒนาหลังจากมีมโนภาพและจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น เพราะสัญลักษณ์ในรูปภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มากพอและง่ายต่อการสะสมความรู้ที่ได้มาไว้ด้วยโดยทั่วไปแล้วกระบวนการจำนี้เกิดขึ้นจากการฝึกฝนจะช่วยให้ผู้สังเกตจำพฤติกรรมของแม่แบบได้ดียิ่งขึ้นและการฝึกคิดหรือทำตามแบบยังช่วยให้การเรียนรู้จากการสังเกตได้ผลดีขึ้นอีกด้วย ดังนั้นการเลียนแบบจึงอาจเกิดขึ้นตามการกระทำของแม่แบบโดยตรงทันทีหรืออาจเกิดขึ้นหลังจากการสังเกตแม่แบบมาแล้วสักระยะหนึ่งซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นผลของกระบวนการต่างๆไว้ในรูปแบบมโนภาพหรือสัญลักษณ์ทางภาษา

4. กระบวนการแสดง (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์ซึ่งเป็นพฤติกรรมของแม่แบบที่เก็บไว้ในรูปของความจำมาเป็นกระบวนการกระทำหรือการแสดงออกที่เหมาะสมโดยการใช้ความคิดเพราะฉะนั้นกระบวนการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับระดับความคิดของผู้สังเกตและความซับซ้อนของพฤติกรรม ในระยะแรกการดัดแปลงสัญลักษณ์ให้เป็นการกระทำที่เหมาะสมนั้นทำให้การกระทำตามแม่แบบในคราวต่อไปถูกต้องมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เรียนจะสังเกตพฤติกรรมของตนเองเทียบกับแม่แบบ และจะติดตามผลของการแสดงพฤติกรรมนั้นๆด้วย ถ้าได้ผลเป็นที่น่าพอใจการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

5. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออกตามปกติ ในการรับรู้ของมนุษย์ในการแสดงออกนั้นในชีวิตจริงบุคคลจะไม่สามารถกระทำตามแม่แบบได้ทั้งหมด บุคคลจะเลือกที่จะกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสีย ผู้สังเกตจะเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงพอใจนั้นไว้และนำมาดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กระบวนการจูงใจโดยการให้รางวัลหรือการเสริมแรงทางบวกเพื่อกระตุ้นให้ผู้สังเกตแสดงพฤติกรรมการเลียนแบบออกมาเป็นการเสริมให้พฤติกรรมนั้นเกิดมากยิ่งขึ้นจะเห็นได้ว่า ตัวแบบที่มีพฤติกรรมเหมาะสมจะได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้นจะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เป็นอย่างดีจากคนส่วนใหญ่ ดังนั้นการเรียนรู้จากแม่แบบจะต้องจัดวางรูปแบบองค์ประกอบของการเรียนรู้จากแม่แบบอย่างเหมาะสมโดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจต่อแม่แบบอย่างแท้จริงจนสามารถจดจำ และสร้างสัญลักษณ์แทน

พฤติกรรมของแม่แบบได้ ประกอบกับการจูงใจอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะทำให้ผู้เรียนแสดง การตอบสนอง คือ การเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้ในที่สุด

1.1.4 ประเภทของเทคนิคแม่แบบ

การเรียนรู้ของเด็กโดยใช้แม่แบบนั้น เด็กจะเรียนรู้จากแม่แบบซึ่งแบบจะทำหน้าที่เป็น สิ่งเร้าและเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนได้สังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย

แบนดูรา (Bandura. 1977: 40 - 51) ได้แบ่งแบบไว้เป็น 2 ชนิด คือแม่แบบที่เป็น ชีวิตจริงและแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยการเสนอแม่แบบได้ 2 รูปแบบ คือ การเสนอแม่แบบ จากชีวิตจริง (Live Model) เป็นการให้ผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริง คือ ตัวแบบ สามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมชัดเจนหรือเหมาะสมกับ สภาพการณ์มากขึ้น

การเสนอตัวแบบในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Model) การเสนอตัวแบบลักษณะนี้ได้แก่ หุ่นเชิดมือ วิดีทัศน์ สไลด์ การ์ตูน หุ่นกระบอก ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง ฯลฯ ซึ่งเตรียมเรื่องราวของตัวแบบไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้มีผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดง พฤติกรรมและยังสามารถควบคุมพฤติกรรมและผลกระทบต่ตัวแบบได้ ทั้งยังสามารถเก็บไว้ใช้ ในการให้ตัวแบบครั้งต่อไปได้และยังสามารถให้ได้ทั้งบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลได้

✓ ประเทือง ภูมิภักทราคม (2540 : 239 – 240) ได้กล่าวถึงประเภทของตัวแบบ สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) คือ ตัวแบบที่ผู้สังเกตสามารถมีปฏิสัมพันธ์ หรือสังเกตได้โดยตรงไม่ต้องผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่นใด

2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) คือ ตัวแบบที่ปรากฏโดยผ่านทางสื่อ ประเภทต่างๆ เช่น ตัวแบบที่ปรากฏในภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดีโอ วิทยุ หนังสือพิมพ์ คำบอกเล่า เป็นต้น

1.1.5 กลวิธีในการใช้เทคนิคแม่แบบ

วัชร ทรัพย์มี (2525 : 212 – 213) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับกลวิธีเรียนรู้จากแม่แบบ ไว้ดังนี้ คือ

1. ให้ผู้รับบริการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบจะช่วยให้ ผู้รับบริการเรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่

2. ผู้รับบริการอาจจะรับรู้มาก่อนแล้วถึงวิธีการที่จะนำมาสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาแต่ ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำไม่ได้การสังเกตพฤติกรรมแม่แบบจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับบริการแสดง พฤติกรรมที่เรียนรู้แล้ว

3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแรงใจหรือส่งเสริมให้ผู้มารับบริการ
เลียนแบบ

4. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้วผู้รับบริการจะจดจำพฤติกรรม
แม่แบบไว้ในความทรงจำเพื่อนำไปแสดงในอนาคต

5. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้วให้โอกาสผู้รับบริการฝึกฝน
พฤติกรรมนั้นและผู้ควบคุมจะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับและการฝึกนั้นอาจจะทำให้สถาน
การณ์สมมติก่อน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 408) กล่าวถึง หลักการใช้แม่แบบในการเสริม
สร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้แม่แบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกต และลอกเลียน
แบบให้ชัดเจน

2. ความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นจะต้องหมายถึง การสังเกตเห็นได้ชัดได้ โดยใช้คน
ตั้งแต่ 2 คน สามารถสังเกตได้ตรงกัน

3. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่แบบแสดงนั้นอยู่ภายในระดับความสามารถของเด็ก
มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจ ในการเรียนรู้

4. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่จะให้บุคคลเลียนแบบนั้นสามารถแยกออกเป็นพฤติกรรม
ย่อยๆได้และให้แม่แบบพูดตามไปทีละพฤติกรรมพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วย
ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้การลอกเลียนแบบเกิดขึ้นได้ง่าย

5. จะต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตตั้งใจสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบอย่างแท้จริง (มองหรือฟัง)
อาจใช้สัญลักษณ์ที่เป็นคำพูดแก่ผู้สังเกตก่อน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ

6. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่แม่แบบแสดงออกมานั้นชัดเจนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

7. เมื่อสังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบถูกต้องหรือใกล้เคียงและผู้เลียน
แบบจะต้องได้รับการเสริมแรงทันที

8. การเสริมแรงที่ให้กับผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตนั้นจะต้องใช้ตัวเสริมแรงที่มี
ประสิทธิภาพ

9. ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตแม่แบบด้วยวิธีที่รุนแรง
เช่น ดี หรือดุด่า เป็นต้น

10. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้สังเกตด้วย เพราะจะทำให้
ผู้สังเกตรู้ว่าตนเองก้าวหน้าจริง

11. ในกรณีที่ผู้สังเกตไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบได้อาจใช้การชี้แนะ
ช่วยด้วย เพราะจะทำให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้น

12. ในการเสนอแม่แบบนั้น เมื่อแม่แบบแสดงพฤติกรรมควรมีการเสริมแรงแก่แม่แบบ
ด้วย เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้สังเกตอยากเลียนแบบมากขึ้น

13. ควรเลือกแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกตพร้อมทั้งให้มีความเด่น ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะให้ลอกเลียนแบบได้อย่างคล่องแคล่วด้วย

1.1.6 อิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกต

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 41 – 45) ได้สรุปอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อ ผู้สังเกตดังนี้ คือ

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำที่ไม่เคยพบหน้ามาก่อนของแม่แบบ ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่นี้ในรูปแบบสัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่จะเกิดขึ้นในสภาพที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในลักษณะต่างๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบการกระทำตามแม่แบบลักษณะของแม่แบบในรูปแบบต่างๆแล้วนำมาสร้างเป็น กฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่

3. การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์การมีแม่แบบจะช่วยสนับสนุนการกระทำ อาจใช้ประสบการณ์ต่างๆที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของแม่แบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดสำหรับแม่แบบเชิงสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลเพียงพอต่อการกระทำตามของผู้สังเกต

4. การยับยั้งการกระทำและการลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำการที่ได้เห็นแม่แบบถูกลงโทษผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามแม่แบบนี้และในทำนองเดียวกันถ้าได้เห็นแม่แบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใดๆ ตามมา ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามแม่แบบ

5. การส่งเสริมการกระทำการมีแม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำ ทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัลผู้สังเกตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ในทำนองเดียวกันถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบที่แสดงความก้าวร้าวและได้รับการยกย่องเป็นสิ่งดีและผู้สังเกต ก็มีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ดังนั้นการเสนอแม่แบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

6. ทางด้านอารมณ์การมีแม่แบบนั้นนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำตามแบบแล้วยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายคลึงตามไปด้วย

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแบบการกระทำใดที่คนให้คุณค่าและมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำของแม่แบบนั้นก็จะทำให้ผู้สังเกตกระทำได้โดยรวดเร็วและกระทำตามได้ง่ายนอกจากนี้คนสามารถกระทำตามแม่แบบได้เร็วด้วยดังจะเห็นได้ว่าการมีแม่แบบนอก

จากจะทำให้ผู้สังเกตมีความเปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้วยังทำให้สังคมนั้นๆ มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

ประเทือง ภูมิภักทราคม (2540 : 238 – 239) กล่าวว่า ในการเสนอตัวแบบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้สังเกต 3 ประการดังนี้

1. สร้างพฤติกรรม (Acquisition Effect) คือผู้ที่สังเกตจะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนจากตัวแบบ เช่น การพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะบางอย่าง เป็นต้นว่า การแสดงการเล่นกีฬา ฯลฯ ดังนั้นการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบผู้สังเกตสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้แม้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวผู้สังเกตไม่เคยกระทำมาก่อนเลยก็ตาม

2. ลดพฤติกรรม (Dishibitory Effect) คือ การที่ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบแล้วมีผลทำให้พฤติกรรมของผู้สังเกตลดลงโดยเฉพาะเมื่อสังเกตตัวแบบกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น นักเรียนที่เคยมาโรงเรียนสายเป็นครั้งคราวเห็นครูลงโทษนักเรียนที่มาสายหน้าเสาธงขณะเข้าแถวเคารพธงชาติจึงเลิกพฤติกรรมการมาโรงเรียนสายเป็นต้น

3. เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่ (Facilitation Effect) คือ การสังเกตพฤติกรรมมาจากตัวแบบมีผลทำให้พฤติกรรมที่ผู้สังเกตจึงเลียนแบบ เช่น ชุดที่เคยอาบน้ำวันละ 1 ครั้ง เมื่อเห็นตัวแบบอาบน้ำวันละ 2 ครั้ง ผู้สังเกตจึงอาบน้ำ 2 ครั้งตาม

สรุปได้ว่าเมื่อสังเกตการกระทำของแม่แบบแล้ว ผู้สังเกตจะรวบรวมแบบเป็นสัญลักษณ์ จากนั้นจะนำมาสร้างหลักการ กฎเกณฑ์หรือพฤติกรรมใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองนอกจากนี้แม่แบบยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมการกระทำ การยับยั้งการกระทำและส่งผลกระทบต่ออารมณ์ทำให้ผู้สังเกตมีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองอันจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกด้วย

1.1.7 วิธีการให้ตัวแบบ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2528 : 408) กล่าวถึงหลักการที่จะใช้ตัวแบบในการเสริมสร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพดังนี้ คือ ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดงเพื่อให้บุคคลสังเกตและเลียนแบบให้ชัดเจนซึ่งความชัดเจนของพฤติกรรมนั้นต้องหมายถึงการสังเกตเห็นวัดได้โดยที่ใช้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นจะต้องอยู่ในระดับความสามารถที่จะกระทำได้มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ อย่างตั้งใจเมื่อผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ถูกต้องหรือใกล้เคียงแล้วควรเสริมแรงทันที ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตด้วยวิธีการรุนแรง เช่น ตี หรือดุด่า

✓ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 61 – 69) กล่าวว่า วิธีการให้ตัวแบบโดยเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้ผู้สังเกตได้สังเกตพฤติกรรมตลอดทั้งกิจกรรมต่างๆ ของ

ตัวแบบผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ๆที่พึงประสงค์

วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การคัดเลือกตัวแบบ วิธีการคัดเลือกตัวแบบประกอบด้วย

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียงมีความน่าเชื่อถือและเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดีเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบและผู้เลียนแบบควรจะมีการมีความคล้ายคลึงกันหรือคุณสมบัติร่วมกันซึ่งจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตและจะช่วยให้ประสิทธิภาพของการเลียนแบบสูง เช่น อยู่ในวัยเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบควรจะเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ไม่สลับซับซ้อนจะทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและดึงดูดความสนใจของผู้สังเกตได้เป็นอย่างดี

2. เสนอตัวแบบ มีวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 เสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรง โดยจะต้องให้แรงเสริมตัวแบบและให้แรงเสริมแก่ผู้สังเกตเมื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ๆอย่างเหมาะสม

2.2 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง โดยสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างจะทำหน้าที่สัญญาณบอกให้ผู้สังเกตรู้ว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วจะได้รับการเสริมแรง สิ่งเร้าประเภทนี้ควรเสนอควบคู่กับการเสริมแรงจะทำให้การเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทนถาวรและมีประสิทธิภาพ

2.3 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างการเสริมแรงทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

ประเทือง ภูมิภักทราคม (2540 : 242 – 243) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการให้ตัวแบบดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ขั้นนี้นักปรับพฤติกรรมจะต้องกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจนว่า พฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้สังเกตหรือผู้รับการปรับพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมอะไรบ้าง

2. เลือกตัวแบบที่เหมาะสมในขั้นนี้นักปรับพฤติกรรมจะต้องพิจารณาเลือกตัวแบบที่เหมาะสมจะใช้ตัวแบบที่มีชีวิตจริงหรือจะใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ก็ตามจะต้องพิจารณาความเหมาะสมว่าตัวแบบดังกล่าวเหมาะกับบุคคลสถานที่ และความสมจริงในสังคม

3. การฝึกตัวแบบให้แสดงพฤติกรรมเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอน ในขั้นนี้ถ้าการใช้ตัวแบบเป็นตัวแบบที่มีชีวิตจริง นักปรับพฤติกรรมจะต้องฝึกตัวแบบให้แสดงพฤติกรรมเป้าหมาย

อย่างมีขั้นตอนและชัดเจน ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนและเลียนแบบพฤติกรรมนั้นได้ง่ายและถูกต้อง

4. เสนอตัวแบบ ในขั้นนี้นักปรับพฤติกรรมให้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมายตามขั้นตอนที่ได้รับการฝึกตามข้อ 3 หากโปรแกรมการปรับพฤติกรรมนั้นใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ภาพยนตร์ นักปรับพฤติกรรมก็เสนอตัวแบบตามลำดับเพื่อให้ผู้สังเกตพฤติกรรมเป้าหมายและสามารถนำไปปฏิบัติตามในโอกาสต่อไป

5. การให้การเสริมแรงแก่ตัวแบบทันทีที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย ในขั้นนี้หมายความว่า ในกระบวนการปรับพฤติกรรมโดยการใช้เทคนิคการใช้ตัวแบบไม่ว่าจะเป็นการใช้ตัวแบบที่มีชีวิตจริงหรือการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ก็ตามในกระบวนการเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมเป้าหมายแล้วตัวแบบจะได้รับการเสริมแรง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สังเกตรับรู้ว่าผลกรรมของการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย คือ การได้รับแรงเสริม

6. การให้การเสริมแรงแก่ผู้สังเกตทันทีที่ผู้สังเกตกระทำพฤติกรรมเป้าหมายตามตัวแบบ

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับหรือชี้แนะข้อมูลบางอย่างแก่ผู้สังเกตในกรณีที่ผู้สังเกตยังไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

สรุปได้ว่า การให้ตัวแบบนั้นจะต้องกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้และพิจารณาเลือกตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อเสนอตัวแบบและควรให้การเสริมแรงแก่ตัวแบบทันทีเพื่อให้ผู้สังเกตรับรู้ผลกรรมของการแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย

1.1.8 กลวิธีในการเรียนรู้จากตัวแบบ

ในการนำทฤษฎีแม่แบบของแบนดูราไปใช้เพื่อให้ผู้สังเกตเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นนั้น แบล็กแมนและซิลเบอร์แมน (Blackman and Silberman, 1975 : 57) ได้สรุปเพื่อนำไปใช้ดังนี้

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้
2. มีแบบซึ่งแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้สังเกตเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. ให้แรงเสริมกับแม่แบบ เมื่อแม่แบบสามารถแสดงพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ผู้สังเกตเรียนรู้

สวนา พรพัฒน์กุล (2525 : 2 – 7) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้น จะเริ่มต้นจากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดที่สุดแล้วค่อยๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เลียนแบบจากพ่อแม่และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบได้นั้นเด็กจะเลียนแบบบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุด คือ พ่อ แม่ ซึ่งมีความหมายถึงผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องดูแลเด็กแทนพ่อแม่ด้วย เมื่อเด็กเติบโตขึ้นไปโรงเรียนใช้เวลาครึ่งหนึ่งของชีวิตในแต่ละวันอยู่กับครู ดังนั้น ความสำคัญ

ของครูในการเป็นตัวแทนจึงพอกๆกับพ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู จึงควรเป็นตัวแทนที่ดีแต่ต้องไม่สร้างแสดงบทบาทของตัวแทนให้แก่เด็ก

2. เลียนแบบจากตัวแทนที่เด็กชอบ จะต้องเป็นแบบที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็กอาจเป็นเพื่อนและบุคคลอื่นๆที่แวดล้อมเขาอยู่

3. เลียนแบบจากตัวแทนที่ตรงกับความสนใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแทนนั้นตรงตามความสนใจ เด็กหญิงจะเลียนแบบแตกต่างไปจากเด็กชายเนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ว่าเด็กหญิงหรือเด็กชายด้วยกันความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อ แม่ แต่บางคนอาจจะสนใจศิลปะการแสดงต่างๆ ที่ตนได้พบในรายการโทรทัศน์ และพยายามเลียนแบบนั้นก็ได้

4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายย่อมจะมีผู้กล้าหาญที่ตนยกย่องและพอใจจะเลียนแบบตามผู้กล้าหาญของตน ตัวแบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ ตัวแบบของเด็กมัก ได้แก่ บุคคลที่อายุมากกว่า

5. เลียนแบบจากตัวละคร ซึ่งเป็นตัวละครในนิยาย ในภาพยนตร์โทรทัศน์ เป็นต้น

1.1.9 ผลที่เกิดกับผู้สังเกตจากการเห็นผลตอบแทนที่ตัวแทนได้รับ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 117 -121) ได้สรุปเกี่ยวกับการเสริมแรงแบบไว้ว่า ในชีวิตประจำวันคนมีโอกาที่จะสังเกตเห็นการกระทำและผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น ซึ่งมีทั้งผลกรรมที่เป็นรางวัล การลงโทษและการไม่สนใจใยดี คนจึงได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้วิธีการที่นำมาซึ่งความสำเร็จและวิธีการที่จะก่อให้เกิดความผิดพลาดจากบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การได้เห็นผลจากการกระทำของบุคคลอื่นสามารถทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้เช่นเดียวกันกับการที่บุคคลนั้นได้ลงมือกระทำ พฤติกรรมนั้นด้วยตนเอง การได้เห็นความสำเร็จจากการกระทำของบุคคลอื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นสูงขึ้น ส่วนการได้เห็นความล้มเหลว จากการกระทำของผู้อื่นทำให้แนวโน้มในการกระทำพฤติกรรมนั้นลดต่ำลง

การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแทนได้รับแรงเสริม (Vicarious Reinforcement) การเสริมแรงแบบนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้สังเกตเห็นว่า บุคคลอื่นกระทำพฤติกรรมเช่นนั้นแล้วได้รับการเสริมแรง ผลจากการศึกษาจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าการที่ได้เห็นพฤติกรรมของตัวแทนได้รับรางวัลย่อมมีประสิทธิภาพกว่าการเห็นตัวแทนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นอย่างเดียว ผลกรรมทางบวกที่บุคคลสังเกตเห็นเป็นตัวส่งให้บุคคลรับเอาพฤติกรรมนั้นมาเป็นของตน บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อมีสิ่งจูงใจให้เขากระทำเช่นนั้น

การเสริมแรงที่เกิดจากการเห็นตัวแทนถูกลงโทษ (Vicarious Punishment) จากการสังเกตเห็นผลกระทำของตัวแทน สามารถทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ การได้เห็นผลกรรมทางลบจะมีผลให้แนวโน้มของการกระทำทำนองนั้นหรือการกระทำที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรม

นั้นลดลง ปรากฏการณ์เช่นนี้พบมากที่สุดในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย การได้เห็นว่าการกระทำที่ก้าวร้าวได้รับการลงโทษย่อมทำให้การแสดงความก้าวร้าวเกิดน้อยกว่า การได้เห็นว่าการกระทำนั้นได้รับรางวัลหรือไม่ได้รับผลกรรมใดเลยบุคคลอาจได้เห็นตัวอย่างมาก่อนว่าพฤติกรรมของตัวแบบถูกลงโทษทางวาจา หรือทางร่างกายจากบุคคลอื่นและตัวแบบที่แสดงการกระทำที่เป็นการลงโทษตัวเองจากการที่ตนเองมีพฤติกรรมที่บกพร่อง ซึ่งการได้เห็นตัวแบบกระทำเช่นนั้นก็มีผลกระทบต่อบุคคลในการยับยั้งการกระทำ ในทำนองเดียวกับตัวแบบ การได้เห็นตัวแบบวิจารณ์การกระทำบางอย่างของตนเองว่าไม่สมควรที่จะให้รางวัลตัวเอง จะมีผลในทางลดแนวโน้มที่จะให้รางวัลตัวเองของบุคคลเมื่อบรรลุการกระทำในลักษณะเดียวกัน

1.1.10 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

การใช้วิธีการใดก็ตามย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนั้นจึงควรทราบข้อดีและข้อจำกัดของการใช้แม่แบบก่อนที่จะนำไปใช้เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาด

1. ข้อดีของวิธีการให้ตัวแบบ

1.1 ถ้ามีการให้การเสริมแรงแก่ผู้สังเกตสามารถเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบหรือผู้สังเกตสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่เหมาะสมจะทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมค่อยๆ มีความถี่สูงขึ้นจนถาวรยิ่งขึ้น

1.2 การให้ตัวแบบช่วยให้ผู้สังเกต หรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน

1.3 การให้ตัวแบบช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ

1.4 การให้ตัวแบบช่วยเอื้ออำนวยให้พฤติกรรมของผู้สังเกตที่เคยเรียนรู้มาก่อนแล้วมีแนวโน้มที่จะแสดงออกมา

2. ข้อจำกัดของวิธีการให้ตัวแบบ

การให้ตัวแบบแต่เพียงอย่างเดียวทำให้การเกิดพฤติกรรมใหม่มีความล่าช้าด้วยเหตุนี้ควรให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกการให้ข้อมูลกลับและสิ่งที่จำแนกความแตกต่างเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วการคัดเลือกตัวแบบตลอดทั้งกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบผู้คัดเลือกจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวนี้ เพราะผู้หนึ่งจะทำให้เสียเวลาในการทดลอง

สรุป ข้อจำกัดในการให้ตัวแบบควรให้ตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกการให้ข้อมูลย้อนกลับและสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างเพื่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่อย่างรวดเร็วและควรตระหนักถึงความสำคัญของการคัดเลือกตัวแบบด้วย จะทำให้ผู้เลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมค่อยๆ มีความถี่สูงขึ้นจนถาวรยิ่งขึ้น

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แวน เดล พอล และคนอื่นๆ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 67 – 68 ; อ้างอิงจาก Van Del Pol and other. 1981 : 61 – 69. *Journal of Applied Behavior Analysis*.) ได้ใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ที่เป็นสไลด์สอนทักษะการรับประทานอาหารในภักดาการ 4 ทักษะ คือ 1. ทักษะการหาสถานที่ตั้งของภักดาการ 2. ทักษะการสั่งอาหาร 3. ทักษะการรับประทานอาหาร 4. ทักษะการชำระค่าอาหาร และหาทางออกจากภักดาการ กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 3 คน อายุ 17 - 20 ปี มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 46 – 75 ปี โดยให้กลุ่มตัวอย่างดูสไลด์ แล้วแสดงบทบาทสมมติตาม ผลการศึกษาพบว่าทักษะต่างๆสามารถเกิดขึ้นได้และมีความคงทน แม้จะไม่ได้รับการฝึกอีกทีหลังการทดลอง

เจฟฟ์ และคาร์ลสัน (Jeffe and Carlson. 1972 : 329 – 339) ได้ศึกษาบทบาทของตัวแบบและผลกรรมในการบำบัดโดยใช้ตัวแบบเพื่อลดความวิตกกังวลในการสอบโดยใช้นิสิต 30 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ให้ดูตัวแบบจากวีดิทัศน์ ที่ไม่มีความวิตกกังวลในการสอบ และภายหลังจากการสอนเรียบร้อยแล้วจะได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ 2 ให้ดูตัวแบบจากวีดิทัศน์ที่มีความวิตกกังวลในการสอบภายหลังการสอบเรียบร้อยแล้วจะได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ 3 ให้ดูตัวแบบจากวีดิทัศน์ ที่ไม่มีความวิตกกังวลในการสอบ และภายหลังจากการสอบเรียบร้อยแล้วได้รับการว่ากล่าว กลุ่มที่ 4 ให้ดูตัวแบบจากวีดิทัศน์ ซึ่งมีความวิตกกังวลในการสอบและภายหลังจากการสอบเรียบร้อยแล้วได้รับการว่ากล่าว กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการบำบัดด้วยกลวิธีใดเลยผลปรากฏว่าผู้ถูกทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีความวิตกกังวลลดลงและมีคะแนนการเรียนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

มิดลสกี และคนอื่นๆ (Midarsky and other. 1973 : 321 – 328) ได้ศึกษาผลของการตัวแบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ โดยศึกษาเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน ให้เห็นตัวแบบ 3 ชนิด ได้แก่ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลางและตัวแบบที่ละโมภผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ให้ผู้ถูกทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งของซึ่งมีค่าเท่ากับเงิน 4 เซนต์หลายชิ้น เมื่อผู้ถูกทดลองแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อตามที่ต้องการผู้ทดลองจะให้รางวัลเป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองพบว่าตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่องมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

ซิมเมอร์มัน และโรเซนทาล (Zimmerman and Rosenthal. 1974 : 35) ศึกษาลักษณะของแม่แบบที่มีผลต่อความสามารถในการตั้งคำถามของเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น วิธีศึกษา คือ ให้เด็กดูแม่แบบที่แสดงการเลือกภาพที่ถูกต้องจากบัตรภาพ 42 บัตร โดยกลุ่มที่ 1 ดูแม่แบบที่เลือกโดยการตั้งคำถามผู้ทดลองที่ละลักษณะ ซึ่งได้จัดประเภทไว้ กลุ่มที่ 2 ดูแม่แบบที่เลือกโดยการตั้งคำถามที่ละรูป กลุ่ม 3 ไม่ได้ดูแม่แบบ หลังจากที่ได้ดูแม่แบบแล้วให้เด็กเลือกรูปเหล่านั้นบ้าง

อีเกล ริชแมน และโคเกล (Egel, Richman, and Koegel. 1981) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ต้นแบบที่เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน และอยู่ในวัยเดียวกับผู้ที่ประสงค์ให้เลียนแบบโดยศึกษานักเรียนจำนวน 4 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน อายุระหว่าง 5 ขวบ ถึง 7 ขวบ 9 เดือน กำลังเรียนอยู่ชั้นเรียนที่ต้องให้การสอนซ่อมเสริมเป็นพิเศษ ทั้ง 4 คน เป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่เรียกว่า ออทิสติก โดยใช้วิธีทดลองคือ วิธีหลายสัณฐานข้ามบุคคล ผลการทดลองพบว่า การใช้ตัวแบบที่อยู่ในวัยเดียวกัน เพศเดียวกัน อายุใกล้เคียงกัน และเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเดียวกันกับผู้รับการทดลองตลอดทั้งการเสริมแรงแก่ตัวแบบจะทำให้ประสิทธิภาพการเลียนแบบนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและแม้ในช่วงที่นำตัวแบบออกไปพฤติกรรมการตอบสนองที่พึงประสงค์ก็ยังคงเกิดขึ้นต่อไป

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ศรินยา ชัยเพียรกิจ (2530 : 42) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นภาพคนในรูปสไลด์ ประกอบคำบรรยาย กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการประหยัดสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดวงจันทร์ หนูทอง (2533 : 84 – 85) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหนังตะลุงที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ มิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุง กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบหนังตะลุงมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรุณี ชินวงศ์อมร (2534 : 57 – 58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสมมติ และเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี) กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้บทบาทสมมติ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการพูดที่เหมาะสมกว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระ อุสาหะ (2534 : 66 – 69) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบและการให้ข้อเสนอเทศมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ กษมา จันทรแต่งผล (2535 : 62 – 67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับชุดพัฒนาการความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลังกา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีความขยันหมั่นเพียรสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ ขจรศักดิ์ จอมหงษ์ (2535 : 79 – 80) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแบบสไลด์การ์ตูนที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแบบสไลด์การ์ตูนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ วิมลพรรณ กลางมณี (2536 : 57 – 58) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านการระดมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านใจดี อำเภอชุมขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 โดยให้มีจำนวนนักเรียนหญิงกลุ่มละ 2 คน นักเรียนชายกลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการระดมสูงขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

✓ ทรายทอง ตั้งวงศ์ถาวรกิจ (2537 : 77 – 78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง (เรือนเขียวสะอาด) กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ใช้สถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ใช้เทคนิคแม่แบบ มีความสำคัญในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ พรพิมล หาญกล้า (2537 : 40 – 42) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชวินิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้หุ่นมือและนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบโดยการใช้วีดิทัศน์มีความกตัญญูกตเวทีแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ (2538 : 60 – 61) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบแบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่มๆ ละ 12 คน กลุ่มที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กลุ่มที่ 2 ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบแบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้ บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

✓ กรรณิการ์ สุปโคกสูง (2538 : 65 – 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้สถานการณ์จำลองกับการใช้เทคนิคแม่แบบ ที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดอนขวาง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองและนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบมีความสามารถในการทำงานกลุ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ วิริยา พันธคง (2539 : 88 – 93) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองมีความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ อริญญา เจริญกุล (2539 : 59 – 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้แม่แบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบึงอำนาจ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมดีขึ้นหลังจากได้รับการให้ตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

✓ วิเชียร สุขจันทร์ (2540 : 70 – 73) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเผชิญกับความขัดแย้งสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเผชิญกับความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ ดวงเนตร ไพบุลย์ (2540 : 59 – 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ วรรรณินี ราชสงฆ์ (2540 : 72 – 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้นำการใช้เทคนิคแม่แบบมาพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางเช่น การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความกตัญญูกตเวที ความเมตตากรุณา ฯลฯ ตลอดจนการปรับพฤติกรรมด้านต่างๆ แสดงว่าแม่แบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้สังเกตอย่างมาก การให้แม่แบบโดยวิธีต่างๆ ที่เด็กสนใจ และเหมาะสมเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดียอมรับพฤติกรรมของแม่แบบและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมารยาท

2.1.1 ความหมายของมารยาท

คำว่าจรรยาตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 : 212) ได้ระบุไว้ว่า เป็นคำนามซึ่งหมายถึง “ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ และมารยาท ตามความหมายในพจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 413) ได้ระบุไว้ว่าเป็นคำนามซึ่งหมายถึง “กิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อย” มารยาทที่เป็นระเบียบของสังคมอย่างหนึ่งซึ่งทุกชาติจะกำหนดระเบียบตามสภาพของสังคมของตน มารยาทแต่ละชาติจึงอาจเหมือนกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับชาตินั้นๆ อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่ามารยาทไว้ดังต่อไปนี้

ชำนาญ นิสารัตน์ (2521 : 86 – 87) ได้แบ่งจรรยามารยาทไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ จรรยามารยาททางกาย และจรรยามารยาททางวาจา ซึ่งจรรยามารยาททางกายได้แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพ การเข้าพบผู้ใหญ่ และการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ส่วนจรรยามารยาททางวาจา ได้แก่ การระวังไม่กล่าววาจาเท็จ การสำรวจวาจา การไม่กล่าววาจาขุ่น การไม่กล่าวคำหยาบคาย หรือคำไม่สุภาพ การแสดงความคิดเห็น การเป็นผู้พูดและเป็นผู้ฟังที่ดี การกล่าวคำขอบคุณและการขอโทษ และลงท้ายคำพูดว่า ครับ/ค่ะ

กรมวิชาการ (2524 : 68) กล่าวว่า มารยาท คือ กิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อยเป็นที่ยอมรับในสังคม คนเราเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม จำเป็นต้องมีมารยาทที่จะปฏิบัติต่อกันอันจะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดยราบรื่น เรียบร้อย ยิ่งกว่านั้นการมีมารยาทต่อกันยังแสดงออกถึงนิสัยของกันและกันด้วย ซึ่งลักษณะที่เด่นชัด คือ ความสุภาพอ่อนน้อม และเคารพในระบบอาวุโส

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2525 : 2) ได้ให้ความหมายของมารยาทว่าหมายถึงกิริยาอาการที่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างมีขอบเขตหรือมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสม

แก่กาลเทศะและสังคม ได้แก่ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การแสดงความเคารพ การรับรอง ส่งของ

สุทธิ ภีบาลแทน (2527 : 104 – 105) กล่าวว่า มารยาทเป็นองค์ประกอบย่อยของ วัฒนธรรม ชาติไทยมีเอกลักษณ์ประจำชาติ มีองค์ประกอบหลายอย่างที่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นคนไทย เป็นชาติไทย เช่น ภาษา พิธีกรรมบางอย่าง และการแต่งกาย เป็นต้น คนไทยมีมารยาทซึ่งสั่งสมมาหลายสมัยสมควรถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมต่อไป

พั้ว อนุรักษ์ราชมณเฑียร (2530 : 1) ได้กล่าวถึงมารยาทไทยว่า การมีมารยาทหมายถึง การมีกิริยาวาจา ใจ สุภาพเรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายชนิดล้วนแต่เหมาะสม และอาจดัดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัยได้ กิริยามารยาทของไทยในแต่ละแบบ ล้วนไม่ขัดกับการใช้อวัยวะประกอบท่าทางจึงเป็นท่าทางที่งดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กุลบุตรกุลธิดา ไม่ว่าชาติใด ถ้าได้รับการศึกษาอบรมมาดีแล้ว ทั้งกาย วาจา ใจ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเหนียวรั้งจิตใจตนเองมีความละเอียดใจตนเอง ย่อมไม่ประพฤติกิริยาที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

ผอบ โปษะกฤษณะ (2530 : 2) ได้กล่าวถึงมารยาทไว้ว่า มารยาทหมายถึง ความประพฤติเรียบร้อย ซึ่งมุ่งไปถึงกิริยาท่าทาง แต่ความจริงมีความหมายกว้างไปถึงการแสดงออกทุกอย่างของมนุษย์เรา เช่น กิริยาท่าทาง สีหน้า คำพูด การแต่งกาย

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า มารยาท หมายถึง การแสดงกิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อย ได้อย่างเหมาะสมแก่กาลเทศะกับตัวบุคคล

2.1.2 สาเหตุของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาท

แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศนเวทย์ (2522 : 152) กล่าวถึงสาเหตุของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทว่าเกิดจากสิ่งต่อไปนี้

1. เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นที่นิยมกันในสังคม เช่น มารยาทในการพบปะกันจะนิยมการไหว้ การฟังเทศน์จะนิยมใช้การประนมมือ การเข้าไปหาพระจะนิยมการกราบ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะประพฤติสืบทอดต่อกันมาตามที่สังคมนิยมประพฤติปฏิบัติกัน
2. เกิดจากการกระทำที่ดีงาม เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของบุคคลทั่วไป ไม่ว่าสังคมใดก็ตาม เช่น ความมีเมตตา กรุณา ความโอบอ้อมอารี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาสาเหตุของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสาเหตุของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทนั้นสืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นที่นิยมกันในสังคมและกระทำที่ดีงาม เป็นที่ยกย่อง และสรรเสริญแก่บุคคลทั่วไปไม่ว่าสังคมใดก็ตาม ความสุภาพอ่อนน้อมและมารยาทอันดีงาม มีความสำคัญแก่ชีวิตคนเรา คือ

1. คนเราดูนิสัยกันยากจึงมักตัดสินจากการที่ปรากฏให้เห็น
2. กิริยา วาจา เป็นเครื่องผูกมัดใจ หรือทำความบาดหมางได้ง่ายกว่าสิ่งอื่นใด ฉะนั้นความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในชีวิต จึงขึ้นอยู่กับสิ่งนี้มาก
3. มารยาทที่แสดงคือ ผลสะท้อนแก่ตนเองมิใช่แก่ผู้อื่น
4. ความสุภาพอ่อนน้อมและมารยาทอันดีงาม เป็นสิ่งที่ได้มาโดยมิต้องซื้อหาและกลับกลายเป็นทุนให้เราซื้อได้ซึ่งปรารถนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสุภาพอ่อนน้อม หมายถึง การแสดงออกถึงความเรียบร้อย และมีความสัมมาคารวะต่อผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ ตามแบบแผนของวัฒนธรรมประเพณีไทย และสังคมทั่วไปตามความเหมาะสม

2.1.3 ความสำคัญของความสุภาพอ่อนน้อม

ผู้ที่มีความสุภาพอ่อนน้อมนั้น จะบังเกิดผลดีแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น คือ จะมีลักษณะเป็นคนที่น่านับถือ ผู้ที่ได้เห็นและได้รับความสุภาพอ่อนน้อมมีความรู้สึกสบายใจ มีความชื่นชมยินดี การแสดงกิริยา วาจาสุภาพอ่อนน้อมต่อกันนับว่าเป็นเครื่องผูกมิตรให้ยืนนาน และก่อให้เกิดความนับถือซึ่งกันและกันอีกทั้งยังเป็นหนทางนำไปสู่ความเจริญหลายประการ

เอื้อ บุษปะเกษหงสกุล (2516 : 66 – 68) ได้กล่าวถึงความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ทำให้ต่างฝ่ายเกิดความชื่นบาน มีใจผูกพันรักรักใคร่
2. ทำให้ใคร่ประพฤตินสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน อยากช่วยเหลือกิจการของกันและกัน
3. ประสงค์ทำงานใด ย่อมดำเนินไปได้โดยสะดวกไม่ติดขัด
4. ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
5. จะศึกษาเรียนศิลปวิทยาการจากผู้ใด ย่อมได้รับความอนุเคราะห์จากผู้นั้นด้วยความยินดีและเต็มใจ

6. ทำให้เป็นที่น่ารักไม่เป็นที่รังเกียจในสังคมใดๆ มีผู้ยินดีต้อนรับ

ดังนั้นความสุภาพอ่อนน้อม เป็นพฤติกรรมที่สามารถละลายปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่างๆ ให้ลดน้อยลงไป และที่สำคัญความสุภาพอ่อนน้อมเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากชนชาติอื่น เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กับชาติใดย่อมจะเกิดความประทับใจในความสุภาพอ่อนน้อมของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง

2.1.4 ลักษณะที่แสดงออกถึงผู้มีมารยาทดี

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (2517 : 1 – 6) กล่าวถึงความสุภาพอ่อนน้อมว่ามีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. การแสดงทางกาย ได้แก่

1.1 รู้จักรักษาความเรียบร้อย เช่น ไม่ข้ามกราบบุคคล ไม่ล่วงเกินถูกต้องกายผู้อื่น ไม่อาจเอื้อมในที่ต่ำสูง ไม่ทำกิริยาเสือกใส ผลัก โยน ไม่ทำกิริยาเอะอะ ตึงตัง ยืน เดิน นั่ง ส้ารวมเรียบร้อย

1.2 ไม่แสดงกิริยาอาการน้ารังเกียจและน้าอาย เช่น แต่งกายสกปรกไม่เรียบร้อย แต่งกายกลางแจ้ง จาม หาว เรอ บ้วน ขากเสียงดัง หรือควัก ล้วง แคะ แกะเการ้างกายในที่ชุมชน แสดงกิริยาไม่เรียบร้อยในการบริโภคอาหาร

1.3 ต้องแสดงความมีส้ามาคารวะ เช่น นั่ง ยืน เดิน ด้วยกิริยาส้ารวมสุภาพ ไม่แย่งชิงที่นั่งเพื่อน หรือหาความส้าราญเฉพาะตนผู้เดียว รู้จักแสดงความเคารพผู้ใหญ่ ผู้น้อยตามควรแก่ฐานะ ตามประเพณีนิยม

1.4 แสดงกิริยาเป็นที่น่าสนใจ คือ ทำกิริยาให้เหมาะสมแก่โอกาสและส้ารวมระม้ดระวังให้เรียบร้อยอยู่เสมอ ไม่แสดงกิริยาตกเป็นทาสของความโลภ ความโกรธ

1.5 รู้จักแสดงกิริยาเป็นสง่า คือ มีกิริยา องอาจผั่งผาย จะนั่งหรือนั่งอยู่ในล้าดับอันควร ไม่สะทกสะท้าน

1.6 ไม่ทำกิริยาอาการแสดงความเห็นแก่ตัว

2. การแสดงทางวาจา

2.1 รู้จักใช้ถ้อยคำส้าเนียงนุ่มนวล อ่อนหวาน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ทำเสียงกระโชก กระชาก ตึงตึงหยาดคาย

2.2 รู้จักใช้ถ้อยคำส้านวนให้เหมาะสมแก่ชั้นวรรณะและกาลเทศะ

2.3 ไม่กล้าวร้าย ตีเตียน ล่วงเกินผู้ใด

2.4 รู้จักใช้คำพูด ขอบคุณ และขอโทษ ตามควรแก่โอกาสและฐานะของบุคคลผู้พูดด้วย

2.5 รู้จักใช้ถ้อยคำยกย่อง สรรเสริญแค่เพียงพอเหมาะพอควร

2.6 รู้จักใช้ถ้อยคำในการสนทนาให้ผู้ฟังสบายใจ และไม่ใช้วาจาเยาะเย้ย ข่มขี้าวตตน

3. การแสดงเนื่องมาจากใจ

3.1 รู้จักข่มใจไม่บันดาลโทสะให้เสียกิริยาและไม่หยิ่งยะโส

3.2 รู้จักเกรงใจผู้อื่น

3.3 รู้จักรักความดีงาม

3.4 รู้จักเคารพตน คือ เตือนให้เพียรแสดงความสุภาพเรียบร้อย

3.5 รู้จักคิดเคารพผู้อื่นด้วยความรู้สึกอ่อนน้อม

3.6 รู้จักคิดเคารพบุคคลตามควรแก่ความเจริญ คือ

3.6.1 ผู้เจริญโดยชาติ ได้แก่ บุคคลที่เกิดในสกุลซึ่งมหาชนยกย่อง

3.6.2 รู้จักเจริญโดยวัย ได้แก่ ผู้ใหญ่ที่มีอายุมาก

3.6.3 ผู้เจริญโดยคุณความดี ได้แก่ ผู้ที่ทรงคุณธรรม

ความสุภาพอ่อนน้อมสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย โดยการแสดงกิริยามารยาทเหมาะสมกับสถานการณ์ นั่ง ยืน เดิน อยู่ในลักษณะอันสมควร การแสดงออกทางวาจา เช่น การพูดจาสุภาพ พูดคุยโต้ตอบกับผู้อื่นได้ และการแสดงออกทางใจโดยรู้จักข่มใจตนเอง รู้จักเกรงใจผู้อื่น เป็นต้น

2.1.5 ลักษณะของผู้มีมารยาทดี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ (2522 : 93) กล่าวถึงลักษณะของผู้มีมารยาทดีโดยทั่วไปดังนี้

1. เกรงใจเพราะ มีหางเสียง ครับหรือ ค่ะ ฟังรื่นหูขึ้นใจ
2. หัดกล่าวคำว่า ขอขอบคุณ และขอโทษ ให้เป็นนิสัย เป็นการสร้างเสน่ห์ให้แก่ตนเอง การกล่าวคำขอบคุณแก่ผู้มีไมตรีจิต เอื้อเฟื้อ แม้ในเรื่องเล็กน้อยก็ควรกระทำหรือการกล่าวคำขอโทษให้เคยชินย่อมเป็นผลดีแก่ตนเองทั้งสิ้น
3. ไม่พูดเสียงดังเกินควร หรือตะโกน เป็นกิริยาที่ไม่น่าชมอย่างยิ่ง ถ้ามีผู้อาวุโสอยู่ในที่นั้นด้วยยิ่งแสดงความไม่เคารพ การพูดโหวกเหวก ขาดการสำรวมจะบั่นทอนบุคลิกที่ดีอย่างน่าเสียดาย
4. หลีกเลี่ยงการแย่งกันพูด นอกจากไม่น่าดูแล้วยังทำให้หมดโอกาสที่จะฟังความคิดเห็นของผู้อื่นควรหัดรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและรอจังหวะของตน
5. ฝึกทำทางประกอบการพูดให้เหมาะสม อย่ายกมือให้ขวกไขว่ หรือแสดงท่าทางอยู่ตลอดเวลาเพราะไม่ได้เป็นการแสดงละคร บางคนแก้ไขด้วยการแลบลิ้นยกคิ้วโดยไม่ตั้งใจ บางคนพูดไปหัวเราะไปทั้งๆ ที่ไม่ใช่เรื่องขบขันเมื่อทำบ่อยๆ ก็จะติดเป็นนิสัยทำให้เสียบุคลิกภาพ ควรแก้ไขเสีย ควรฝึกพูดให้มีจังหวะจะโคน ชัดเจน สั้น ได้ความหมาย พูดแต่พอควร อย่าเพ้อเจ้อ เพื่อสร้างบุคลิกของตนเอง
6. งดกล่าวคำหยาบโดยสิ้นเชิง เพราะไม่เป็นมงคลแก่ผู้ฟังและผู้พูดซ้ำๆ จะติดเป็นนิสัย
7. แสดงไมตรีจิตด้วยการทักทายปราศรัยสนทนาทุกขสุมและแสดงความจริงใจเป็นผู้มีมารยาทดี อันจะช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดี หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จนเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งควรพิจารณาถึงความสำคัญของการอบรมไว้ 3 ประการ

7.1 การอบรมให้เด็กไทยเป็นคนเรียบร้อย สุภาพอ่อนน้อม ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ

7.1.1 ทางกาย ได้แก่ การมีกิริยามารยาทเรียบร้อยในการลุก นั่ง เดิน ยืน ต้องไม่ให้พรวดพราดถูกผู้อื่น หรือถูกสิ่งของล้มหรือดังโครมคราม เมื่อผู้ใดกำลังยืนดูอะไรอยู่ ต้องไม่บังหน้า ขวางสายตาเขา ไม่เดินตัดหน้าผู้อื่นในระยะใกล้ชิด ถ้าจำเป็นต้องทำ ดังนั้นก็ต้องขอโทษเขาเสียก่อน ถ้าเขานั่งหรือนอนอยู่ต้องไม่เดินเข้ากรายเข้าไป แม้การยืนก็ควรให้

ห่าง อย่ายืนคำศีรษะคน ถ้าไม่ใช้การเล่นกันแล้วอย่าถูกต้องเนื้อตัวผู้อื่นโดยไม่จำเป็น เวลาเดินอย่าเดินเสียดกระชกกระท่งผู้อื่น อย่าหยิบสิ่งของข้ามกรายผู้อื่น แม้เขาอนุญาตก็ควรขอโทษเขาก่อน เมื่ออยู่ในบ้านผู้อื่นอย่าเดินพลุกพล่าน ต้องรู้จักเกรงใจเจ้าของบ้าน

7.1.2 ทางวาจา ได้แก่ การระวังคำพูดหรือรู้จักใช้เสียงให้นุ่มนวลอ่อนหวาน อย่าใช้เสียงตวาดกระโชกกระชากหรือพูดห้วนๆ ต้องไม่กล่าวคำหยาบหรือคำที่ระคายหูไม่กล่าวถึงที่น่าอัปอาย ไม่พูดหักหาญข่มขู่กัน เมื่อพูดกับผู้ใดก็อย่าพูดให้ดังจนเกินไป ควรพูดให้ดังพอสมควรให้ได้ยินกันเท่านั้น การคุยหรือหัวเราะก็อย่าให้ดังเกินไปหรือหัวเราะในขณะที่คนอื่นพูดอยู่เราต้องไม่สอดพูดพรวดหรือแย่งพูดให้เขาพูดจนจบเสียก่อนแล้วจึงค่อยพูดและคนที่พูดก่อนนั้นก็ควรหยุดพูดให้คนอื่นเขาพูดบ้าง อย่าพูดเสียคนเดียวในเวลาที่คุณอื่น ๆ เขาต้องการความเงียบเพื่อทำงานหรือคิดตรិตรอง เพื่อฟังอย่างใดอย่างหนึ่ง เราต้องไม่ทำเสียงอีกที่ก่อกวนใคร่ครวญด้วยเสียงอันดังรบกวนเขา

7.1.3 ทางใจ ได้แก่ การปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน แสดงความกำเริบยิ่งยโสถ้าพบสิ่งใดไม่ถูกต้อง แม้โกรธก็ต้องไม่แสดงความโกรธออกมาให้เห็นต้องไม่บันดาลโทสะจนเสียกิริยาไม่ปล่อยใจให้ตกอยู่ในความโลภ โกรธ หลง มีสติสัมปชัญญะมั่นคง

7.2 เด็กไทยได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนมีสัมมาคารวะ รู้จักผู้ใหญ่ รู้จักเคารพผู้อื่นและเคารพสิ่งที่ผู้อื่นเขาเคารพ

7.2.1 ทางกาย เด็กต้องมีกิริยาสุภาพเรียบร้อยเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ เช่น ต้องไม่ยืนพิง ยืนส่ายหน้า ต้องไม่นั่งไขว่ห้าง ไม่นั่งกระดิกเท้าหรือ เขย่าเข่า หรือนั่งขัดสมาธิควรนั่งให้เรียบร้อย ถ้ายืนรวมกันหรือนั่งรวมกันกับผู้ใหญ่ต้องไม่ขึ้นไปนั่งหรือยืนข้างผู้ใหญ่ ถ้าเดินก็ต้องไม่เกิ่นขึ้นหน้าหรือเดินผ่านผู้ใหญ่ เมื่อผู้ใหญ่ นั่ง เด็กไม่ควรนอน เมื่อผู้ใหญ่ นอนอยู่ไม่ควรยืนหรือนั่งหันหลังให้ผู้ใหญ่ เมื่อพบผู้ใหญ่ ผู้น้อยต้องเป็นฝ่ายแสดงความเคารพผู้ใหญ่ก่อน และผู้ใหญ่ต้องแสดงตอบแสดงความเคารพของไทย มีการไหว้ การกราบ การคำนับ การยืนตรงให้ใช้ให้เหมาะสมกับเวลา บุคคล สถานที่ และโอกาส

7.2.2 ทางวาจา คนไทยต้องรู้จักกล่าววาจาสุภาพ และแสดงถึงความเคารพผู้อื่น เช่น ไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่ไม่ล้อเลียนผู้ใดให้เขาได้ อาย ไม่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ดีของผู้ที่เขารักใคร่นับถือให้เขาฟัง ไม่กล่าวเสียดสีเยาะเย้ย แดกดันถากถางผู้อื่น ไม่นินทาว่าร้ายให้เขาเสียหาย ต้องไม่กล่าววาจาติเตียนสิ่งที่ผู้อื่นเคารพ เมื่อตนทำพลาดพลั้งผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ ควรกล่าวขอโทษเขาเสมอ เมื่อผู้อื่นทำประโยชน์ให้แก่ตนแม้เขาจะทำตามหน้าที่ก็ควรขอบคุณเขาด้วย

7.2.3 ทางใจ ต้องมีความเคารพผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ต้องมีความนอบน้อมนับถือผู้ใหญ่และต้องมีใจอ่อนโยน เมตตากรุณาต่อผู้น้อย

7.3 เด็กไทยได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีมารยาทที่น่ารักการทำตนเป็นที่น่ารักของผู้อื่นหมายถึงการไม่ทำสิ่งใดให้ขัดใจผู้อื่นไม่สร้างความไม่พอใจให้ผู้อื่นต้องแสดงกิริยามารยาทให้เข้ากับผู้อื่นได้

7.3.1 ทางกายต้องไม่แสดงกิริยาขัดขวางสิ่งที่นิยมกัน เช่น ขณะที่เขานั่งอยู่กับพื้น ตนเองต้องไม่ยืนอยู่ และในเวลาที่เขายืน เดินกันอยู่ต้องไม่ไปนั่งกับพื้น ในเวลาที่เขาทุกข์โศกต้องไม่แสดงกิริยารื่นเรงในสถานการณ์ที่เขาเรงกันต้องไม่แสดงกิริยาเศร้า ควรแสดงกิริยาสนุกสนานให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และโอกาสเมื่อเกี่ยวข้องกับผู้อื่นต้องกลมเกลียวร่วมสนุก ร่วมลำบากกับเขาด้วย ไม่แยกไปหาความสบายส่วนตัว ถ้าไปเป็นแขกในบ้านใดก็ต้องรู้จักเกรงใจเจ้าของบ้านเมื่อมีแขกมาหาต้องไม่ปล่อยให้แขกคอยนาน ต้องไม่แสดงอาการเฉยเมย รำคาญหรือเบื่อหน่ายแขก ต้องเชื่อเชิญทำการต้อนรับให้เหมาะสม ต้องไม่แสดงกิริยาโกรธเคือง หยาดคายดูผู้คนในบ้าน เมื่อแขกลากลับต้องไปส่งแขกในระยะที่สมควร อย่างน้อยก็ต้องถึงประตูบ้าน ในเวลาที่อยู่รวมกลุ่มกันต้องไม่กระซิบกระซาบผู้ใดผู้หนึ่งเป็นพิเศษหรือพูดด้วยวาจาที่ผู้อื่นไม่เข้าใจ เมื่อพบใครต้องไม่จ้องดูเขาอย่างเพ่งพิศ หรือดูตลอดตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า หรือแสดงความสนใจในเครื่องแต่งกาย หรือรูปร่างอันผิดปกติของเขา

7.3.2 ทางใจ ต้องรู้จักเกรงใจผู้อื่นไม่เอาแต่ใจตนเอง เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลที่มีมารยาทดีดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าบุคคลที่มีมารยาทดีจะต้องเป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะรู้จักเคารพผู้อื่น รู้จักแสดงความอ่อนน้อมทั้งกาย วาจา และใจ ตลอดจนยังต้องแสดงกิริยามารยาทให้เข้ากับผู้อื่นได้เหมาะสมกับบุคคลโอกาสและสถานที่

2.1.6 คุณค่าของมารยาทต่อผู้ประพฤติปฏิบัติและสังคม

ผอบ โปษะกฤษณะ (2530 : 2) กล่าวถึงคุณค่าของมารยาทว่าคนไทยได้รับการยกย่องจากต่างชาติมาช้านานว่าเป็นผู้มีมารยาทอ่อนโยน นุ่มนวล น่ารัก บางคนในสมัยนี้คิดว่ามารยาทไทยนั้นล้าสมัย แต่ถ้าคิดให้ดีแล้วจะเห็นว่าผู้ที่มีมารยาทดีนั้นก็คือ ผู้ที่ปรับปรุงตนให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ หรือกาลเทศะเห็นสำคัญ ฉะนั้นผู้มีมารยาทก็คือ ผู้ที่ทันสมัย อยู่เสมอ ประโยชน์ของผู้ที่มีมารยาทมีอยู่ 2 ประเภท ดังนี้

1. เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติ คือ

1.1 เป็นการเสริมบุคลิกลักษณะของตนเองให้เป็นผู้มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชมหรือนับถือแก่ผู้ได้พบเห็นได้ติดต่อด้วย

1.2 ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพดี เพราะท่วงท่าที่มีมารยาทอันดีนั้นทำให้ร่างกายสมดุลไม่เป็นสาเหตุของโรคภัยในภายหลัง

2. เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม สังคมมีความสุข ทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกันไม่ได้รับความเดือดร้อน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮักกินส์ (Huggins . 1975 : 713) ศึกษาผลการให้กำลังใจของครูที่มีต่อพฤติกรรม ก่อทวนของนักเรียนเพื่อต้องการดูว่าครู ใช้เทคนิคการเสริมแรงด้วยการให้กำลังใจนักเรียนจะ ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในห้องเรียนได้หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 216 คน โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 196 คน และครูจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มเอ เป็นกลุ่มครูที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่ก่อทวนของเด็ก กลุ่มบี เป็นครูที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับการแก้ไขพฤติกรรมที่เพิกเฉยของเด็ก ก่อนเริ่มวิจัยครูแต่ละคน ประเมินพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก 16 พฤติกรรม โดยประเมินวันละ 2 ครั้ง ทำติดต่อกัน 10 วัน จากนั้นครูให้เสริมแรงด้วยการให้กำลังใจและเอาใจใส่ต่อนักเรียน ผลปรากฏว่าครูกลุ่มเอ รายงานว่าพฤติกรรมก่อทวนลดลงร้อยละ 52.7 และพฤติกรรมเพิกเฉยลดลงร้อยละ 46.09 ครู กลุ่มบี รายงานว่าพฤติกรรมก่อทวนลดลงร้อยละ 25.4 ส่วนพฤติกรรมเพิกเฉยลดลงร้อยละ 30.3 ซึ่งสรุปได้ว่าครูที่ฝึกเทคนิคการให้กำลังใจโดยการให้เสริมทางบวกมีประสิทธิภาพในการ ก่อทวนลดลงของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนได้

มุลเลอร์ (Muller . 1977 : 120 –123) ได้ทดลองใช้การให้รางวัลปรับพฤติกรรมที่เป็น ปัญหาในโรงอาหารของนักเรียนเกรด 1 ถึงเกรด 8 ได้แก่ วิ่งอยู่บริเวณโรงอาหารนานเกินไป แสดงความก้าวร้าว ส่งเสียงดังกว่า 80 เดซิเบล ลูกจากที่นั่น คอยเสียงดัง มีปัญหาการชกต่อย ขว้างปาอาหาร วิ่งไปมา ทิ้งเศษอาหารเกลื่อนกลาด และส่งเสียงดัง การทดลองคือให้ผู้บริหาร โรงเรียนเข้าเยี่ยมแต่ละห้องตั้งแต่ห้องเกรด 1 ถึงเกรด 8 และบอกนักเรียนว่าจะมีการให้คะแนน ในแต่ละห้อง ห้องไหนที่ไม่วิ่งหรืออยู่บริเวณโรงอาหารและไม่แสดงการก้าวร้าวจะได้ 1 คะแนน เมื่อได้คะแนนครบ 25 คะแนนของทั้งหมด ผู้บริหารโรงเรียนก็จะดูข้อมูลของทุกห้องและให้รางวัล แก่สมาชิกในห้องที่ได้คะแนนสูงสุดและติดประกาศตามอาคารที่สำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ระบบ การให้คะแนนในลักษณะนี้มีผลทำให้พฤติกรรมเป้าหมายแต่ละพฤติกรรมลดลงทันที

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท พบว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนจัดให้ นักเรียนในลักษณะการสอน เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินไปด้วยดีและขาดประสิทธิภาพ ขาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และไม่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนมีมารยาทที่ไม่ดีหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งกาย วาจา ใจ นอกจากนี้นักเรียนที่มาจากครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อจรรยาบรรณมารยาทต่างกัน ฉะนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจะดำเนินไปด้วยการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะและเหมาะสม กับสถานที่ มารยาทในการรับประทานอาหารจำเป็นและสำคัญที่ต้องฝึกให้นักเรียนเพื่อให้เป็นที่ ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล (2530 : 35 – 39) ได้ศึกษาความคิดเห็นเป็นของอาจารย์ผู้ปกครอง ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนสาธิตรามคำแหง จากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนไม่ตั้งใจเรียน ขอบพูดคุยกัน ไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ปฏิบัติตามกฎและระเบียบต่างๆ ของส่วนรวมไม่รักษา ระเบียบประเพณีวัฒนธรรม และขาดความมีศีลธรรมจรรยา นอกจากนี้อาจารย์และผู้ปกครองยัง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการที่จะปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เป็นผู้มีมารยาทที่ดี งานนั้นผู้ใหญ่จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ให้ความเป็นกันเองและความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด

กิตติพงษ์ เทียนตระกูล และคนอื่นๆ (2532 : 85 – 92) ได้วิจัยการประเมินผลโครงการ มารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โดยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากนักเรียน อาจารย์และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 2,644 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บ รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสังเกตบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่าการทำความเคารพอาจารย์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าสูงขึ้น นอกจากนี้อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมอีก เช่น การ แสดงละคร การจัดภาพยนตร์ วีดิทัศน์ สไลด์ประกอบคำบรรยาย การแข่งขันตอบปัญหา การประกวดเรียงความ การประกวดมารยาทไทย ตลอดจนเชิญวิทยากรและผู้มีประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย มาบรรยายและสาธิตกิริยามารยาทแบบไทย

วีระ อูสาหะ (2534 : 66) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 160 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยการให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษา อินทปัญญา (2536 : 53) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้น เรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบุรณรังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ปรากฏว่าผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีมารยาทในชั้นเรียนได้ดีกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาท สรุปได้ว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวต่างกันมี ความคิดเห็นต่อจรรยา มารยาทต่างกันด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบอย่างการปลูกฝังในเรื่อง มารยาทแตกต่างกัน ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างแก่เด็ก ฉะนั้นครูจะต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียน เป็นผู้มีมารยาทที่ดีด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักการเสริมแรงนักเรียนด้วยการให้ กำลังใจนักเรียน เอาใจใส่ตลอดจนใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนามารยาทของนักเรียนควบคู่ ไปกับการเรียนการสอนด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 ที่มีมารยาทไม่เหมาะสม จำนวน 74 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 ที่มีมารยาทไม่เหมาะสม จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) จากประชากรโดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ประเมินมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 160 คน ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วคัดเลือกนักเรียนผู้ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม ได้จำนวน 74 คน

2.2 ผู้วิจัยสังเกตมารยาทในสังคมของนักเรียนในคาบวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม อีกครั้งหนึ่งโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ได้ผลสอดคล้องกับการประเมินผลในข้อ 2.1

2.3 ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักเรียนเพื่อเข้าร่วมการทดลอง ปรากฏว่านักเรียนสมัครใจทุกคน ผู้วิจัยจึงสุ่มอย่างง่ายมา จำนวน 16 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินมารยาทในสังคมของนักเรียน
2. แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมของนักเรียน
3. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบประเมินมารยาทในสังคมของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับมารยาทของนักเรียนด้านมารยาทในสังคมของนักเรียน

1.2 ผู้วิจัยศึกษาการสร้างแบบประเมินมารยาทในสังคมของไพรวรรณ ไชยสุวรรณ (2537)

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินมารยาทในสังคม จากแนวคิดที่ได้จากข้อ 1.1 และ 1.2 ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินในชั้นเรียน ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่

- 1) รองศาสตราจารย์เวรณี กริทอง
- 2) อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา
- 3) อาจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์

ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ตลอดจนทั้งนิยามศัพท์เฉพาะ

1.5 ผู้วิจัยนำแบบประเมินมารยาทในสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม ไปให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ทำการประเมินเพื่อคัดเลือกนักเรียนเข้ากลุ่มตัวอย่าง (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

2. แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมด้านมารยาทในสังคม

2.2 ผู้วิจัยศึกษาการสร้างแบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมของไพรวรรณ ไชยสุวรรณ (2537)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม จากข้อมูลที่ได้ในข้อ 2.1 และ 2.2 ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.5 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปใช้ในการวิจัย (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

3. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมด้านมารยาทในสังคม

3.2 ผู้วิจัยศึกษาดำรงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบการแสดงออกที่เหมาะสมด้านมารยาทในสังคมของกาญจนา ทองหยัด (2536 : 70 – 150)

3.3 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนตามแนวคิดที่ได้จากข้อที่ 31. และ 3.2 ให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.4 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ กับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.5 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

3.6 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน คือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เวลา 14.30 – 15.30 น (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การเตรียมการก่อนการสังเกตพฤติกรรม

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนายคมน์รินทร์ จันแดง ซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก(ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยวิจัย

2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยศึกษาจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะเรื่องมารยาทในสังคมและแบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมให้เข้าใจตรงกัน และใช้ได้ถูกต้อง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมและหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องก่อนเริ่มทำการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ จนได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องตั้งแต่ .80 ขึ้นไป

3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าไปสังเกตนักเรียนในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยนั่งอยู่ในตำแหน่งที่มองเห็นพฤติกรรมของนักเรียนและได้ยินเสียงอย่างชัดเจนและไม่ให้นักเรียนเห็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

4. ผู้วิจัยเลือกการสังเกตแบบช่วงเวลา (Time Sample) โดยบันทึกการสังเกตในคาบวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้เวลาสังเกตครั้งละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที รวม

1 ชั่วโมง แบ่งการสังเกตเป็นช่วงรวม 10 ช่วง ช่วงละ 4 นาที สังเกตนักเรียนคนละ 30 วินาที แล้วพัก 1 นาทีในแต่ละช่วงทดลอง 6 สัปดาห์ และหลังทำการทดลอง 2 สัปดาห์

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต ใช้สัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .80 ขึ้นไป จึงถือว่าการสังเกตนั้นเชื่อถือได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2527 : 45 – 50) สูตรในการคำนวณมีดังนี้

$$\text{ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกตรงกัน}}{\text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกตรงกัน} + \text{จำนวนช่วงเวลาที่บันทึกต่างกัน}}$$

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกตและบันทึกมารยาทในสังคมของนักเรียนเพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตก่อนการทดลอง

วิธีการดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ เป็นการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) แบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A₁) ระยะเสถียรภาพพฤติกรรม ใช้เวลา 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตและบันทึกมารยาทในสังคม ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในสภาพการเรียนการสอนปกติในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระยะเสถียรภาพนี้ยังไม่ได้ฝึกพฤติกรรมกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

ระยะที่ 2 (B) ระยะทดลอง ใช้เวลา 6 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 3–8 ผู้วิจัยและผู้ช่วยสังเกตและบันทึกมารยาทในสังคมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในระยะนี้กลุ่มทดลองจะได้รับการฝึกพฤติกรรมมารยาทในสังคม และกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมมารยาทในสังคม

ระยะที่ 3 (A₂) ระยะหลังการทดลอง ใช้เวลา 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 9 และ 10 เพื่อศึกษาผลการทดลองการฝึกพฤติกรรมมารยาทในสังคม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมของนักเรียนทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในสภาพการเรียนการสอนปกติ ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระยะต่างๆ ของการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) แสดงในภาพประกอบ 1

ค่าเฉลี่ย

ระยะเส้ฐาน (A ₁)	ระยะทดลอง (B)	ระยะหลัง ทดลอง (A ₂)
2 สัปดาห์	6 สัปดาห์	2 สัปดาห์
0 1 2	3 4 5 6 7 8	9 10
		สัปดาห์

ภาพประกอบ 1 ภาพแสดงระยะต่างๆ ของการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกลับ (ABA Reversal Design) โดยผู้วิจัยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะใช้เวลาดำเนินการทดลอง 10 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. ระยะเส้ฐานพฤติกรรม (A₁) ใช้เวลาทั้งหมด 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 1-2 ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ในระยะเส้ฐานพฤติกรรมนี้ยังไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ระยะนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกมารยาทในสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม สลับเวลากันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา ในช่วงโรงเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมดังนี้

กลุ่มทดลอง ได้รับการสังเกตในวันจันทร์ เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพุธ เวลา 10.30 – 11.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 22 ธันวาคม 2547

กลุ่มควบคุม ได้รับการสังเกตในวันอังคาร เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 – 15.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 23 ธันวาคม 2547

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องกลุ่มทดลองได้ 0.85 และกลุ่มควบคุมได้ 0.89

2. ระยะทดลอง (B) ใช้เวลาทั้งหมด 6 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 3 – 8 ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2548

กลุ่มทดลอง ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 14.30 - 15.30 น. เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2548 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงโมงสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา

กลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม แต่ได้รับการสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคม ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 14.30 - 15.30 น. เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2548 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในชั่วโมงสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องกลุ่มทดลองได้ 0.92 และกลุ่มควบคุมได้ 0.91 และผู้วิจัยให้แรงเสริมทางสังคม ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

3. ระยะเส้นหลังการทดลอง (A_2) ใช้เวลาทั้งหมด 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 9 - 10 ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นระยะศึกษาผลการทดลองการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มในระยะนี้ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคม ดังนี้

กลุ่มทดลอง ได้รับการสังเกตในวันจันทร์ เวลา 09.30 - 10.30 น. และวันพุธ เวลา 10.30 - 11.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2548 ในขณะที่ครูสอนและครูมอบหมายงานให้ทำในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มควบคุม ได้รับการสังเกตในวันอังคาร เวลา 09.30 - 10.30 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 - 15.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2548 ในขณะที่ครูสอนและครูมอบหมายงานให้ทำในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมด้านมารยาทมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตของกลุ่มทดลองได้ 0.91 และกลุ่มควบคุม 0.92 ผู้วิจัยได้จดบันทึกพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมและนำมาเขียนกราฟความถี่ของพฤติกรรมการด้านมารยาทในสังคมและผู้วิจัยให้แรงเสริมทางสังคม ให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบนักเรียนมารยาทในสังคมของนักเรียนหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เปรียบเทียบนักเรียนมารยาทในสังคมของนักเรียนหลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

3. เปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
  - 1.1 ค่ามัธยฐาน (Median)
  - 1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Quartile Deviation)
2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความเชื่อมั่นของการสังเกต
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่
  - 3.1 เปรียบเทียบมารยาทในสังคมก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบของ วิลคอกซ์ (The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test)
  - 3.2 เปรียบเทียบผลต่างมารยาทในสังคมก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มโดยใช้การทดสอบของแมน – วิทนี (The Mann – Whitney U Test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
Mdn	แทน ค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคม
Mdn _{diff}	แทน ค่ามัธยฐานความแตกต่างของมารยาทในสังคม
Q.D.	แทน ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ของมารยาทในสังคม
Q.D. _{diff}	แทน ค่าเบี่ยงเบนควอไทล์ความแตกต่างของมารยาทในสังคม
T	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของวิลคอกชัน
U	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการทดสอบของแมน – วิทนีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 1
2. เปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2
3. เปรียบเทียบผลต่างมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3
4. แสดงการเปลี่ยนแปลงมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการเขียนกราฟเส้น ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

กลุ่มทดลอง	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	1.00	.25	0**
หลังการทดลอง	8	7.25	.75	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังที่ไม่ได้
รับการใช้นวัตกรรมแม่แบบ

กลุ่มควบคุม	N	Mdn	Q.D.	T
ก่อนการทดลอง	8	1.25	.25	0**
หลังการทดลอง	8	3.25	1.00	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียนกลุ่มควบคุมมีมารยาทในสังคมก่อนและหลังไม่ได้รับการ
ใช้นวัตกรรมแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 แสดงว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้นวัตกรรมแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลต่างมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

กลุ่มตัวอย่าง	N	Mdn _{diff}	Q.D. _{diff}	T
ก่อนการทดลอง	8	1	.25	0**
หลังการทดลอง	8	3.25	1.00	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนเพิ่มมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนมีมารยาทในสังคมเพิ่มมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม

ความถี่ของมารยาทในสังคม

$$R_1 = .85$$

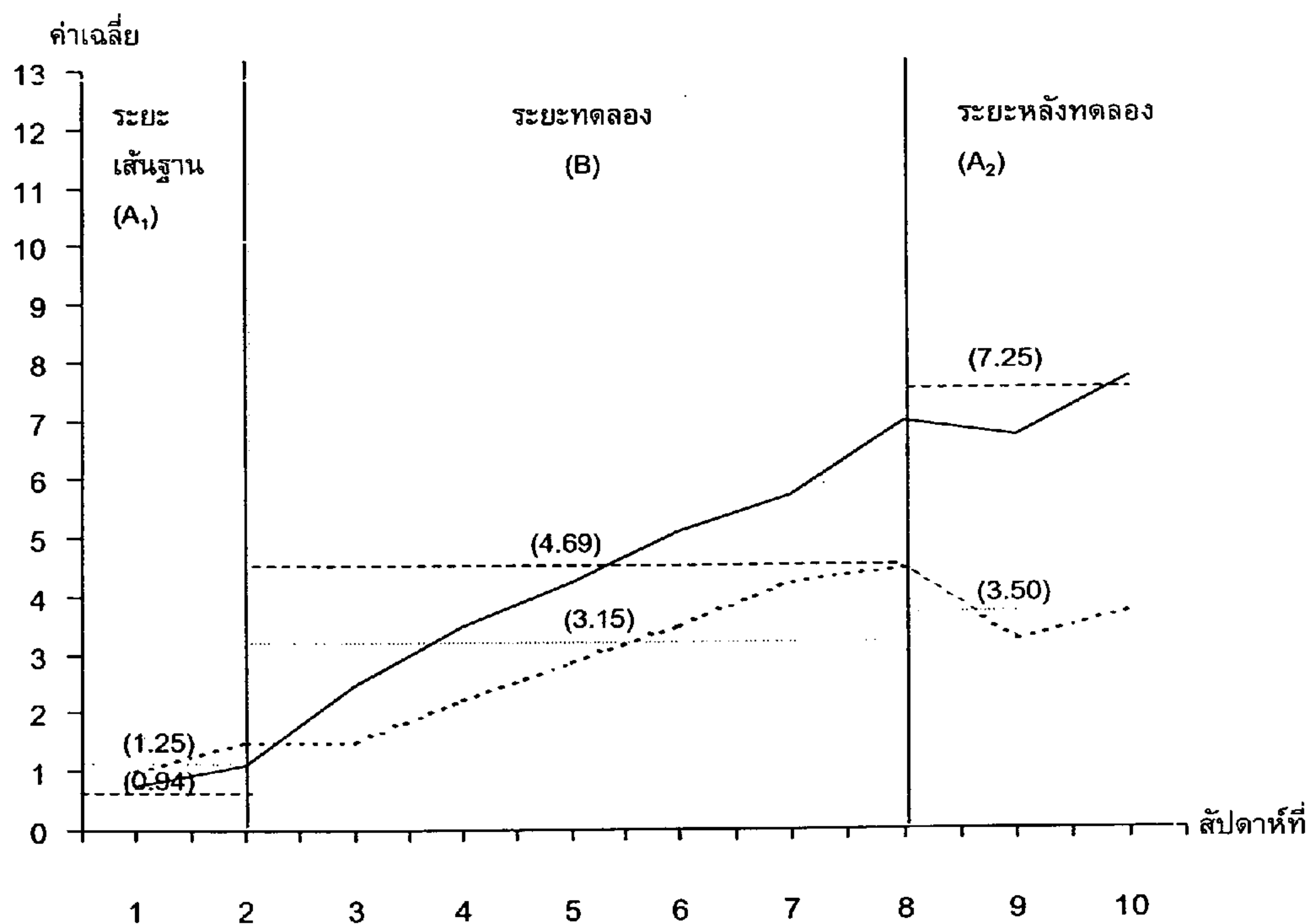
$$R_2 = .89$$

$$R_1 = .92$$

$$R_2 = .91$$

$$R_1 = .91$$

$$R_2 = .92$$

- ค่ามัธยฐานของความถี่เฉลี่ยมารยาทในชั้นเรียนกลุ่มทดลองในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่เฉลี่ยมารยาทในชั้นเรียนกลุ่มทดลองในแต่ละช่วง
- ..... ค่ามัธยฐานของความถี่เฉลี่ยมารยาทในชั้นเรียนกลุ่มควบคุมในแต่ละสัปดาห์
- ค่ามัธยฐานของความถี่เฉลี่ยมารยาทในชั้นเรียนกลุ่มควบคุมในแต่ละช่วง
- R_1 ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของกลุ่มทดลอง
- R_2 ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องของกลุ่มควบคุม

ภาพประกอบ 2   มัธยฐานของมารยาทในชั้นเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากภาพประกอบ 2 จะเห็นได้ว่าค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคมของนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมในระยะเส้นฐานและระยะทดลองเพิ่มจาก .94 เป็น 4.69 ในระยะศึกษาเป็น 7.25 แสดงว่าวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนมีมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น

สำหรับกลุ่มควบคุมที่ 2 ที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคมในระยะเส้นฐานพฤติกรรมและระยะทดลองเพิ่มจาก 1.25 เป็น 3.15 แต่ค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคมในระยะศึกษาผลมีค่าเท่ากับ 3.50 ซึ่งลดลงกว่าระยะทดลอง แสดงว่าการไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนมีมารยาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทั้ง 3 ระยะ ภายหลังการทดลองการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมและการไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ปรากฏว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีมารยาทในสังคมเพิ่มขึ้นมากกว่าระยะเส้นฐาน อย่างไรก็ตามค่ามัธยฐานของมารยาทในสังคมนักเรียนกลุ่มทดลองจะเพิ่มขึ้นมากกว่าค่ามัธยฐานของนักเรียนกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนก่อนและหลังที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
3. เพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียน ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นหลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 74 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรและสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนามารยาทในสังคมโดยใช้เทคนิคแม่แบบ
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มารยาทในสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินมารยาทในสังคมของนักเรียน
2. แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคมของนักเรียน
3. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองแบบสลับกับ (ABA Reversal Design) โดยผู้วิจัยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะใช้เวลาดำเนินการทดลอง 10 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. ระยะเส้นฐานพฤติกรรม (A_1) ใช้เวลาทั้งหมด 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 1-2 ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 ในระยะเส้นฐานพฤติกรรมนี้ยังไม่ได้รับการให้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ระยะนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตและบันทึกมารยาทในสังคมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม สลับเวลากันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยและกลุ่มควบคุมได้ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยและกลุ่มควบคุมได้ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้วิจัยและกลุ่มควบคุมได้ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา

กลุ่มทดลอง ได้รับการสังเกตในวันจันทร์ เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพุธ เวลา 10.30 – 11.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 22 ธันวาคม 2547

กลุ่มควบคุม ได้รับการสังเกตในวันอังคาร เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 – 11.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 23 ธันวาคม 2547

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องกลุ่มทดลองได้ .85 และกลุ่มควบคุมได้ .89

2. ระยะทดลอง (B) ใช้เวลาทั้งหมด 6 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 3 – 8 ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2548 ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

กลุ่มทดลอง ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 14.30 - 15.30 น. เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2548 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงเวลาดังกล่าว

กลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม แต่ได้รับการสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคม ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 14.30 - 15.30 น.

เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2547 ถึงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2548 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงโมงสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้วผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องซึ่งจะได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องกลุ่มทดลองได้ .92 และกลุ่มควบคุมได้ .91 และผู้วิจัยให้แรงเสริมทางสังคม ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

3. ระยะเส้นหลังการทดลอง (A_2) ใช้เวลาใช้เวลาทั้งหมด 2 สัปดาห์ คือสัปดาห์ที่ 9 – 10 ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นระยะศึกษาผลการทดลองที่มีต่อการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มในระยะนี้ไม่มีการใช้โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

กลุ่มทดลอง ได้รับการสังเกตในวันจันทร์ เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพุธ เวลา 10.30 – 11.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2548 ในขณะที่ครูสอนและครูมอบหมายงานให้ทำในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มควบคุม ได้รับการสังเกตในวันอังคาร เวลา 09.30 – 10.30 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 10.30 – 15.30 น. เป็นเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2548 ถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2548 ในขณะที่ครูสอนและครูมอบหมายงานให้ทำในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เมื่อหมดเวลาแต่ละครั้งแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำผลการบันทึกพฤติกรรมด้านมารยาทมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตของกลุ่มทดลองได้ .91 และกลุ่มควบคุม .92 ผู้วิจัยได้จัดบันทึกพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมและนำมาเขียนกราฟความถี่ของพฤติกรรมด้านมารยาทในสังคมและผู้วิจัยให้แรงเสริมทางสังคม ให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบนักเรียนมารยาทในสังคมของนักเรียนหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
2. เปรียบเทียบนักเรียนมารยาทในสังคมของนักเรียนหลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ
3. เปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่า เทคนิคแม่แบบสามารถพัฒนามารยาทในสังคมได้ ทั้งนี้เพราะการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ทำให้นักเรียนได้รู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ ได้แสดงบทบาทต่างๆ ได้สังเกตพฤติกรรมจากแม่แบบจริง ได้เลือกแบบจากแม่แบบ ได้วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดทั้งซักถามข้อสงสัยผู้วิจัยให้คำแนะนำให้ข้อมูลย้อนกลับ ตลอดทั้งให้แรงเสริมทางบวก นอกจากนี้นักเรียนยังได้มีโอกาสฝึกซ้อมพฤติกรรมและมารยาทในสังคมที่เหมาะสม และนำไปฝึกซ้อมต่อที่บ้าน ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์มากขึ้น อ้างอิงมาจาก โฟเดอร์ (จันทร์ฉาย พัทธ์ศิริกุล. 2532 : 2; อ้างอิงจาก Fodor . 1980) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2528 : 26) ซึ่งกล่าวว่า การฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสม คือ การฝึกให้เป็นอิสระ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะเปิดเผย ตรงไปตรงมา จริงใจ และผลของการฝึกทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกสามารถแสดงความรู้สึกออกมาได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ ถนอมพุทรา (2547 : 47) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวัสดิวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วราวุธ ทวีลาภ (2539 : 54 – 56) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยยายจิว อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรจง รุ่งอารีย์ (2538 : 53) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกทำให้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองใหญ่ อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมอภิปรายกลุ่มดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการสังเกตของผู้วิจัยตลอดจนการทดลอง พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจและให้ความร่วมมือในการฝึกทั้งนี้เพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกนักเรียนที่เข้ารับการให้เทคนิคแม่แบบด้วยการให้แรงเสริม ทางบวกอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทำให้บรรยากาศในการฝึกดำเนินการไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังพบว่า ในการฝึกครั้งแรกๆนักเรียนจะไม่ค่อยกล้าแสดง จะเกี่ยงให้เพื่อนแสดงก่อนพร้อมทั้งฝึกซ้อมกันเองและร่วมแสดงความคิดเห็นกันมากขึ้น ทั้งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคต่างๆในการดำเนินการ ในระหว่างการฝึกผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำการให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงเสริมทางบวก และการฝึกซ้อมพฤติกรรมทำให้นักเรียนมีความไว้วางใจและเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น นักเรียนที่ได้รับการฝึกได้ร่วมแสดงตามสถานการณ์ต่างๆ มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนที่ได้รับใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมดีขึ้น

2. นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น หลังจากไม่ได้รับการให้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่าการที่นักเรียนไม่ได้รับการรับใช้เทคนิคแม่แบบ ดังนั้นนักเรียนจึงได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูประจำชั้น ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2529 : 51 – 53) ที่กำหนดว่าการอบรมสั่งสอนเรื่องมารยาทควรได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัย นอกจากบ้านจะเป็นแหล่งถ่ายทอดกิริยามารยาทให้กับเด็กแล้วโรงเรียนก็เป็นสถานที่สำคัญที่ต้องฝึกให้เด็กมีความประพฤติและกิริยามารยาทที่ดี สรุปว่าครูก็มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีมารยาทที่ดีด้วย

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ ลีลา (2535 : 12) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดีขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ เทียนตระกูล (2532 : 85 – 92) ได้ประเมินผลโครงการมารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน อาจารย์และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 2,644 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสังเกตบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การทำความเคารพอาจารย์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าสูงขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมสามารถพัฒนามารยาทในสังคมดีขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้รับความรู้จากครูประจำชั้น ครูประจำวิชาตลอดจน ผู้ปกครองนักเรียน และการได้เลียนแบบอย่างโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมจึงมีมารยาทดีขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติ

3. นักเรียนได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ แสดงว่า การได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบสามารถพัฒนามารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ ทั้งนี้เพราะว่าการใช้เทคนิคแม่แบบที่เหมาะสมด้านมารยาทในสังคมทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการแสดงบทบาทนั้นๆนอกจากนี้ยังทำให้คิดคำพูดและหาสิ่งต่างๆมาใช้ในการประกอบ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นักเรียนจึงเข้าใจหลังจากการแสดงแล้วนักเรียนยังได้ฝึกคิดแก้ปัญหา ฝึกปฏิบัติมารยาทในสังคมที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีพฤติกรรมเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชั้นเรียนด้วย สอดคล้องกับ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536 : 25) กล่าวว่ากระบวนการเกิด การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนั้นอาศัยหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ในหลักการว่า การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของอินทรีย์นั้นเนื่องมาจากการที่อินทรีย์ได้รับประสบการณ์หรือฝึกฝน ทำให้พฤติกรรมของอินทรีย์นั้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมก็ได้ สรุปว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของบุคคลสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ภายใต้หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วีระ อุดสาหะ (2534 : 66) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท จำนวน 160 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้ข้อเสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้การสังเกตของผู้วิจัยขณะทำการทดลอง พบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนในกลุ่มทดลองดีขึ้น เพราะการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมเหมาะสมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้สังเกต ได้แสดงแบบอย่างตามแม่แบบ ได้รับคำแนะนำและได้ไปฝึกต่อบ้านทำให้เกิดความชำนาญ และยังได้รับการเสริมแรงทางสังคมจากผู้วิจัยอย่างต่อเนื่องแต่นักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมทางอ้อมจากการอบรมแม้ว่าจะได้รับแต่ก็ไม่เป็นระเบียบดีเท่ากับการใช้เทคนิคแม่แบบ ซึ่งมีขั้นตอนต่อเนื่อง ระวังทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จึงไม่กระตือรือร้น ไม่สนุกสนานเท่าที่ควรถึงแม้ว่ามารยาทในสังคมจะพัฒนาขึ้นหลังการทดลอง ซึ่งอาจเกิดจาก

การสอดแทรกการสอนจากครูประจำชั้น จึงทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมสามารถพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้เหมาะสมขึ้นได้ จึงควรนำวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมไปพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสมต่อไป

1.2 ในการนำวิธีการเทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมไปใช้ ผู้ฝึกจะต้องศึกษารายละเอียดต่างๆ ตลอดจนทั้งควรได้รับกาฝึกเกี่ยวกับวิธีดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เข้าใจและมีความชำนาญก่อนนำไปใช้

1.3 ควรมีการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมภายหลังการทดลองเป็นระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน ว่ามารยาทในสังคมของนักเรียนเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากน้อยเพียงใด เพื่อศึกษาความคงทนของมารยาทในสังคมของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดลองใช้เทคนิคทางจิตวิทยาอื่นๆ เพื่อพัฒนามารยาทในสังคม เช่น การควบคุมตนเอง การให้การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมอื่นๆ เช่น วินัยในห้องเรียน การปรับตัวในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

2.3 ควรนำวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เช่น ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) ที่มีมารยาทในสังคมไม่เหมาะสม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ กล้าสุวงศ์. (ม.ป.ป.). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรมวิชาการ. (2524). การศึกษาเกณฑ์ปกติของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมและองค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2529). หนังสือสังคมศึกษา ส011 สังคมและวัฒนธรรมไทย ระดับ ม. ต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2533). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2545). หลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กษมา จันทรแต่งผล. (2535). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับชุดพัฒนาความซื่อสัตย์ที่มีต่อความซื่อสัตย์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลángดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ทองหยัด . (2540). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติพงษ์ เทียนตระกูล และคนอื่นๆ. (2532). รายงานการวิจัยการประเมินผลโครงการมารยาทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม). กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม).
- เกสสุรางค์ ลักกะบูชา. (2540). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขจรศักดิ์ จอมหงษ์. (2535). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ตูนที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยาการ จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- จันทิมา จินตโกวิท. (2542). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัด
สกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชำนาญ นิสารัตน์. (2521). มารยาทไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงจันทร์ หนูทอง. (2533). ผลของการใช้แม่แบบหนังสือเล่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดมณีเจริญ
มิตรภาพที่ 227 จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการ
แนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเนตร ไพบูลย์. (2540). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและสถานการณ์
จำลองเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ. (2538). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้
บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน
การัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เดือนใจ รงค์โสภณ. (2537). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงที่มีต่อสุขภาพ
ส่วนบุคคล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านอำปอ อำเภอเชิง
จังหวัดสุรินทร์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แถม ขอบฝึก. (2526). แนวการอบรมจริยศึกษาของโรงเรียน. ธนบุรี : โรงเรียนการช่างวุฒิ
ศึกษา.
- ✓ทรายทอง ตั้งวงศ์ถาวรกิจ. (2537). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการ
ใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง(เรือนเขียวสะอาด) กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์
กศ.ม.(พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ธนิกานต์ สิริพิเชียร. (2543). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติเทคนิคแม่แบบ
และกรณีตัวอย่างเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร. บทคัดย่อ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เนตรนภิส สำราญทรัพย์สิน. (2542). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการปฏิบัติตนเกี่ยวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ในอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประสาธ หลักศิลา. (2513). ตำราวิชาชุดมัธยมของคุรุสภา วิชาสังคมศึกษา กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- แปลก สนธิรักษ์ และวิทย์ วิศนเวทย์. (2522). ศิลธรรม ส 543. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ผอบ ไปชะกฤษณะ. (2530). มารยาทไทย. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุรุสภา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริม-การแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี กันทา. (2541). งามมารยาทไทย. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- เพ็ญศรี ปทุมรุ่ง. (2542). ผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรที่มีต่อมารยาทในการรับประทานอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านทุ่งมะกอก อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ ทรัพย์สิน. (2520). การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณิ ช.เจนจิต. (2530). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2524, สิงหาคม – กันยายน). "การฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก," แนว. 15(76) : 9 – 3.
- พรสวรรค์ ถนอมพุดรา. (2547). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวัสดิ์วิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พั้ว อนุรักษ์ราชมณเฑียร ท่านผู้หญิง. (2530). วัฒนธรรมและประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.

- ไพโรพรรณ ไชยสุวรรณ. (2537). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรม การพูดที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองบางพรหม กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). วิธีวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- มณฑา เกตุแก้ว. (2546). การเปรียบเทียบผลการใช้แม่แบบครูกับเพื่อนนักเรียนที่มีต่อความสามารถในการเป่าลู่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดยายร่ม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพิน กองธรรม. (2532). ผลการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมในการแสดงออกเพื่อลดพฤติกรรมความก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 . ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- เยาว์ช บุญชัย. (2528). การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับมารยาทไทยบางประการของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัศมี พิบาลแทน และสุทธิ พิบาลแทน. (2543). งามจรรยา งามมารยาท. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลย์ลดา ศิริพงษ์วิไล. (2530). ความคิดเห็นของอาจารย์และผู้ปกครองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษารามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. (2528). เทคนิคการรักษาโรคประสาทด้วยตนเอง. กรุงเทพมหานคร : เบียร์บุ๊คพับลิชเชอร์.

- / วิเชียร สุขจันทร์. (2540). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อลดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิมลพรรณ กลางมณี. (2536). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านการธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านใจดี อำเภออุซัน จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ อุดาหะ. (2534). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสระยาววิทยา จังหวัดชัยนาท. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยา พันธุ์คง. (2539). การเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อลดความวิตกกังวลในการพูดหน้าชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรินยา ชัยเพียรกิจ. (2530). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. ปรินฏยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิ ภิบาลแทน. (2527). มารยาทไทยและราชาศัพท์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิคอาร์ต.
- สมจินดา ภักดีศรีวงษ์. (2538). มารยาทในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- สมทรง ปุญญฤทธิ์. (2539). มารยาทไทย. กรุงเทพฯ : ธรรมสภาจัดพิมพ์เผยแพร่.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2526). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สวนา พรพัฒน์กุล. (2525). อิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการพัฒนาทางด้านความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กไทย. รายงานวิจัยฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป). มารยาทไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2530). แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปะวัฒนธรรมระยะที่ 6. (พ.ศ. 2530 – 2534). กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปะ วัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2530 – 2539)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- อรัญญา เจริญกุล. (2539). *การเปรียบเทียบผลของการให้ตัวแบบและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบึงอำนาจ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา อินทปัญญา. (2536). *ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ ลีลา. (2535). *ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี*. ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Bandura , Albert. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey : Prentice.
- Bandura , Albert and Richard H. 1963 . *Wotters.Social Learning and Personaliry Development*. New York : Holt , Rinehert and Winston , Inc.
- Bandura , Albert , Joan E. Grusec and Frances L. Menlove. (1966, September). "Observational Learning As a Function of Symbolization and Incentive Set," *Child Development*. 37 :499 – 506.
- Blackman , Garth J. and Silberman Adalph. (1975). *Modification of Child and Adolescent Behavior*. Belmont, California : Wadsworth Publishing Company Inc.
- Hicks , D. J. (1965, July). "Tmmitation and Relation of Film Aggressive Peer and Adult Models," *Journal of Persanality and Social Psychology*. 2 : 197 – 200.
- Huggins, P. (1975, August). "The Effect of Encouragement Techniques by Teacher on the Disturbing Behaviors of Students" *Dissertation Abstracts*. 3 : 713–A.
- Jaffe, Peter G . and Carlson, M. Peter. (1972, November). " Modeling Therapy for Test Anxiety : The Role of Model Effect and Consequences," *Behavior Research and Therapy* . 10 : 329-339.

- Midlarsky, B. Bryal, H. James, and P. Brickman . (1973, May). "Aversive Approval : Interactive Effect of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior," *Child Development*. 44 : 321 – 328.
- Mikulus, William L. (1980). *Behavior Modification*. New York : Harper & Row .
- Rosenthal, Ted L. and Constance Me Cullough . (1962). *Teaching Elementary Reading*. 2nd ed. New York : Appleton - Century - Crofts.
- Zimmerman, Barry J. and Arnold Jaffe . (1977, December). "Teaching Through Demonstration : The Effects of Structuring Imitation and Age," *Journal of Educational Psychology*. 69 : 773 – 778.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินมารยาทในสังคม
2. แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม
3. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน

แบบประเมินมารยาทในชั้นเรียน

นักเรียนคนที่.....

ชื่อ - สกุล .....

พฤติกรรม	ความถี่พฤติกรรม					รวม
	5	4	3	2	1	
1. มารยาทในการใช้ภาษาถ้อยคำ ได้แก่						
1.1 พูดคำหยาบ						
1.2 ส่งเสียงดังเกินควร						
1.3 พูดสอดแทรก						
1.4 พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด						
2. มารยาทในการนั่ง ได้แก่						
2.1 นั่งโยกเก้าอี้						
2.2 กางแขนหรือกางขา						
3. มารยาทในการทำความเคารพ ได้แก่						
3.1 ยืนคำศรัทธาผู้ใหญ่						
3.2 ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่						
3.3 เดินเฉียดกรายเข้าไปใกล้ขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่หรือยืนอยู่						
3.4 ไม่แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์						
รวม						

แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม

ครั้งที่.....

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิชา.....

วันที่.....

ผู้สังเกต.....

เวลาที่สังเกต.....

คำชี้แจง

มารยาทในสังคมหมายถึง การแสดงกิริยา วาจา ที่สุภาพเรียบร้อย ของนักเรียนในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล และสถานที่ มารยาทในสังคมแบ่งเป็น มารยาทในการใช้ถ้อยคำ มารยาทในการนั่ง มารยาทในการทำความเคารพ โดยสังเกตพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นในแต่ละช่วง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มารยาทในการใช้ภาษาถ้อยคำ ได้แก่
  - 1.1 พูดคำหยาบ
  - 1.2 ส่งเสียงดังเกินควร
  - 1.3 พูดสอดแทรก
  - 1.4 พูดจาล้อเลียนหรือล้อเสียด
2. มารยาทในการนั่ง ได้แก่
  - 2.1 นั่งโยกเก้าอี้
  - 2.2 กางแขนหรือกางขา
3. มารยาทในการทำความเคารพ ได้แก่
  - 3.1 ยืนคำสวัสดีผู้ใหญ่
  - 3.2 ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่
  - 3.3 เดินเจียดกรายเข้าไปใกล้ขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่หรือยืนอยู่
  - 3.4 ไม่แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์

หมายเหตุ

การสังเกตจะแบ่งออกเป็น 10 ช่วง บันทึกพฤติกรรมช่วงละ 4 นาที สังเกตนักเรียนคนละ 30 วินาที ในแต่ละช่วงใช้เวลาสังเกตพฤติกรรม 3 คาบๆ ละ 20 นาที รวม 1 ชั่วโมง มีเกณฑ์ดังนี้

- 1 หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกต
- 0 หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกต

แบบบันทึกการสังเกตมารยาทในสังคม

[illegible]

โปรแกรมการฝึกเทคนิคแม่แบบที่เหมาะสมกับมารยาทในสังคมของนักเรียน
(สำหรับกลุ่มทดลอง)

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ			1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่มทดลอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการแสดงออกของเทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม 3. เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกมารยาทในสังคม	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทุกคน 2. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยโดยใช้กิจกรรมจับสลากรูปภาพ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ากลุ่ม จับสลากในครั้งนี้ 4. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการฝึกพฤติกรรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน 5. ผู้วิจัยแจกตารางกำหนดวันเวลา สถานที่ที่ใช้ในการทดลองและชี้แจงรายละเอียด
2	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ พุดคำสุภาพ	พุดคำสุภาพ	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ การพุดคำสุภาพ	ในการฝึกครั้งที่ 2 - 11 ผู้วิจัยใช้เทคนิคแม่แบบโดยดำเนินการทุกครั้ง 3 ขั้นตอน ดังนี้ <u>ขั้นที่ 1</u> ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนที่ครูสอนขณะที่ครูมอบหมายงานให้ทำ <u>ขั้นที่ 2</u> ชี้นำเสนอแม่แบบ 1. มารยาทในสังคมของนักเรียน โดยเสนอแม่แบบจริงหรือใช้วีดิทัศน์ให้นักเรียนดูและสังเกตพฤติกรรมจากแม่แบบ

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
					2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบจากแม่แบบ ถ้าเลียนแบบได้ผู้วิจัยให้การเสริมแรงทันที ถ้าเลียนแบบไม่ได้ผู้วิจัยให้กำลังใจที่จะฝึกต่อไป 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสิ่งที่ได้จากการเลียนแบบ <u>ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับหลังจากการเลียนแบบจากแม่แบบ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมแล้วให้ไปฝึกต่อที่บ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม
3	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่ส่งเสียงดัง	ตะโกนเสียงดัง	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่พูดเสียงดัง	
4	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่พูดสอดแทรก	ไม่พูดสอดแทรก	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่พูดสอดแทรก	
5	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่พูดคุยขณะที่ผู้อื่นพูดหรือเพื่อนพูด	ฟังดีมีประโยชน์	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่พูดคุยขณะที่ผู้อื่นพูด	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่นั่งโยกเก้าอี้	การนั่งไม่ส้ารวม	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่นั่งโยกเก้าอี้	
7	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่นั่งถ่างขาหรือกางแขน	การนั่งไม่ส้ารวม	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่นั่งถ่างขาหรือกางแขน	
8	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่ยืนคำศีรษะผู้ใหญ่	พบครู	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่ยืนคำศีรษะผู้ใหญ่	
9	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่	พบครู	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่	
10	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่เดินเจียดกรายเข้าไปใกล้ขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้นหรือยืนอยู่	เดินผ่านผู้ใหญ่	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ ไม่เดินเจียดกรายเข้าไปใกล้ขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้นหรือยืนอยู่	
11	มารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ แสดงความเคารพเมื่อพบครู	งามมารยาท	เทคนิคแม่แบบ	เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียน ได้แก่ แสดงความเคารพเมื่อพบครู	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ			เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้จากการทดลองและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

รายละเอียดโปรแกรมเทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียน ครั้งที่ 1

เวลา 50 นาที

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่มทดลอง
2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการร่วมกิจกรรม การแสดงบทบาท และหน้าที่ขณะเข้าร่วมกิจกรรมเทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคม ตลอดจนเข้าใจวัน เวลา สถานที่ที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกมารยาทในสังคมมากขึ้น

อุปกรณ์ เกมจับสลากรูปภาพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยโดยใช้กิจกรรม จับสลากรูปภาพเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนในกลุ่ม โดยมีวิธีการดังนี้
  - 2.1 ผู้วิจัยส่งกล่องม้วนกระดาษที่มีเครื่องหมายหรือรูปภาพที่เหมือนกัน 2 ชิ้น เท่ากับจำนวนนักเรียนให้ทุกคนจับคนละชิ้น
  - 2.2 ให้นักเรียนดูภาพที่จับได้แล้วและหาผู้ที่จับสลากได้ภาพที่เหมือนกันเพื่อซักถามแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตามหัวข้อต่อไปนี้
    - 2.2.1 ชื่อจริง นามสกุลจริง ชื่อเล่น
    - 2.2.2 จังหวัดที่เกิด
    - 2.2.3 ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง
    - 2.2.4 ความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนที่มีรูปเหมือนกัน
    - 2.2.5 ความรู้สึกที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

3. เมื่อบรรยายภาคภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเองและทุกคนรู้จักกันมากขึ้น ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกมารยาทในสังคมของนักเรียน
4. ผู้วิจัยแจกและชี้แจงตารางกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่ใช้การทดลอง

การประเมิน

สังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่ 2

เวลา	50 นาที
ชื่อเรื่อง	พูดคำสุภาพ
ชื่อกิจกรรม	พูดคำสุภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมขณะที่ครูสอน ได้แก่ พูดคำสุภาพ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ การพูดคำหยาบ

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการพูดคำสุภาพ

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการพูดคำสุภาพ ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง

มารยาทในการพูด คำพูดที่ไม่ควรพูดหรือคำพูดที่ไม่ไพเราะ (พูดคำหยาบ)

คำพูดที่ไม่ควรพูดหรือคำพูดที่หยาบคาย เป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางวาจาที่บ่งบอกถึงความคิดหรือจิตใจที่ไม่บริสุทธิ์และทำให้ผู้ฟังขาดความสุข ผู้พูดคำหยาบจนเป็นนิสัยมักจะเป็นที่น่ารังเกียจของผู้อื่น สาเหตุที่มีการพูดคำที่ไม่สุภาพ เช่น มีอารมณ์โกรธ เกลียดหรือไม่พอใจ แล้วระงับอารมณ์ไม่ได้ ก็จะปล่อยตัวพูดคำหยาบออกมาเพื่อระบายอารมณ์ หรือบางคนก็จะพูดตามผู้อื่นโดยไม่ได้ตั้งใจหรือไม่คิดก่อนพูด ดังนั้น คนที่รู้จักระมัดระวังในการใช้คำพูดก็จะเป็นที่รักใคร่ของผู้พบเห็นเสมอ

ตัวอย่างสถานการณ์ การพูดคำหยาบ

สมพร สุดชาย และนพดล เป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ในเวลาพักกลางวันทั้งสามเดินไปโรงอาหารเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน เมื่อซื้ออาหารแล้วต่างคนก็ต่างยกจานอาหารของตนเองไปวางไว้ที่โต๊ะ สุดชายและนพดล รู้สึกหิวมากจึงนั่งลงรับประทานอาหารทันที ส่วนสมพรเมื่อวางจานอาหารแล้ว ก็เดินไปเอาน้ำมาดื่ม สุดชายเห็นดังนั้นจึงตะโกนบอกสมพรว่า เฮย! ไอ้พร เมื่อด้วยซิวะ สมพรถือแก้วน้ำกลับมาเพียงแก้วเดียว แล้วนั่งลงรับประทานอาหารต่อไปโดยไม่สนใจสุดชายเลย สุดชายจึงว่า สมพร แกนี่ไม่มีน้ำใจ นพดลได้ยินจึงพูดขึ้นว่า ถ้านายพูดสุภาพกว่านี้ สมพรก็คงเอาน้ำมาให้ คำพูดที่นายขอให้เขาช่วยเหลือดูไม่น่าฟังเลย ถ้าคนอื่นเขาพูดอย่างนี้กับนายบ้างจะรู้สึกอย่างไร สุดชายจึงพูดว่า ฉันเห็นว่าเราเป็นเพื่อนกัน ก็เลยไม่ทันระวังคำพูด เอาหละคราวหลังจะไม่พูดแบบนี้ ขอโทษนะสมพร

หัวข้อเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในบทบาทสมมติ

1. ถ้านักเรียนเป็นสมพร นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร จะปฏิบัติตามคำขอร้องของสุดชายหรือไม่
2. ถ้านักเรียนเป็นสุดชาย จะพูดอย่างไร เพื่อขอให้สมพรนำน้ำดื่มมาให้

สถานการณ์เพื่อฝึกพูดพูดคำสุภาพ

1. ต้องการยืมหนังสือจากเพื่อน
2. ขอร้องให้เพื่อนช่วยเหลือในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
3. กล่าวทักทายกัน
4. ดักเตือนเพื่อนที่ทำผิด
5. พูดกับอาจารย์เพื่ออธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ

ครั้งที่ 3

เวลา 50 นาที
 ชื่อเรื่อง ไม่ส่งเสียงดัง
 ชื่อกิจกรรม ไม่ส่งเสียงดัง

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่พูดหรือตะโกน
 เสียงดัง

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่วิธีการสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของ
 นักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่ส่งเสียงดัง

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการไม่ส่งเสียงดัง

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการพูดไม่ส่งเสียงขณะคุยกับเพื่อนและกับครู
 ดังถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุป
 เพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง

มารยาทในการพูด (พูดเสียงดังเป็นการพูดที่ไม่สำรวม)

สิ่งที่เป็นมารยาทในการพูดอย่างหนึ่งคือ การพูดที่สำรวม คือรู้จักใช้ระดับเสียงในการพูดให้ผู้ฟังเกิดความประทับใจ มีความนุ่มนวล ไม่พูดเสียงดังจนเป็นที่น่ารำคาญสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง การพูดเสียงดัง เช่น พูดตะโกนข้ามศีรษะผู้อื่น มารยาทไทยถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง ผู้ที่ปฏิบัติตนเช่นนี้จะได้รับคำตำหนิว่าขาดการอบรม

ครั้งที่ 4

เวลา 50 นาที
ชื่อเรื่อง ไม่พูดสอดแทรก
ชื่อกิจกรรม -

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนขณะที่ครูสอน ไม่พูดสอดแทรก

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่พูดสอดแทรก

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการไม่พูดสอดแทรก

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการไม่พูดสอดแทรกขณะที่เพื่อนพูดและในขณะที่ครูสอน ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ

เรื่อง

เด็กดีไม่พูดสอดแทรกผู้อื่น

คุณพ่อคุณแม่เคยสอนแก้วให้มารยาทในการพูด แก้วจำคำสอนของท่านเสมอว่าขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ไม่ควรพูดแทรกหรือพูดสอดขึ้น แต่ควรรอให้เขาพูดจบเสียก่อน เมื่อเขาพูดจบแล้ว ถ้าจำเป็นต้องพูดในขณะนั้นทันที ก็ต้องขออนุญาตก่อนจึงพูด เด็กๆไม่ควรชิงกันพูดจนทำให้ผู้ฟังสับสน ไม่ทราบว่าจะฟังคำพูดของใครดี

ตัวอย่างการพูดสอดแทรก

น้อยมักเผลอพูดแซงโดยไม่รอให้ผู้พูดพูดจบเสียก่อน จนเป็นที่รำคาญของเพื่อนๆไม่มีใครชอบที่น้อยทำอย่างนี้เลย แก้วบอกน้อยว่าคนสวยหน้าตาน่ารักอยู่แล้วจะน่ารักยิ่งขึ้นถ้ารู้จักมารยาทในการพูด เช่น ไม่พูดสอดคุณครูบ่อยๆ ควรจะรอให้ท่านพูดจบเสียก่อนจึงค่อยแสดงความคิดเห็น โดยยกมือขออนุญาตก่อนพูด ซึ่งเป็นมารยาทในการพูดที่เหมาะสมยิ่ง

เมื่อน้อยเป็นเด็กที่มีเหตุผล เมื่อได้รับฟังคำแนะนำด้วยความหวังดีของแก้วก็สามารถปรับตัวให้ดีขึ้น จนเพื่อนๆต่างพอใจในตัวน้อย น้อยชมว่าน้อยเป็นคนสวยและมีมารยาทในการพูดดีมาก

สรุปมารยาทในการพูด (การพูดที่ไม่เหมาะสม พูดสอดแทรก)

ขณะที่กำลังฟังผู้อื่นพูดอยู่ เช่น ครูกำลังสอน ผู้ใหญ่กำลังพูด เด็กๆ จะต้องตั้งใจฟังและมีมารยาทที่ดีในการพูดโดยไม่พูดแซง ถ้าต้องการแสดงความคิดเห็นร่วมด้วยควรรอจังหวะในการพูด เช่น ให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่ในขณะนั้นพูดจบเสียก่อน การพูดแซงนอกจากจะเป็นมารยาทที่ไม่เหมาะสมแล้ว ยังทำให้ขาดสมาธิในการฟังเรื่องราวต่างๆจากผู้พูดและเป็นที่รำคาญของผู้ฟังคนอื่นด้วย ในทางตรงกันข้ามการรู้จักร่วมกิจกรรมในการพูดแสดงความคิดเห็น เมื่อมีจังหวะหรือโอกาส จะช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ฟังและผู้พูดได้เป็นอย่างดี

ครั้งที่ 5

เวลา	50 นาที
เรื่อง	ไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด
กิจกรรม	ฟังดีมีประโยชน์

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการไม่พูดคุยขณะที่ครูสอนหรือเพื่อนพูด ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ
เรื่อง
ฟังดีมีประโยชน์

นักเรียนห้องครูสิริวรรณ กำลังเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และวันนี้คุณครูสิริวรรณ ได้ให้นักเรียนนำพืชที่ตนกำลังปลูกมาสังเกตในชั้นเรียน และให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเกี่ยวกับต้นพืชมีการเจริญเติบโตอย่างไร คุณครูให้นักเรียนเสนอความคิดเห็น คุณครูให้อรวรรณ เสนอขึ้น อรวรรณกล่าวว่า พืชเจริญเติบโตได้ต้องรดน้ำและใส่ปุ๋ย คนต่อไปคือ จันทร์ เธอบอกว่า พืชต้องการแสงแดดด้วย พืชถึงเจริญเติบโต ขณะนั้นเด็กชายเต๋อและเตีลกำลังหยอกล้อและคุยกันโดยไม่ได้สนใจครูและเพื่อนแสดงความคิดเห็น ดังนั้นคุณครูสิริวรรณจึงซักถามเต๋อและเตีลก็ยังตอบไม่ได้

ครั้งที่ 6

เวลา 50 นาที
 ชื่อเรื่อง ไม่นั่งโยกเก้าอี้
 ชื่อกิจกรรม การนั่งสำรวจ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่นั่งโยกเก้าอี้

วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ การไม่นั่งโยกเก้าอี้

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการนั่งสำรวจต่อหน้าผู้ใหญ่ขณะนั่งกับพื้นและนั่งบนเก้าอี้

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการนั่งสำรวจต่อหน้าผู้ใหญ่ขณะนั่งกับพื้นและนั่งบนเก้าอี้ ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

เอกสารประกอบการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง มารยาทในการนั่ง

มารยาทในการนั่ง

การนั่งตามปกติเป็นการนั่งเล่นหรือนั่งพักผ่อนในอิริยาบถตามสบายจะนั่งในลักษณะใดก็ได้ตามความพอใจ แต่เมื่อผู้ใหญ่เดินผ่านเข้ามาในที่นั้นควรนั่งสำรวม ไม่นั่งไขว่ห้าง (ถ้าเป็นการนั่งเก้าอี้) ไม่กระดิกเท้าหรือเหยียบเท้าไปทางผู้ใหญ่ ถ้าเป็นการนั่งกับพื้น

มารยาทในการนั่งเก้าอี้

การนั่งเก้าอี้โดยทั่วไป จะเป็นการนั่งตามสบายแต่ไม่ควรนั่งโยกเก้าอี้ ถ้าเป็นเก้าอี้มีที่เท้าแขนจะเอาแขนวางพาดก็ได้ การนั่งเก้าอี้แบบไม่เป็นพิธี เช่น นั่งสนทนากันกับเพื่อนๆ เป็นต้น

การนั่งเก้าอี้ในพิธีการ คือ การนั่งตัวตรง สำรวม ไม่นั่งไขว่ห้าง ไม่กระดิกเท้า ไม่คุยกัน เช่น นั่งในห้องเรียนขณะครูสอน นั่งในที่ประชุม เป็นต้น

มารยาทในการนั่งกับพื้น

การนั่งกับพื้นในอิริยาบถตามสบายจะนั่งในลักษณะใดก็ได้ตามความสนใจแต่เมื่อผู้ใหญ่ผ่านเข้ามาในที่นั้นควรสำรวม ไม่นั่งกระดิกเท้าหรือเหยียบเท้าไปทางผู้ใหญ่

เด็กๆ จะนั่งกับพื้นเล่นของเล่น อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ นั่งคุยกับหรือนั่งพักผ่อน เป็นต้น ลักษณะการนั่งจะเป็นนั่งพับเพียบหรือนั่งขัดสมาธิหรือนั่งคุกเข่า ขึ้นอยู่กับการนั่งแบบใดที่จะถนัดหรือนั่งได้นานกว่า ส่วนใหญ่เป็นการนั่งพักผ่อนตามอัธยาศัย ถ้าเมื่อยก็จะปรับเปลี่ยนท่าในการนั่งให้เกิดความสบาย การนั่งกับพื้นก็ต้องมองดูสุขภาพและพร้อมที่จะสำรวมเมื่อผู้ใหญ่ผ่านเข้ามา ณ ที่นั้นด้วย

ครั้งที่ 7

เวลา	50 นาที
ชื่อเรื่อง	ไม่นั่งกางเขนและถ่างขา
ชื่อกิจกรรม	การนั่งสำรวม

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่นั่งกางเขนและถ่างขา

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่นั่งกางเขนและถ่างขา

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการนั่งสำรวม

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการนั่งสำรวม ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้

กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ครั้งที่ 8

เวลา 50 นาที
 ชื่อเรื่อง ไม่ยีนคำศัพท์ผู้ใหญ่
 ชื่อกิจกรรม พบครู

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่ยีนคำศัพท์ผู้ใหญ่

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่วิธีการสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่ยีนคำศัพท์ผู้ใหญ่

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการยืนตรง การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบการยืน การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ครั้งที่ 9

เวลา 50 นาที
 ชื่อเรื่อง ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่
 ชื่อกิจกรรม พบครู

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่วิธีการสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาท ในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่ยืนท้าวเอวต่อหน้าผู้ใหญ่

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการยืนตรง การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบ การยืน การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติที่บ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ครั้งที่ 10

เวลา	50 นาที
ชื่อเรื่อง	ไม่เดินเฉียดกรายเข้าไปใกล้ในขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้น
ชื่อกิจกรรม	พบครู

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่เดินเฉียดกรายเข้าไปใกล้ในขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้น

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่การสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาท ในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ ไม่เดินเฉียดกรายเข้าไปใกล้ในขณะที่ผู้อื่นนั่งอยู่กับพื้น

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการยืนตรง การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบ การยืน การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ครั้งที่ 11

เวลา	50 นาที
ชื่อเรื่อง	แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์
ชื่อกิจกรรม	งามมารยาท

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการใช้เทคนิคแม่แบบ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ผู้วิจัยเข้าสู่วิธีการสอนแม่แบบ โดยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับมารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน ได้แก่ แสดงความเคารพเมื่อพบอาจารย์

2. ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบโดยแม่แบบเพื่อนนักเรียนสาธิตการยืนตรง การมาพบครู การสนทนา การนั่งเก้าอี้ การนั่งกับพื้น การเดินผ่านนครุ ขณะที่ครูยืน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกตามแม่แบบ การไหว้ ขณะที่ครูนั่งเก้าอี้ ครูนั่งกับพื้น การเดินผ่านนครุ ขณะที่ครูยืน ขณะที่ครูนั่งเก้าอี้ ถ้านักเรียนเลียนแบบได้ถูกต้องก็ให้แรงเสริมทางสังคมโดยการกล่าวคำชมเชย ถ้านักเรียนเลียนแบบไม่ได้ก็ให้กำลังใจและฝึกต่อไป

3. ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากการเลียนแบบแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และมอบหมายให้ไปฝึกปฏิบัติต่อบ้านหรือที่โรงเรียนตามความเหมาะสม

การประเมินผล

สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ครั้งที่ 12

เวลา 50 นาที
 ชื่อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ
 ชื่อกิจกรรม -

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนามารยาทในสังคมของนักเรียนในขณะที่ครูสอน
2. เพื่อสรุปผลที่ได้จากการทดลองและนำไปใช้ได้จริงต่อไป

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้จากการทดลอง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทของนักเรียนในการเลียนแบบจากแม่แบบและบทบาทสมมติ
2. สังเกตความสนใจในขณะที่เพื่อนแสดงบทบาทสมมติ
3. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น ชักถาม และการสรุปของนักเรียน

ภาคผนวก ข

1. คะแนนดิบของกลุ่มทดลอง
2. คะแนนดิบของกลุ่มควบคุม
3. กราฟแสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนเป็นรายบุคคลตลอด 3 ระยะ

ตาราง 4 แสดงคะแนนมารยาทในสังคมเป็นรายบุคคลของนักเรียนในกลุ่มทดลองตลอด 3 ระยะ

ระยะที่	สัปดาห์ที่	นักเรียนคนที่								เฉลี่ย
		1	2	3	4	5	6	7	8	
A ₁	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0.75
	2	1	1	1	1	1	2	2	0	1.13
	มัธยมศึกษา	1.00	0.50	1.00	1.00	1.00	1.50	1.00	0.50	0.94
B	3	2	1	2	2	2	5	4	2	2.50
	4	3	2	3	3	3	6	5	3	3.50
	5	3	3	4	4	4	7	5	4	4.50
	6	5	4	5	5	5	8	4	5	5.13
	7	6	5	6	5	6	7	5	6	5.75
	8	7	7	8	5	7	7	8	7	7.00
	มัธยมศึกษา	4.33	3.67	4.67	4.00	4.50	6.67	5.17	4.50	4.69
A ₂	9	7	8	6	5	5	9	7	7	6.75
	10	7	9	7	6	7	10	8	8	7.75
	มัธยมศึกษา	7.00	8.50	6.50	5.50	6.00	9.50	7.50	7.50	7.25

ตาราง 5 แสดงคะแนนมารยาทในสังคมเป็นรายบุคคลของนักเรียนในกลุ่มควบคุมตลอด 3 ระยะ

ระยะที่	สัปดาห์ที่	นักเรียนคนที่								เฉลี่ย
		1	2	3	4	5	6	7	8	
A ₁	1	1	2	1	1	1	0	1	1	1.00
	2	2	2	2	0	2	2	1	1	1.50
	มัธยมศึกษา	1.50	2.00	1.50	0.50	1.50	1.00	1.00	1.00	1.25
B	3	2	2	1	1	2	1	2	1	1.50
	4	1	1	4	3	3	1	2	3	2.25
	5	2	3	4	3	4	2	2	3	2.88
	6	3	4	4	4	4	3	3	3	3.50
	7	4	5	4	5	4	4	4	4	4.25
	8	5	4	5	6	5	4	3	4	4.50
	มัธยมศึกษา	2.83	3.17	3.67	3.67	3.67	2.50	2.67	3.00	3.15
A ₂	9	4	2	3	4	2	3	3	5	3.25
	10	5	3	3	5	3	4	3	4	3.75
	มัธยมศึกษา	4.50	2.50	3.00	4.50	2.50	3.50	3.00	4.50	3.50

ตาราง 6 แสดงการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

คนที่	คะแนนมารยาทในสังคม		ผลต่างมารยาท ในสังคม	อันดับ	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		R^+	R^-
1	1.50	4.50	3.00	6	0
2	2.00	2.50	0.50	1	0
3	1.50	3.00	1.50	3	0
4	0.50	4.50	4.00	8	0
5	1.50	2.50	1.00	2	0
6	1.00	3.50	2.50	5	0
7	1.00	3.00	2.00	4	0
8	1.00	4.50	3.50	7	0
Mdn	1.25	3.25	2.25	$\Sigma R^+ = 36$	$\Sigma R^- = 0$
Q.D.	0.25	1.00	2.00		

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

คนที่	คะแนนมารยาทในสังคม		ผลต่างมารยาทในสังคม	อันดับ	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		R^+	R^-
1	1.00	7.00	6.00	4	0
2	0.50	8.50	8.00	7.5	0
3	1.00	6.50	5.50	3	0
4	1.00	5.50	4.50	1	0
5	1.00	6.00	5.00	2	0
6	1.50	9.50	8.00	7.5	0
7	1.00	7.50	6.50	5	0
8	0.50	7.50	7.00	6	0
Mdn	1.00	7.25	6.25	$\sum R^+ = 36$	$\sum R^- = 0$
Q.D.	0.25	0.75	1.00		

$$T = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

คนที่	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	อันดับ	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ผลต่าง	อันดับ
1	1.00	7.00	6.00	12	1.50	4.50	3.00	7
2	0.50	8.50	8.00	15	2.00	2.50	0.50	1.5
3	1.00	6.50	5.50	11	1.50	3.00	1.50	3.5
4	1.00	5.50	4.50	9	0.50	4.50	4.00	7
5	1.00	6.00	5.00	10	1.50	2.50	1.00	1.5
6	1.50	9.50	8.00	16	1.00	3.50	2.50	5
7	1.00	7.50	6.50	13.5	1.00	3.00	2.00	3.5
8	0.50	7.50	7.00	13.5	1.00	4.50	3.50	7
Mdn	1.00	7.25	6.25	$\Sigma R_1=100$	1.25	3.25	2.25	$\Sigma R_2=36$
Q.D.	0.25	0.75	1.00		0.25	1.00	2.00	

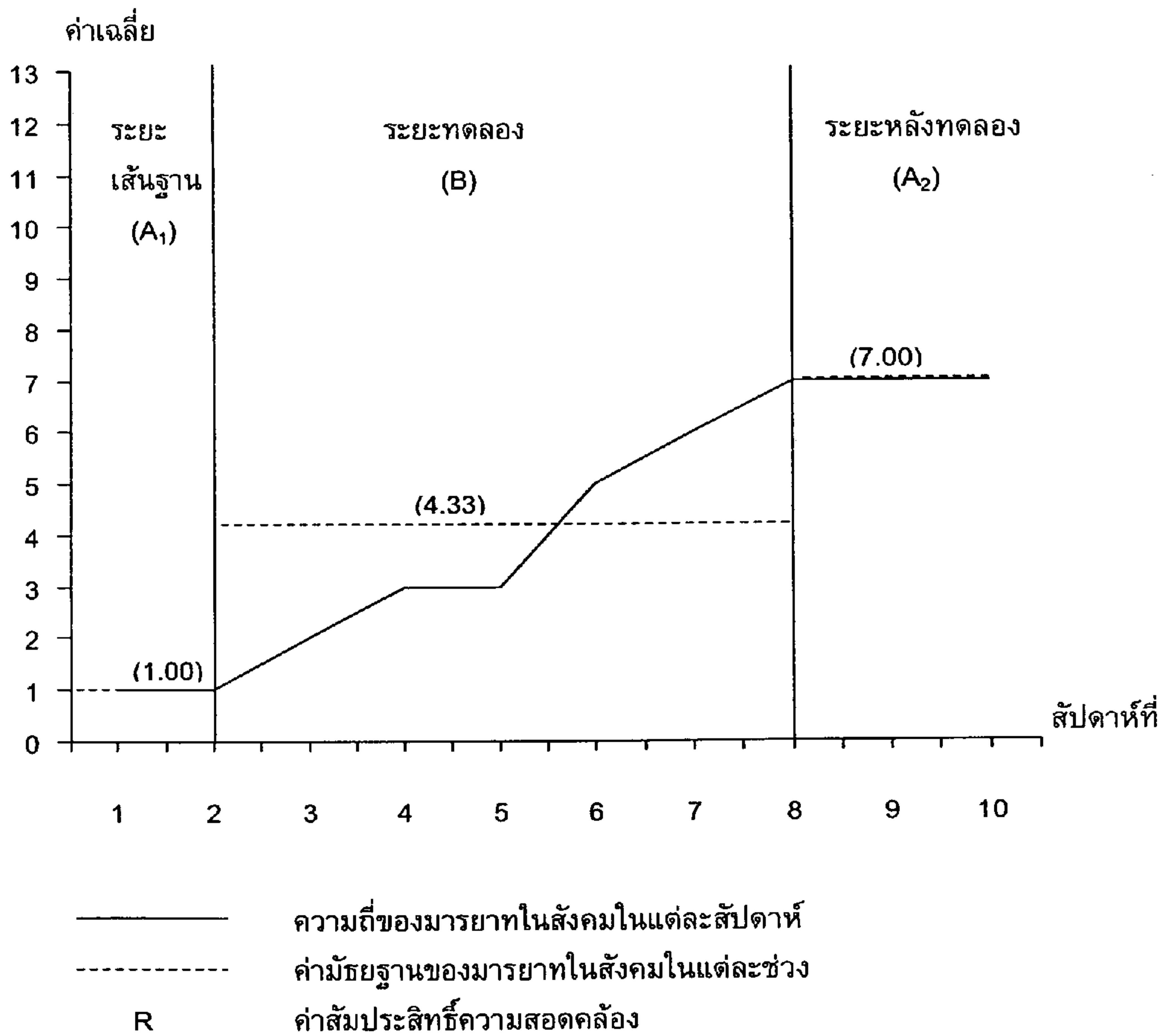
$$U = 0^{**}$$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

$$R = .83$$

$$R = .91$$

$$R = .90$$

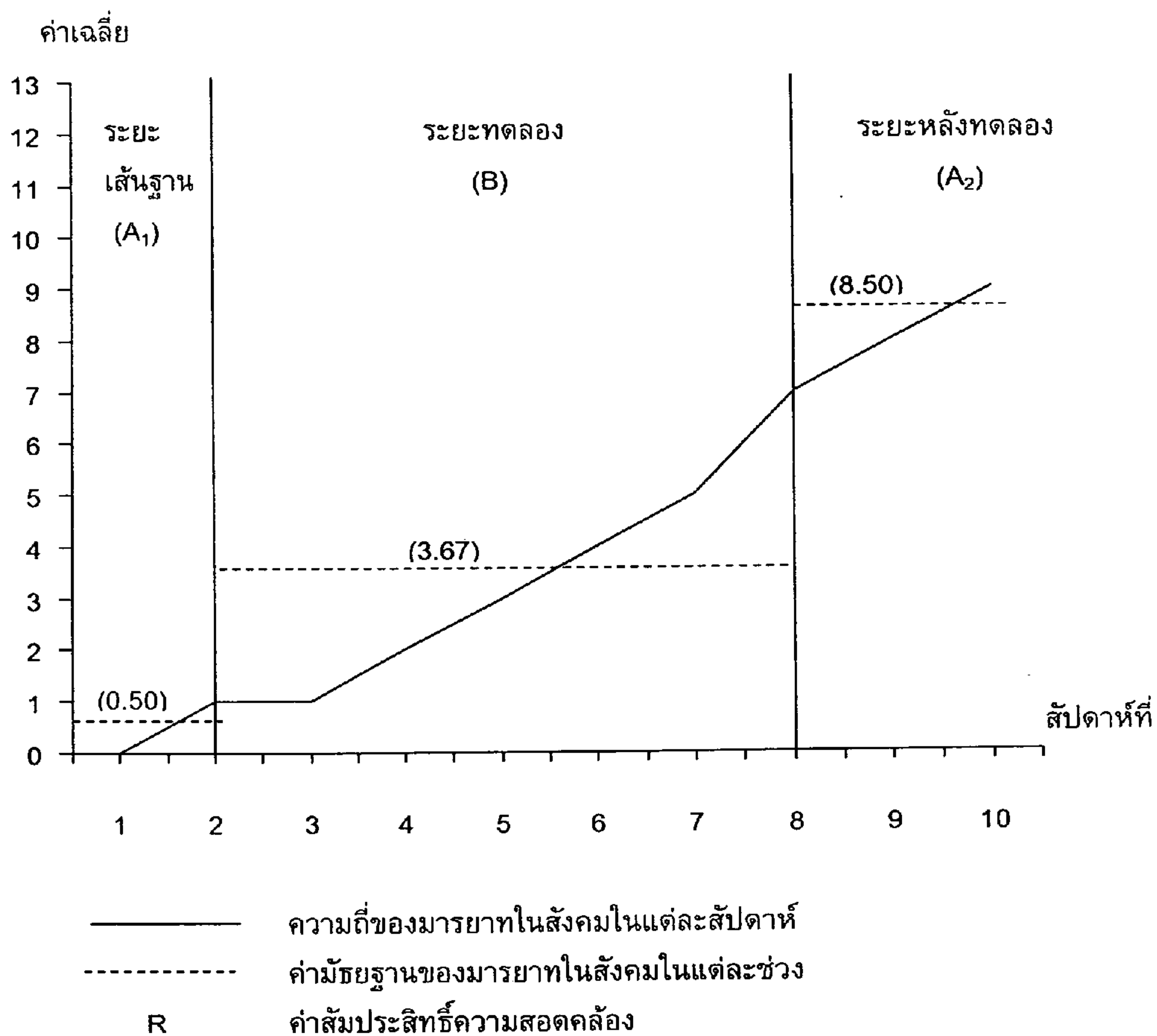

ภาพประกอบ 3 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1

$$R = .80$$

$$R = .88$$

$$R = .89$$

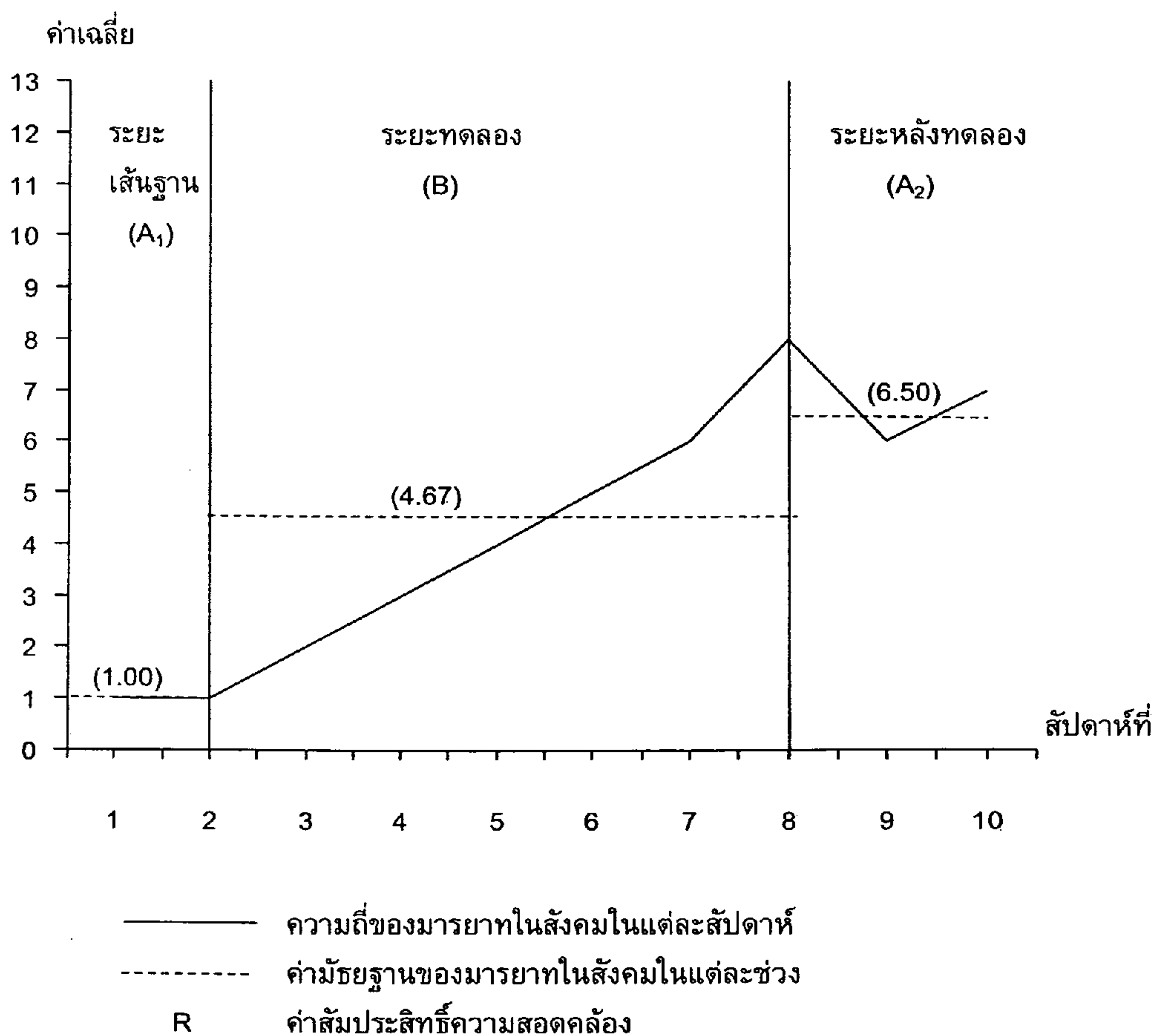

ภาพประกอบ 4 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2

$$R = .89$$

$$R = .94$$

$$R = .88$$

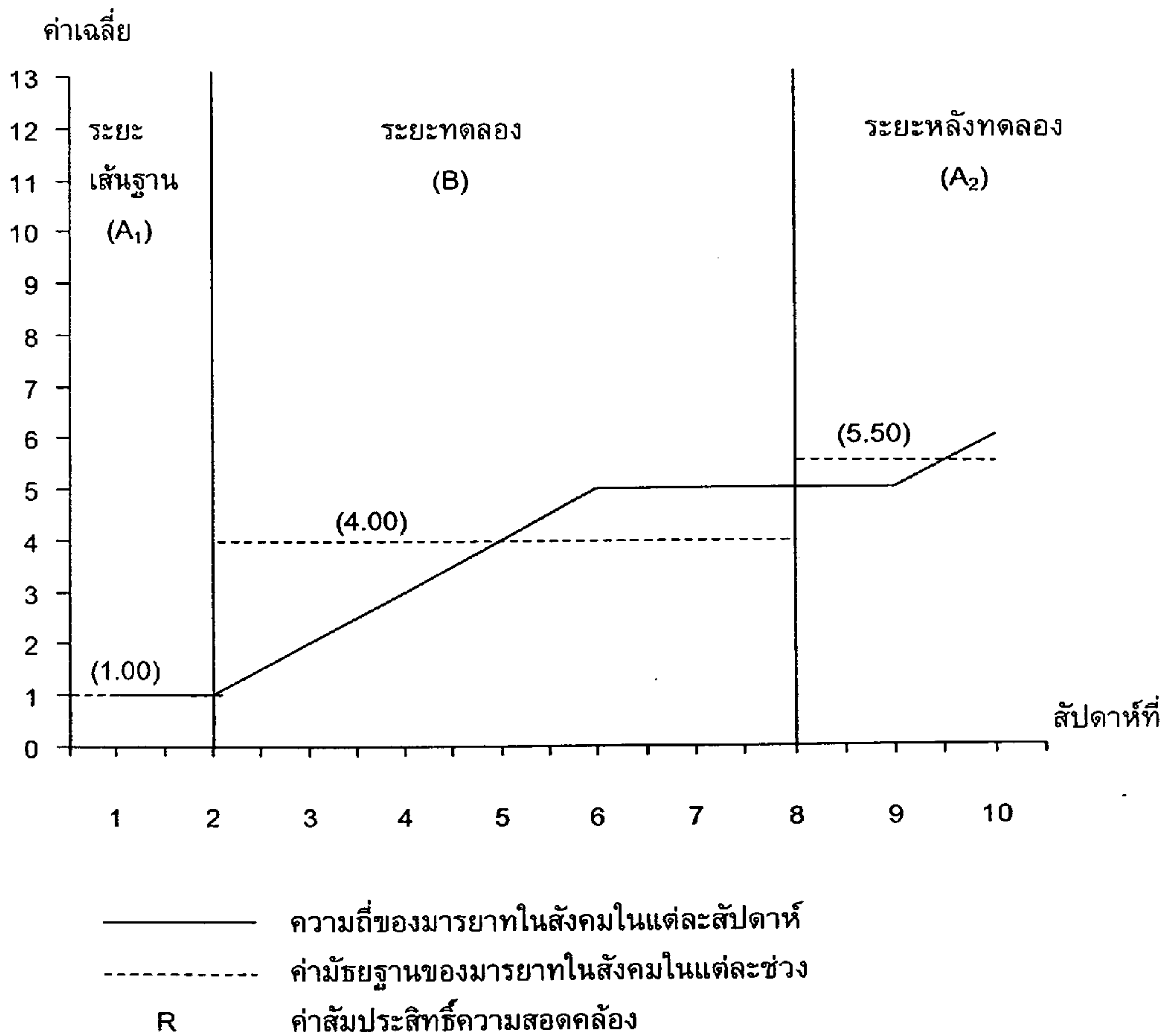

ภาพประกอบ 5 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 3

$$R = .88$$

$$R = .95$$

$$R = .90$$

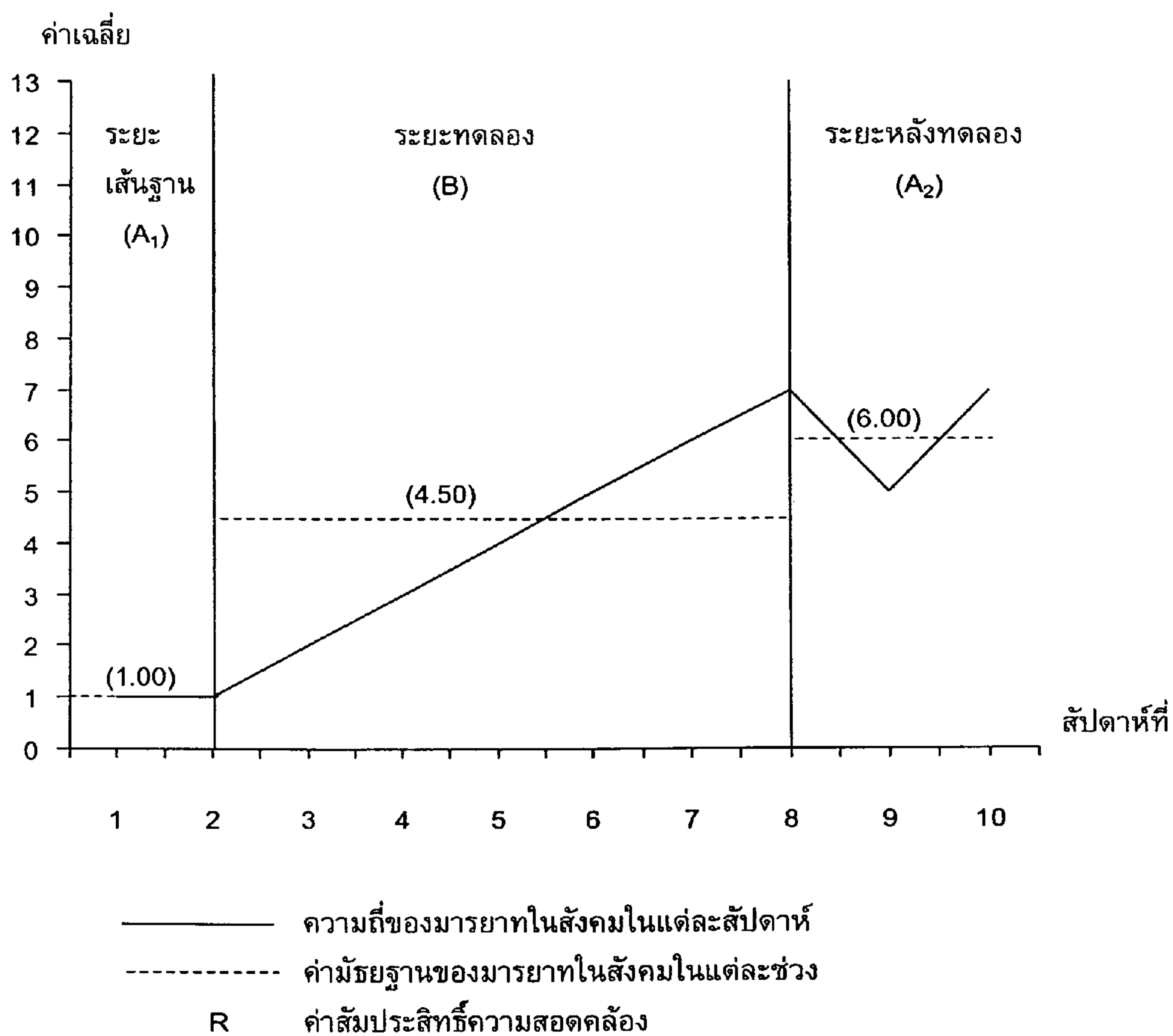

ภาพประกอบ 6 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 4

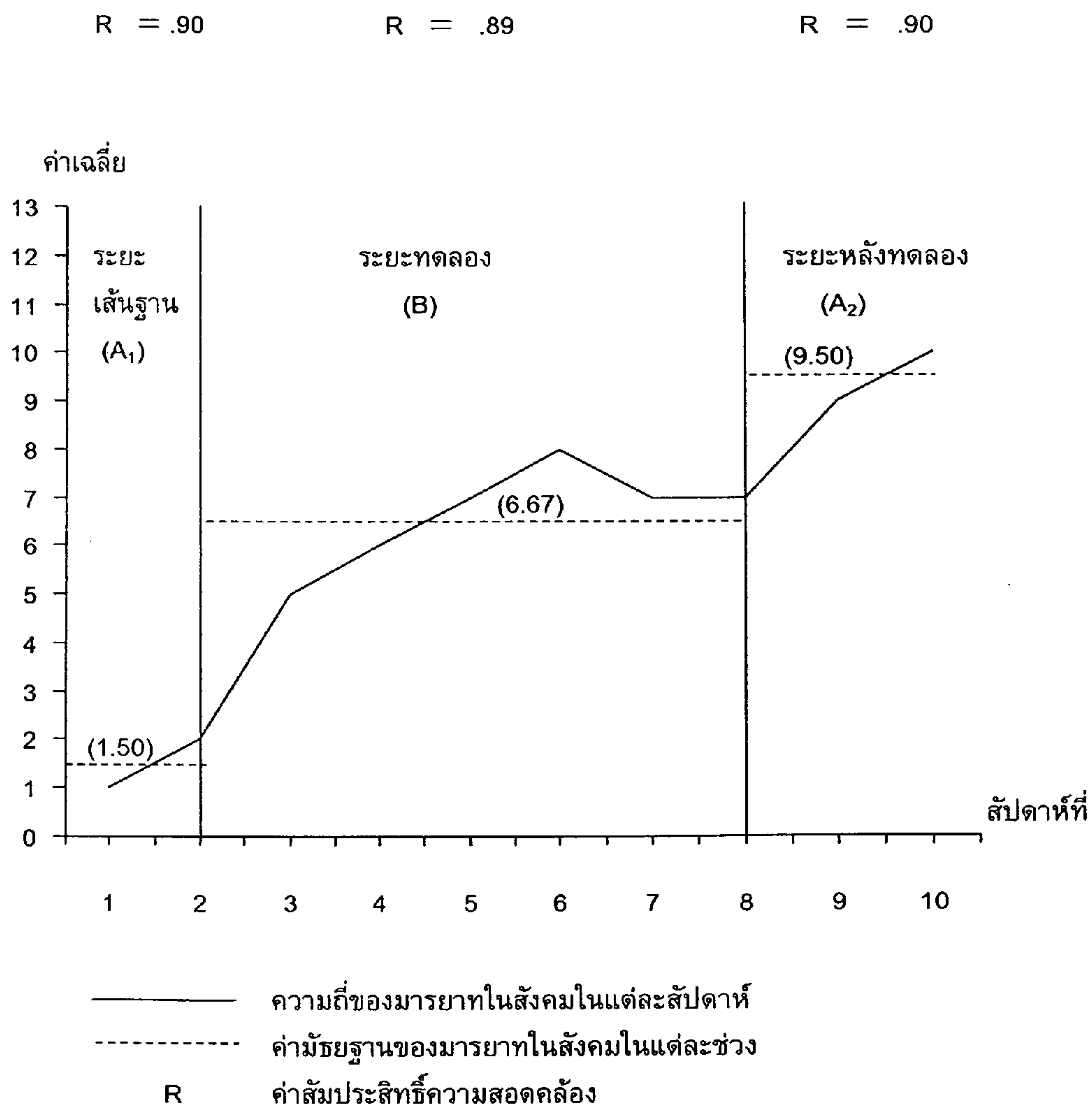
$$R = .82$$

$$R = .96$$

$$R = .94$$

ภาพประกอบ 7 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 5

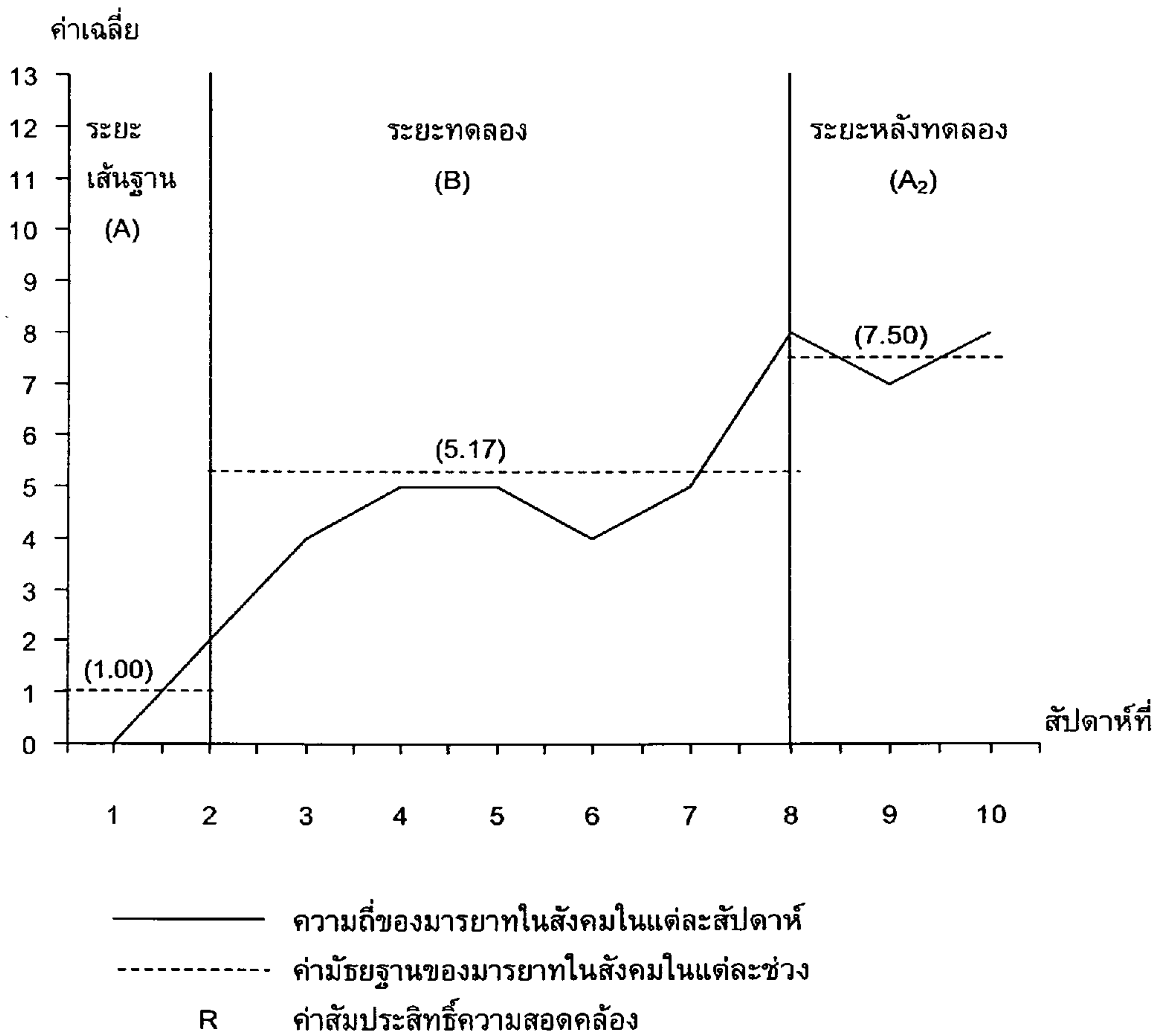

ภาพประกอบ 8 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 6

$$R = .89$$

$$R = .91$$

$$R = .94$$

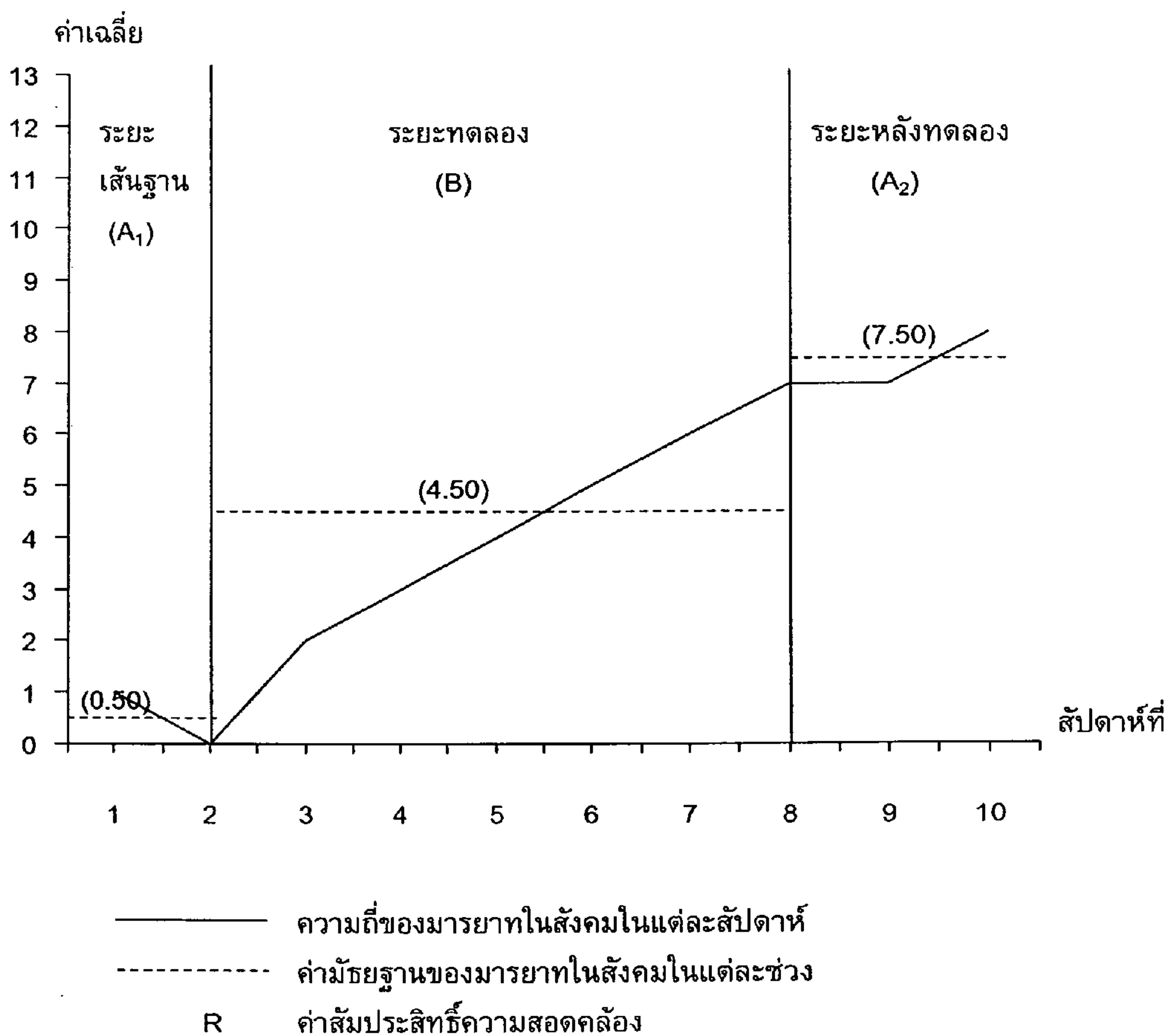

ภาพประกอบ 9 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 7

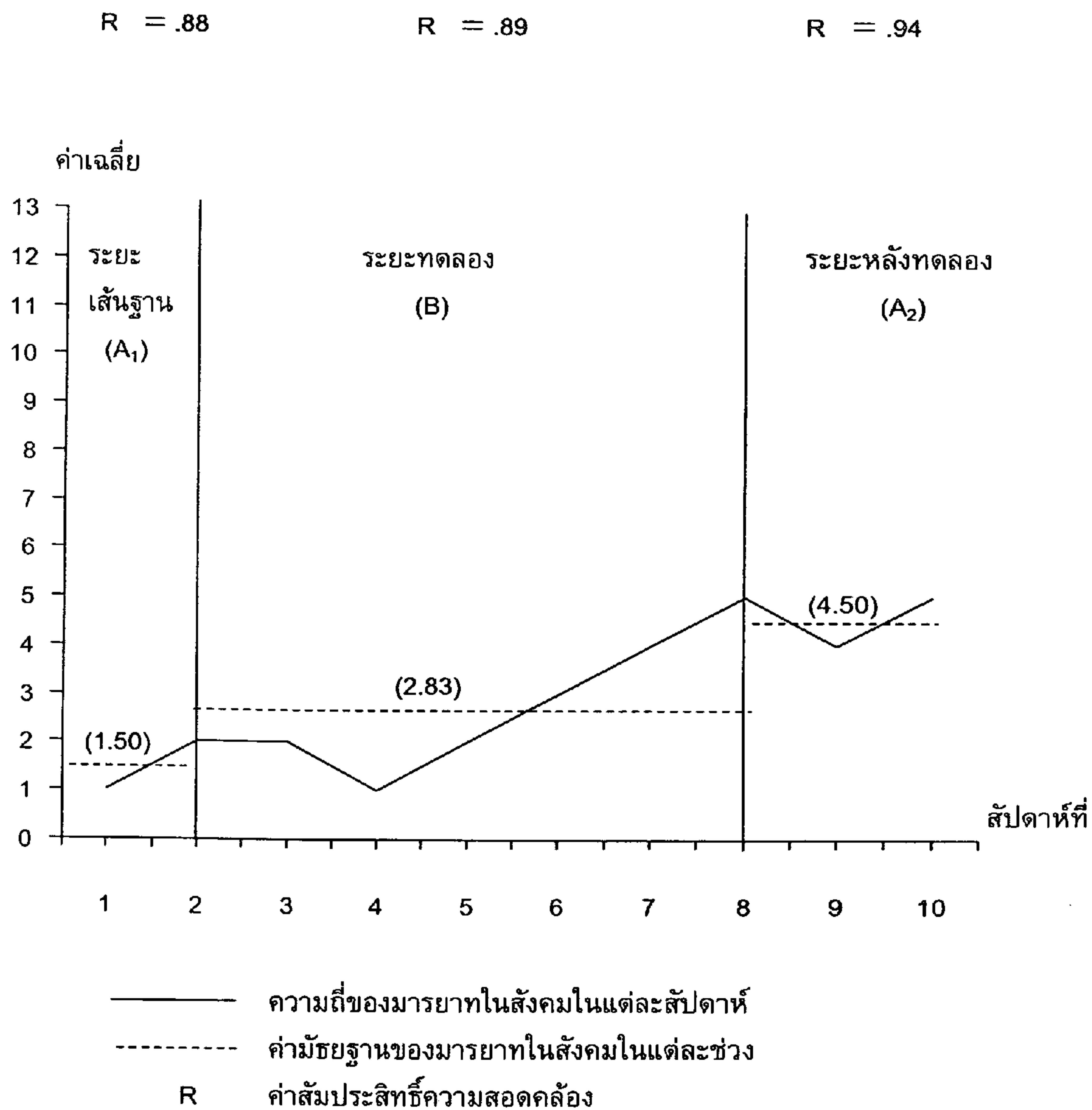
$$R = .80$$

$$R = .94$$

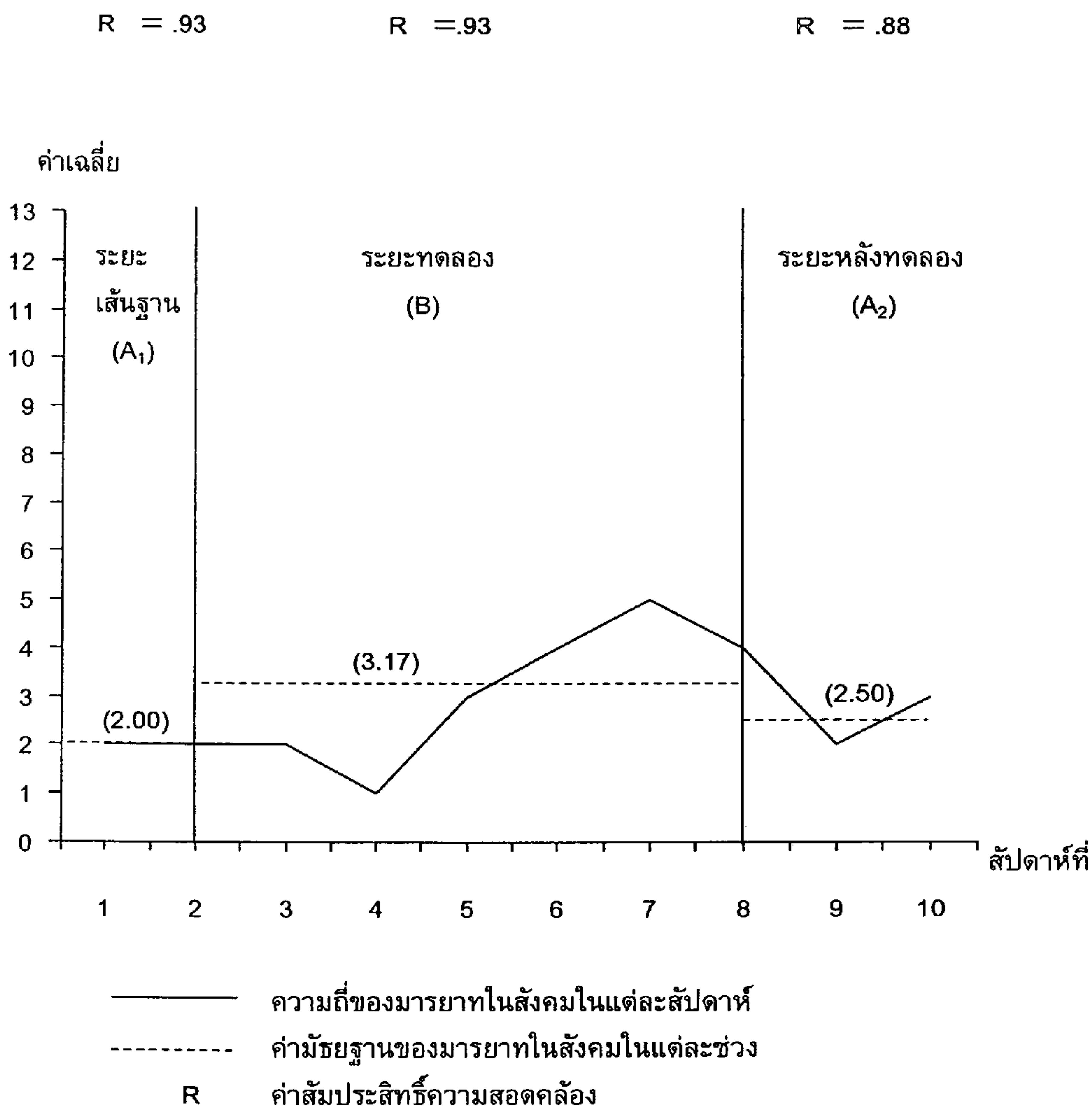
$$R = .94$$

ภาพประกอบ 10 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 8

ภาพประกอบ 11 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 1

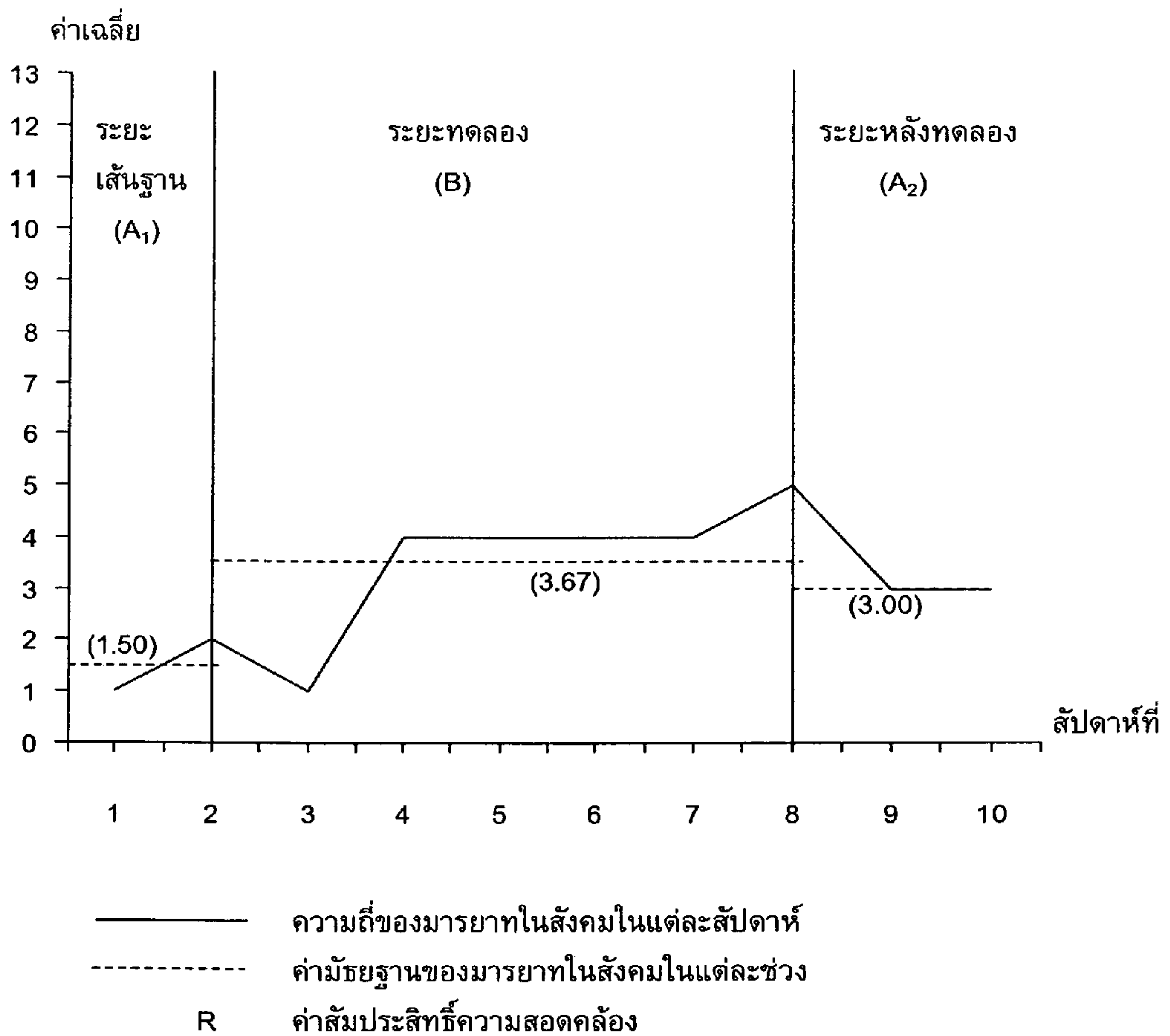

ภาพประกอบ 12 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 2

$$R = .89$$

$$R = .94$$

$$R = .95$$

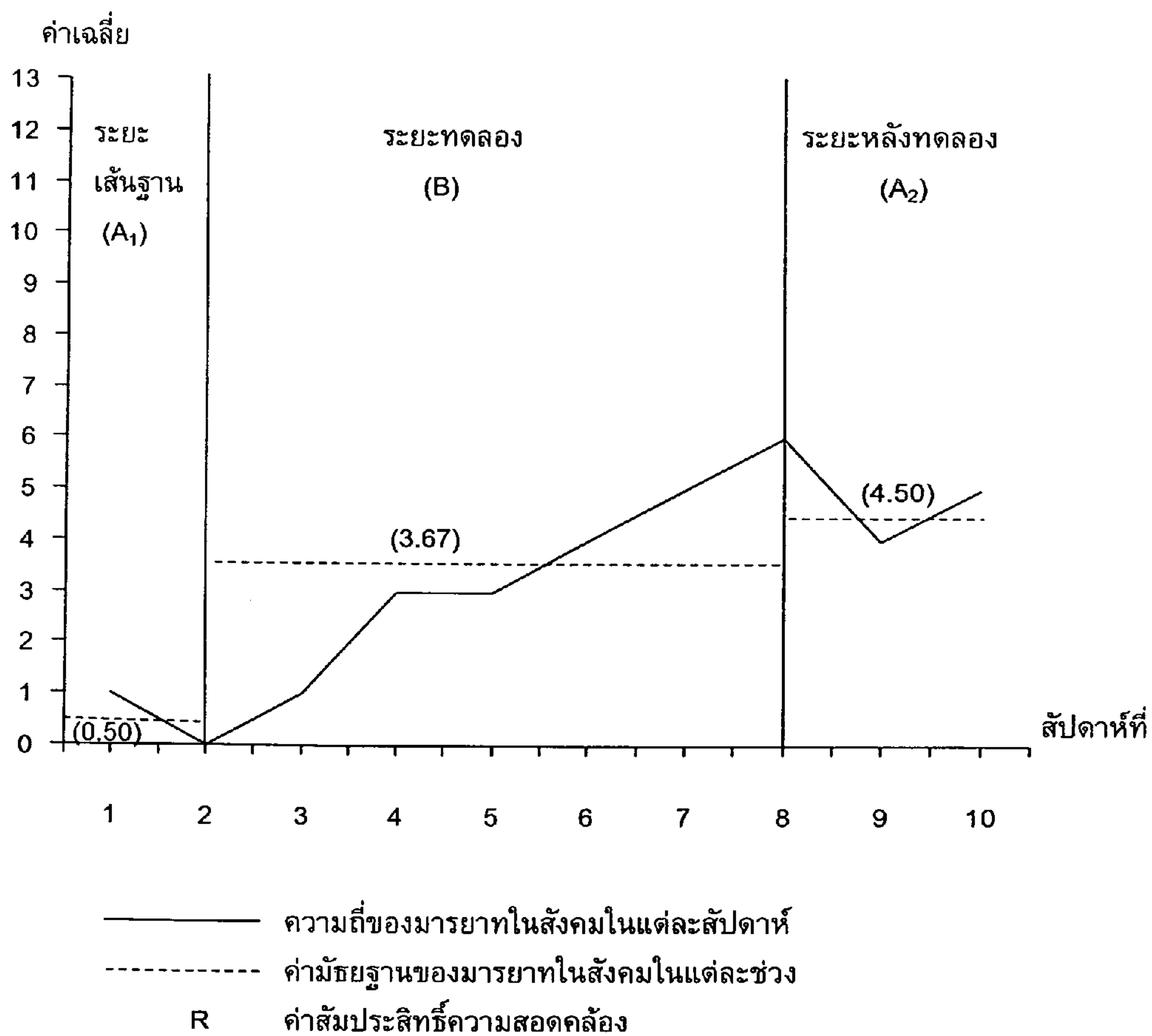

ภาพประกอบ 13 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 3

$$R = .82$$

$$R = .91$$

$$R = .90$$

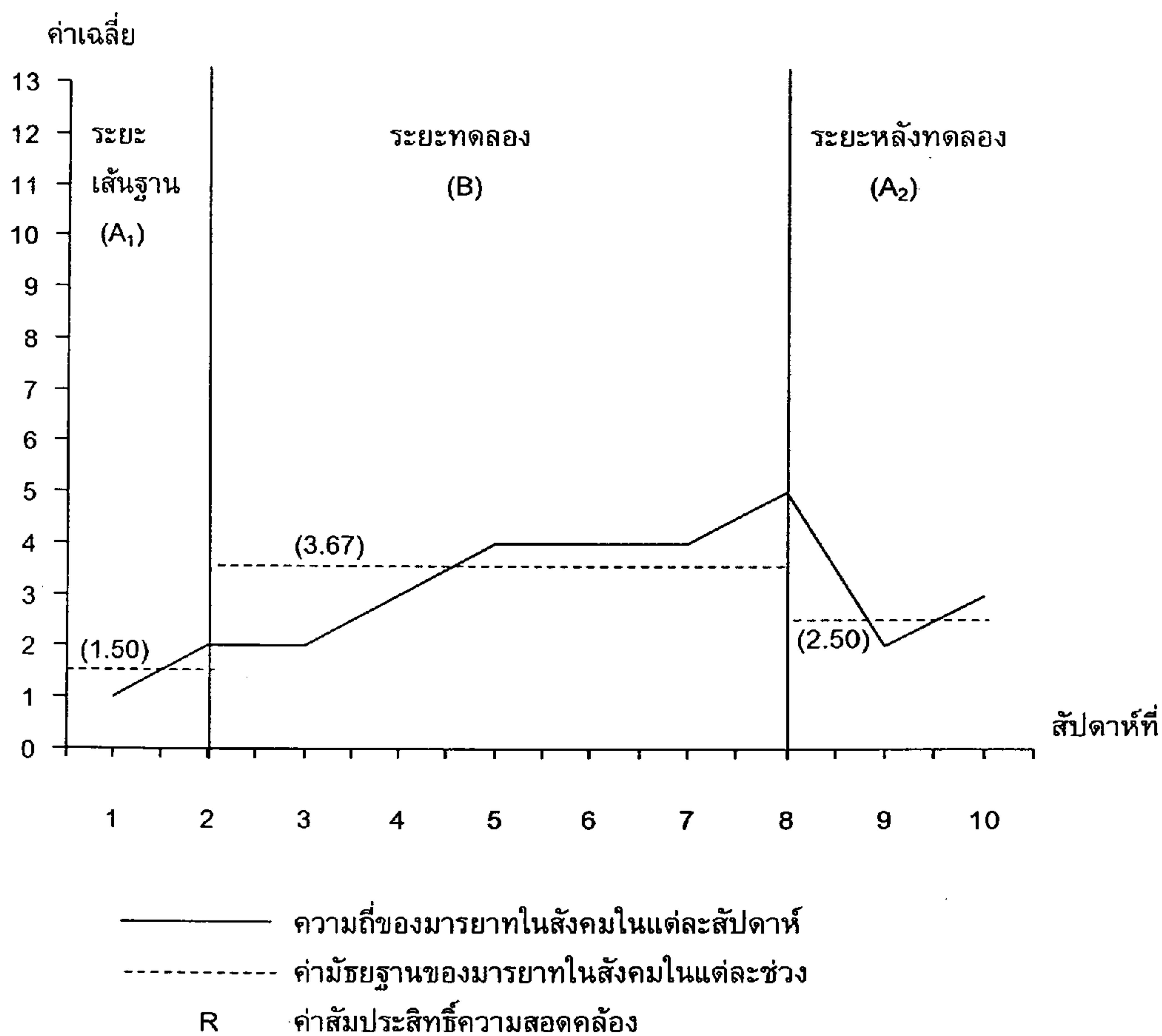

ภาพประกอบ 14 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 4

$$R = .88$$

$$R = .93$$

$$R = .89$$

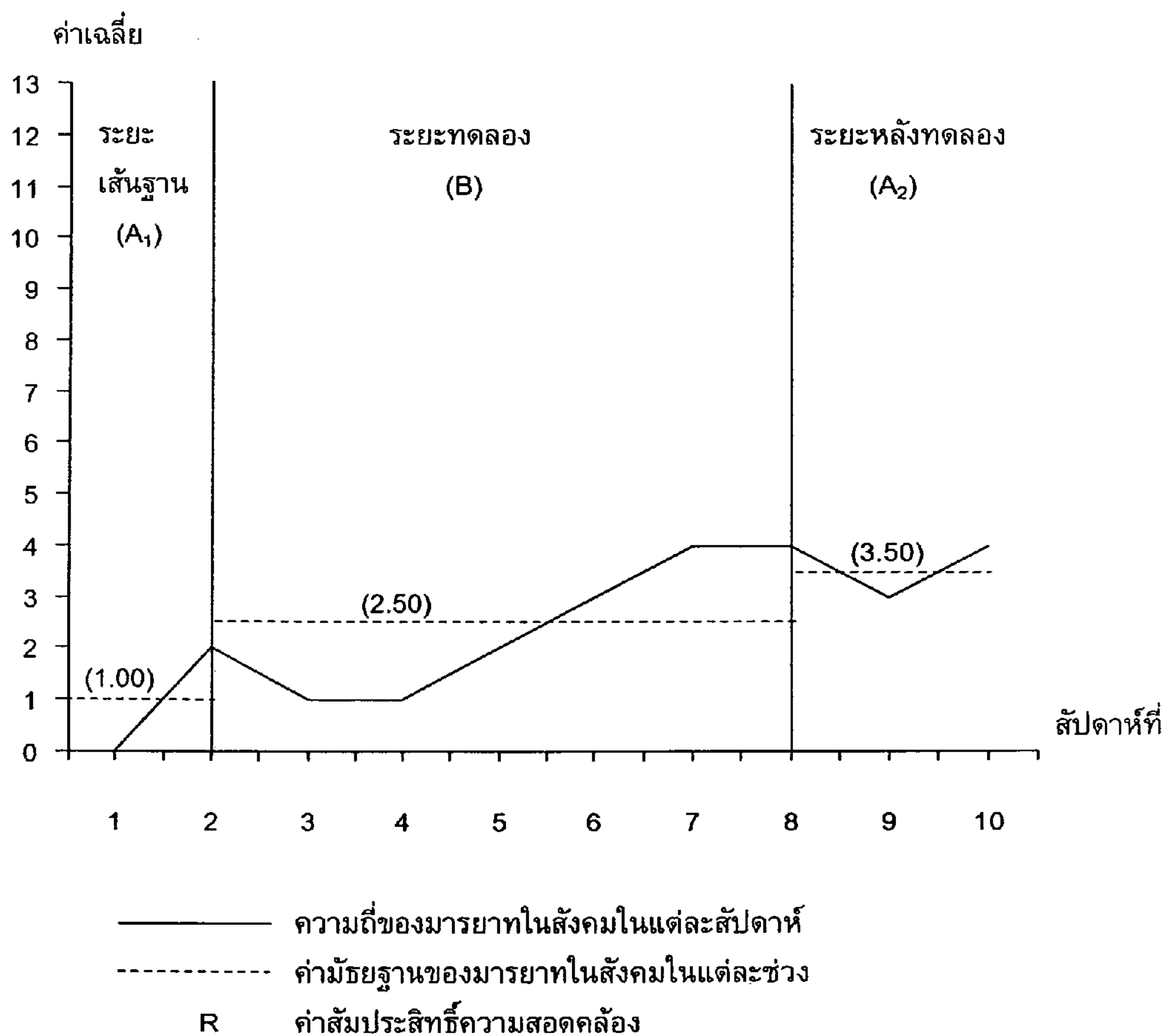

ภาพประกอบ 15 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 5

$$R = .90$$

$$R = .87$$

$$R = .94$$

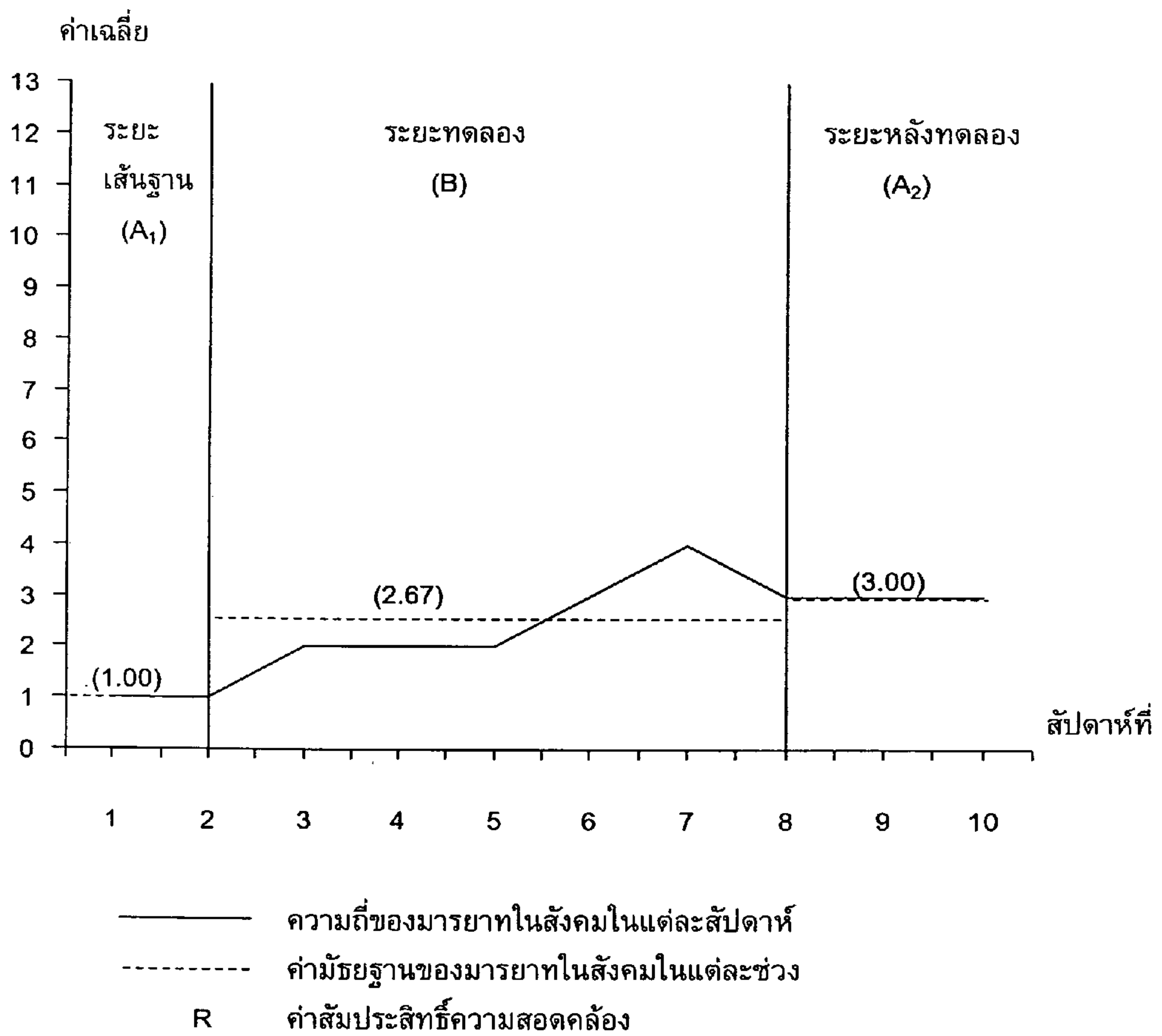

ภาพประกอบ 16 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 6

$$R = .94$$

$$R = .91$$

$$R = .93$$

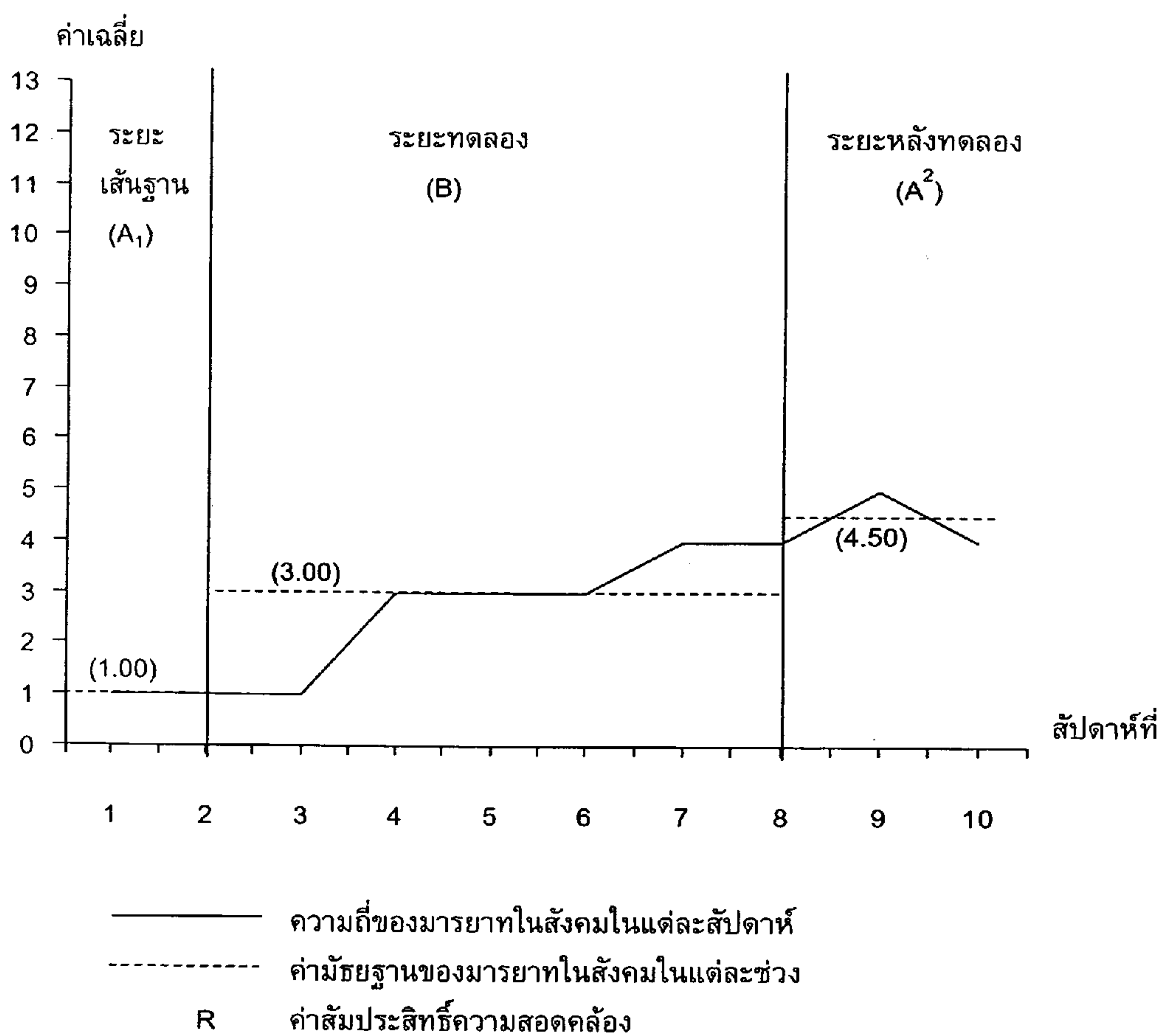

ภาพประกอบ 17 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 7

$$R = .94$$

$$R = .93$$

$$R = .93$$

ภาพประกอบ 18 แสดงความถี่ของมารยาทในสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ 8

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นางสาวนภรเพ็ญ อุดวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	22 สิงหาคม 2522
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9 / 132 หมู่บ้านพิบูลย์ทรัพย์ ถนนเชื่อมสัมพันธ์ แขวงโคกแฝด เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ 0 – 9022 – 1071
ตำแหน่งหน้าที่	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดินรเศรษฐ) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกุหลาบวิทยา อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเลย
พ.ศ. 2545	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร